

ЭДИЙН ЗАСАГ,
ХӨГЖЛИЙН ЯАМ

МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

2025 ОНЫ II УЛИРАЛ

Цахим хувилбар

Энэхүү тайланд тусгагдсан үр дүн, тайлбар, дүгнэлт нь Эдийн засаг, хөгжлийн яамны байр суурийг илэрхийлэх албагүй болно.

Уг тайланг арилжааны бус зорилгоор бүрэн болон хэсэгчилсэн байдлаар ашиглаж болох бөгөөд ашигласан тохиолдолд "Макро эдийн засгийн танилцуулга, 2025 оны 2 дугаар улирал, Эдийн засаг, хөгжлийн яам" гэж эх сурвалж хэсэгт тодотгоно уу.

Санал, хүсэлт ирүүлэх, бусад мэдээллийн талаар тодруулах бол MEPD@med.gov.mn цахим шуудан эсвэл дараах хаягаар хандана уу.

Эдийн засаг, хөгжлийн яам, Чингэлтэй дүүрэг, Ж.Самбуугийн гудамж, Засгийн газрын XI байр, Улаанбаатар хот 15141, Монгол Улс

Макро эдийн засгийн танилцуулга 2025 оны II улирал

АГУУЛГА

ХУРААНГУЙ ДҮГНЭЛТ	7
БОГИНО ХУГАЦААНЫ ТӨЛӨВ	9
1. БОДИТ СЕКТОР	11
1.1. Нийлүүлэлт	12
1.2. Эрэлт	17
1.3. Хөдөлмөр ба аж ахуйн нэгж	19
1.4. Эдийн засгийн мөчлөг	24
2. ТӨСВИЙН СЕКТОР	26
2.1. Төсвийн гүйцэтгэл	27
2.2. Төсвийн төлөв	31
2.3. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал	33
3. МӨНГӨНИЙ СЕКТОР	36
3.1. Инфляц	37
3.2. Мөнгө ба санхүүгийн салбар	40
4. ГАДААД СЕКТОР	45
4.1. Гадаад худалдаа	46
4.2. Төлбөрийн тэнцэл, гадаад өр	49
5. ДЭЛХИЙН ЭДИЙН ЗАСАГ	54
5.1. Дэлхийн эдийн засаг	55
5.2. Түүхий эдийн зах зээлийн хандлага	56
5.3. Олон улсад зарлагдсан индексүүд	58
Макро эдийн засгийн тойм	60
Хавсралт	65

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1.1.	Бодит ДНБ-ий өсөлт (нийлүүлэлт талаас)	14
Зураг 1.2.	Бодит ДНБ-ий өсөлт (эрэлт талаас)	18
Зураг 1.3.	Хөдөлмөрийн зах зээл	19
Зураг 1.4.	Аж ахуйн нэгж	21
Зураг 1.5.	Хэрэглэгчийн итгэлийн индекс, улирлаар	22
Зураг 1.6.	Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт	23
Зураг 1.7.	Үйлдвэрлэлийн зөрүү	24
Зураг 2.1.	Төсвийн орлого	28
Зураг 2.2.	Төсвийн зарлага	30
Зураг 2.3.	Төсвийн тэнцэл ба төлөв	32
Зураг 2.4.	Засгийн газрын өр	34
Зураг 2.5.	Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал	34
Зураг 3.1.	Инфляцын бүрэлдэхүүн	37
Зураг 3.2.	Тэйлорын хүү, мөнгөний нөхцөлийн индекс	38
Зураг 3.3.	Голлох бүтээгдэхүүний үнэ	39
Зураг 3.4.	Мөнгөний нийлүүлэлт, зээлийн үзүүлэлтүүд	40
Зураг 3.5.	Хадгаламжийн жилийн өсөлтийн бүрэлдэхүүн, хүүгийн үзүүлэлтүүд	41
Зураг 4.1.	Экспорт	46
Зураг 4.2.	Импорт	48
Зураг 4.3.	Урсгал болон санхүүгийн дансны тэнцэл, төгрөгийн ханш	50
Зураг 4.4.	Урсгал данс, гадаад хөрөнгө оруулалтын позиц, гадаад өр	51
Зураг 4.5.	Гадаад өрийн тогтвортой байдал	52
Зураг 5.1.	Дэлхийн тодорхой бус байдлын индекс	55
Зураг 5.2.	Түүхий эдийн олон улсын зах зээл дэх үнэ	57

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1.1	Цагаан алт хөдөлгөөний зорилт	16
Хүснэгт 1.2	Атар-4 тариалангийн тогтвортой хөгжлийн аяны зорилт	16
Хүснэгт 1.3	Үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжийн тооны өөрчлөлт, ажиллагчдын тоогоор	21
Хүснэгт 1.4	Хэрэглэгчийн итгэлийн индексийн бүрэлдэхүүн	22
Хүснэгт 2.1	Гадаад өрийн нийт эргэн төлөлт	33
Хүснэгт 3.1	Санхүүгийн салбарын эмзэг байдал	43
Хүснэгт 5.1	Дэлхийн өрсөлдөх чадварын тайлангийн Монгол Улсын оноо, эрэмбэ	58

ШИГТГЭЭНИЙ ЖАГСААЛТ

Шигтгээ 1.	Хөдөө аж ахуй, боловсруулах салбарт хэрэгжиж буй арга хэмжээнүүдийн зорилт	15
Шигтгээ 2.	Хэрэглэгчийн итгэлийн индекс	22
Шигтгээ 3.	Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт - зарлагдсан ажлын байр	23

ТОВЧИЛСОН ҮГ

ААН	Аж ахуйн нэгж
ААНОАТ	Аж, ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар
АМНАТ	Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
ДЦС	Дулааны цахилгаан станц
НӨАТ	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит, аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ОУВС	Олон улсын валютын сан
ОХУ	Оросын Холбооны Улс
ТӨҮГ	Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар
УЦС	Усан цахилгаан станц
ҮНО	Үндэсний нийт орлого
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
ХБНГУ	Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс
ХНХСҮСИ	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сургалт, үнэлгээ, судалгааны институт
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ХХОАТ	Хувь хүний орлогын албан татвар
ЭЗХЯ	Эдийн засаг, хөгжлийн яам
ЭЗХАХБ	Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага

ХУРААНГУЙ ДҮГНЭЛТ

Эдийн засгийн өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеийн орчимд хадгалагдлаа. ДНБ нэрлэсэн дүнгээр 40 их наяд төгрөгт хүрч 8.8 хувиар, бодит дүнгээр 15.3 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 5.6 хувиар өсөв. Хөдөө аж ахуйн салбарын 35.6 хувийн өсөлт улирал дамнан хадгалагдаж, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн сэргэлт эдийн засгийн өсөлтийг тэтгэсэн бол уул уурхай, тээвэр, худалдааны салбар эдийн засгийн өсөлтийн эрчимийг сулрууллаа.

2025 оны эхний хагас жилд хаваржилт тогтуун байж, мал төллөлт, бойжилт хэвийн үргэлжилсний дүнд мал аж ахуйн үйл ажиллагаа сэргэн, хөдөө аж ахуйн салбар 36 хувиар өсөж, эдийн засгийн өсөлтийг 3.6 нэгж хувиар дэмжив. Мөн Улаанбаатар хотын орон сууц, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн барилга, байгууламж болон Багахангай-Хөшгийн хөндий чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлын голлох нөлөөгөөр барилгын салбар 2025 оны эхний хагас жилд 25 хувиар өслөө. Түүнчлэн барилга угсралт, их засварын ажлын өсөлтийг дагасан төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн үйлдвэрлэл болон зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр зэрэг металлын хүдэр олборлох үйл ажиллагааны идэвхийг дагаж тэсэрч, дэлбэрэх химийн бодисын үйлдвэрлэл нэмэгдсэнээр боловсруулах салбар сэргэж, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжлээ.

Харин дэлхийн зах зээл дээрх нүүрсний үнэ буурснаас үүдэн нүүрс олборлолтын хэмжээ өмнөх оноос 11 хувиар буурсан бол зэсийн үнийн өсөлт, Оюу толгойн гүний уурхайн олборлолт өмнөх оны мөн үеэс 32 хувиар нэмэгдсэнээр уул уурхайн салбар 1.1 хувиар өслөө. Тус салбарыг дагасан тээврийн салбар, тэр дундаа авто замаар тээвэрлэх нүүрс тээврийн орлого буурсны голлох нөлөөгөөр нийт тээврийн салбарын өсөлт 12.5 хувиар агшиж, эдийн засгийн өсөлтийг хязгаарлалаа. Экспортын нүүрс тээврийн зай багассан нь авто тээврийн салбарын шатахуун зарцуулалтыг бууруулж, үүнээс үүдэн бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын шатахууны борлуулалт буурснаар тус салбар эхний хагас жилд 5.7 хувиар агшлаа.

Эрэлт талаас эдийн засгийн өсөлтийг хөрөнгө оруулалт, өрхийн хэрэглээний тэлэлт дэмжсэн бол экспортын бууралт өсөлтийг саарууллаа. Ажиллагчид нэмэгдэж, ажилгүй иргэдийн тоо буурснаар хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин өмнөх оны мөн үеэс 0.5 нэгж хувиар өсөж, 59.1 хувьд хүрч нэмэгдсэнээр өрхийн нэрлэсэн орлого өсөхөд нөлөөлж, өрхийн хэрэглээг дэмжив. Харин үнийн өсөлтийн нөлөөгөөр өрхийн бодит орлогын өсөлт удааширлаа. Хөрөнгийн хуримтлалын өсөлтөд малын зүй бус хорогдол өмнөх оны мөн үеэс буурч биологийн өсөж үрждэг хөрөнгийн нөөц 1.1 их наяд төгрөгөөр нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлөв. Мөн орон сууц болон бусад барилга байгууламжийн нөөц өссөн нь хөрөнгийн хуримтлалыг дэмжлээ. Бараа, үйлчилгээний импорт сүүлийн 2 жил тасралтгүй 20 гаруй хувиар бодитоор нэмэгдэж байсан нь 1.5 хувь болж буурсан, мөн бараа, үйлчилгээний экспорт 4.5 хувиар буурсан нь эдийн засгийн өсөлтийг саарууллаа.

Импортын өсөлт саарсан ч экспорт буурснаар урсгал дансны алдагдал тэллээ. Импорт өмнөх оны мөн үеэс 2.8 хувиар өссөн ч эдийн засаг, үйлдвэрлэлийг дэмждэг аж үйлдвэрийн орцын болон хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүнүүдийн импорт буурсан байна. Харин экспортын орлого өмнөх оны мөн үеэс 16 хувь буураад байна. БНХАУ-ын коксжих нүүрсний олборлолт нэмэгдсэнээс гадна гангийн томоохон үйлдвэрүүд коксжих нүүрсний эрэлт буурсан нь манай улсын нүүрсний экспортын хэмжээнд сөргөөр нөлөөллөө. Мөн гадаад орчны тодорхойгүй байдал нэмэгдэж, дэлхийн зах зээл дээр нүүрсний үнэ буурснаар экспортын орлого бууралтад голлох нөлөөг үзүүлэв. Бараа, үйлчилгээний импорт агшиж, цалингийн төлбөр, хөрөнгийн өгөөж, ногдол ашиг зэрэг анхдагч орлогын дансны алдагдал өмнөх оны мөн үеэс буурсан ч барааны экспорт буурснаар урсгал дансны алдагдал 1.7 тэрбум ам.долларт хүрч, тэнцэл 450 сая ам.долларын алдагдалтай гарлаа.

Төсвийн орлого төвлөрүүлэлт нүүрсний үнэ болон экспортын орлого буурсны улмаас саарлаа. Нүүрсний үнийн бууралттай холбоотойгоор уул уурхайн салбараас төсөвт төвлөрөх орлого саарч 2025 оны эхний хагас жилд нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 13.2 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.0 их наяд төгрөг буюу 6.9 хувиар буурсан байна. Улмаар нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 758.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарлаа. Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогыг 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар 14.6 их наяд төгрөг төвлөрөхөөр төлөвлөсөн хэдий ч тус төлөвлөгөөнөөс 9.7 хувиар доогуур гүйцэтгэлтэй гарсан байна. Нөгөө талаас төсвийн нийт зарлага 13.9 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 8.2 хувиар тэлэхэд урсгал зарлагын өсөлт, тэр дундаа төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөлсөн байна.

Инфляц 2025 оны 2 дугаар улирлын эцэст 8.2 хувь болж саарсан ч төв банкны зорилтот түвшнээс өндөр хэвээр байна. Эдийн засгийн дотоод идэвхжил саарч, эрэлтийн инфляцын дарамт буурахын зэрэгцээ нийлүүлэлтийн шалтгаантай үнийн өсөлт өмнөх улирлаас саарлаа. Мөн хүнсний болон хүнсний бус инфляц 2025 оны 2 дугаар улиралд саарах хандлагатай байв. Төв банкнаас мөнгөний бодлогын хүүг 2025 оны 2 дугаар улирлын туршид 12 хувьд хадгалав.

Зээлийн өсөлт алгуур саарч байна. Арилжааны банкнуудын зээлийн жилийн өсөлт 2025 оны 2 дугаар улиралд 27 хувьд хүрч саарсан байна. Шинээр олгосон зээлийн хувьд бизнесийн зээл давамгайлж байгаа бол хэрэглээний зээлийн өсөлт буурсан байна. Мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлт үргэлжлэн саарч 3.7 хувьд хүрлээ. Тодруулбал, дотоодын зээл мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлтийг голлон бүрдүүлэв. Түүнчлэн, банкны салбарын чанаргүй зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 6.1 хувиар өссөн байна. Нийт хадгаламжийн өсөлт 2025 оны 2 дугаар улиралд 15.1 хувьд хүрсний дийлэнх хэсгийг иргэдийн төгрөгийн хадгаламж бүрдүүлээ.

БОГИНО ХУГАЦААНЫ ТӨЛӨВ

Дэлхийн тодорхой бус байдал цаашид ч нэмэгдэх эрсдэлтэй байна. Дэлхийн тодорхой бус байдлын индекс түүхэн дээд түвшинд хүрээд байгаа бөгөөд худалдааны дайны цар хүрээ улам бүр тэлж болзошгүй байгаа нь дэлхийн эдийн засгийн идэвхжилийг хязгаарлах, инфляцыг өдөөх эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна. Түүнчлэн БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын уналт, ОХУ-Украины дайн болон Ойрх Дорнодын тогтворгүй байдал зэрэг эдийн засаг, геополитикийн тогтворгүй байдлын эрсдэлүүд дэлхийн эдийн засгийн төлөвийг сулруулж болзошгүй байна.

Зэс, алтны үнийн өсөлт хадгалагдах төлөвтэй байгаа бол нүүрс, төмрийн хүдрийн үнэ сэргэх хандлага бага байна. Дэлхийн эдийн засгийн тодорхойгүй байдал нэмэгдэж, төв банкнуудын алт худалдан авалт өссөн нь аюулгүй хөрөнгийн эрэлтэд түлхэц болж, алтны үнийг өсөхөд хүргэлээ. Мөн цахилгаан автомашин, сэргээгдэх эрчим хүч, тоон өгөгдөл боловсруулах төвүүд, технологийн салбарын хурдацтай хөгжлөөс шалтгаалан зэсийн эрэлт нэмэгдэж үнэ өсөхөөр байгаа бөгөөд зэсийн дундаж үнэ 2025 онд 9,200 ам.долларт хүрэх төлөвтэй байна. Харин худалдааны дайн болон БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын уналтаас шалтгаалан нүүрсний үнэ 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар 66 ам.доллар болж, 41 хувиар буураад байна. Олон улсын шинжээчид нүүрсний үнэ богино хугацаанд огцом сэргэхгүй гэж үзсэн тул 2025 онд нүүрсний дундаж үнэ 70 орчим ам.долларт хадгалагдах төлөвтэй байна.

Эдийн засгийн өсөлт 2025 онд 5.5 орчим хувь байхаар тооцоолж байна. Салбараар авч үзвэл, хөдөө аж ахуй, боловсруулах салбарын үйлдвэрлэл сэргэж, үйлчилгээний салбаруудын үйл ажиллагаа тогтвортой үргэлжилж, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих төлөвтэй байна. Тухайлбал, Оюу толгойн баяжмал дахь зэс, алтны агуулга өссөнөөр дэлхийн зах зээл дээр эрэлттэй энэ үед өсөлтийг голлон дэмжихээр байна. Эрэлт талаас хөрөнгө оруулалт болон өрхийн хэрэглээ эдийн засгийн

өсөлтийг үргэлжлүүлэн дэмжих хүлээлттэй байна. Мөн мал аж ахуйн салбарт эх малын тоо, төл бойжилт нэмэгдэх нөлөөгөөр нийт хөрөнгийн хуримтлал өсөж, эдийн засагт эерэг нөлөө үзүүлэх төлөвтэй байна.

Хөдөлмөрийн зах зээлийн үзүүлэлтүүдийн өсөлтийн хурд саарах хандлагатай байна. Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн нөлөөгөөр 2025 онд ажиллагчдын тоо нэмэгдэхээр хүлээгдэж байна. Энэхүү өсөлтөд нийт ажиллагчдын 4 хүн тутмын нэг нь ажиллаж буй хөдөө аж ахуйн салбарын сэргэлтээс шалтгаалан бүрдүүлдэг тус салбарын ажиллагчдын тоо нэмэгдэх нь голлон нөлөөлж, нийт ажил эрхлэлтийн өсөлтийг дэмжихээр байна. Харин уул уурхай, барилга, худалдааны салбарын ажиллагчдын тоо өсөх хэдий ч өсөлтийн хурд саарах төлөвтэй байна.

Инфляц 2025 оны эцэст төв банкны зорилтот түвшинд хүрэх төлөвтэй байна. Цахилгааны тарифын нэмэгдлийн нөлөөгөөр дотоодын бараа, үйлчилгээний үнэ өсөх хандлагатай байсны зэрэгцээ эрэлтийн гаралтай инфляц өндөр байсан бол 2025 оны сүүлээс саарч, тогтворжихоор байна. Гэсэн хэдий ч цаашид геополитикийн тогтворгүй байдал, уур амьсгалын өөрчлөлт, тээвэр логистикийн саатлаас үүдэн инфляц өдөөгдөх эрсдэлүүд хадгалагдаж байна.

Зээлжих зэрэглэлийг тогтвортой байхаар хүлээж байна. Moody's агентлаг 2025 оны 10 дугаар сард Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг B2, тогтвортой ангиллаас B1, тогтвортой болгон ахиулж, Fitch агентлаг 2025 оны 9 дүгээр сард B+ тогтвортой түвшинд хэвээр үнэлсэн бол S&P агентлаг 2024 оны байдлаар "B+ эерэг" үнэлгээтэй байна. Ийнхүү зээлжих зэрэглэл тогтвортой хадгалагдах буюу түвшин ахиснаар Монгол Улсын гадаад зах зээл дээрх хөрөнгө татах өртөг буурах, хөрөнгө оруулагчдын итгэл нэмэгдэх, санхүүгийн тогтвортой байдал бэхжих боломж нэмэгдэж байна.

БҮЛЭГ I

БОДИТ СЕКТОР

- 1.1 НИЙЛҮҮЛЭЛТ
- 1.2 ЭРЭЛТ
- 1.3 ХӨДӨЛМӨР БА АЖ АХУЙН НЭГЖ
- 1.4 ЭДИЙН ЗАСГИЙН МӨЧЛӨГ

ТОЙМ

Эдийн засаг эхний хагас жилд 5.6 хувиар өссөн нь 2025 оны 6 дугаар сард шинэчлэгдсэн төсөөллийн орчимд байна. Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл эдийн засгийн өсөлтийг голлон дэмжсэн хэвээр байгаа бол уул уурхай, барилга, боловсруулах салбаруудын үйл ажиллагааны идэвхжил нэмэгдэн өсөлтийг дэмжиж байна. Харин тээвэр болон худалдааны салбарт агшилттай байна. Эрэлт талаас хөрөнгө оруулалт, өрхийн хэрэглээ эдийн засгийн өсөлтийг дэмжсэн бол барааны экспорт буурсан нь өсөлтийг саарууллаа. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин 61.9 хувьд хүрч, өрхийн бодит орлого 8 хувиар өссөн нь өрхийн хэрэглээг дэмжлээ. Эдийн засгийн потенциал өсөлтийн эрчим нэмэгдэж, 5-6 хувьд хүрсэн ба нийт үйлдвэрлэлийн түвшин потенциал үйлдвэрлэлийн орчимд байна.

НИЙТ НИЙЛҮҮЛЭЛТ

1. Эдийн засгийн өсөлт 5.6 хувьд хүрлээ. ДНБ 2025 оны эхний хагас жилд нэрлэсэн дүнгээр 40 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 8.8 хувиар, бодит дүнгээр 15.3 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 5.6 хувиар тус тус өслөө. Эдийн засгийн өсөлт өмнөх оны мөн үеийн орчимд байж, төсөөлөлтэй нийцтэй байна. Хөдөө аж ахуйн салбарын сэргэлт эдийн засгийн өсөлтийг дэмжсэн бол уул уурхайн салбарын өсөлт удааширч, тээвэр, худалдааны салбарууд агшиж, өсөлтийг сааруулав.

2. Уул уурхайн өсөлт 1.1 хувь болж удааширлаа. Уул уурхайн салбарын үйл ажиллагааны идэвхжил 2025 оны 2 дугаар улиралд өмнөх улирлаас сайжирсан ч өмнөх оны мөн үеэс доогуур хэвээр байна. Нүүрс олборлолт 2025 оны эхний хагас жилд 43.7 сая тонн болж, өмнөх оны мөн үеэс 11.0 хувиар буурав. Мөн газрын тос олборлолт 6 улирал дараалан буурч, 1.9 сая тонн болсон бол алтны олборлолт 10 улирал дараалан буурч, 4.5 тонн болсноор уул уурхайн өсөлт саарав. Харин төмрийн хүдрийн үйлдвэрлэл 2025 оны 2 дугаар улирлаас сэргэж, 3.4 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 17 хувиар өслөө. Оюу толгойн гүний уурхайн олборлолт 2025 оны эхний хагас жилд өмнөх оны мөн үеэс 32 хувиар өссөн нь тус салбарын өсөлтийг дэмжсэн байна.

3. Уул уурхайн бус салбар 6.3 хувиар өсөж, нийт эдийн засгийн өсөлтийг 5.5 нэгж хувийг бүрдүүлэв. Хөдөө аж ахуйн салбарын өсөлт хадгалагдаж, барилга, боловсруулах, эрчим хүчний салбарын өсөлт эрчимжлээ. Тээвэр, худалдааны салбар агшилттай байгаа бол бусад үйлчилгээний салбарууд өсөлттэй байна.

4. Хөдөө аж ахуйн салбарын 90 орчим хувийг бүрдүүлдэг мал аж ахуйн салбарын сэргэлт хадгалагдаж, нийт эдийн засгийн өсөлтийг голлон дэмжлээ. Хаваржилт тогтуун байж, мал төллөлт хэвийн үргэлжилсний үр дүнд бойжсон төлийн тоо толгой 20.8 саяд хүрч (төл бойжилт 98.5 хувь) өмнөх оны мөн үеэс 5.4 сая толгой малаар нэмэгдэв. Мөн том малын зүй бус хорогдол 189 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 7.9 сая толгой малаар буурсны голлох нөлөөгөөр хөдөө аж ахуйн салбар 36 хувиар өсөж, эдийн засгийн өсөлтийн 3.6 нэгж хувийг бүрдүүллээ. Харин газар тариалангийн салбарын хувьд оны эхний хагаст тариалангийн гол бүс нутгаар олон жилийн дунджаас бага хур тунадас унаснаар 2025 оны 6 дугаар сарын байдлаар нийт тариалсан талбай өмнөх оны мөн үеэс 38 мянган га талбайгаар буурав.

5. Улаанбаатар хотын бүтээн байгуулалтын голлох нөлөөгөөр барилгын салбарын өсөлт эрчимжлээ. Барилгын салбар 2025 оны эхний хагас жилд орон сууц, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн барилга, байгууламж болон Багахангай-Хөшгийн хөндий чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлын голлох нөлөөгөөр 25 хувиар өсөж, нийт өсөлтийг 0.4 нэгж хувиар дэмжлээ. Тухайлбал, барилга угсралт, их засварын ажил өмнөх оны мөн үеэс нэрлэсэн дүнгээр 1.2 их наяд төгрөгөөр буюу 32 хувиар өссөний 11.1 нэгж хувийг орон сууцны барилга, 6.2 нэгж хувийг эмнэлэг, сургууль, соёлын барилга, 4.8 нэгж хувийг төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажил бүрдүүлж байна. Байршлаар авч үзвэл Улаанбаатар хотын барилга угсралт, их засварын ажил, Дархан-Уул, Орхон аймгийн орон сууцны барилгын бүтээн байгуулалт өсөлтөд голлох нөлөө үзүүлж байна. Харин өнгөрсөн онд Өмнөговь, Дорноговь аймгуудад баригдсан төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлын

БОДИТ СЕКТОР

өндөр суурийн нөлөө болон Баянхонгор аймаг дахь орон сууцны бүтээн байгуулалт, Булган аймгийн Орхон - Хишиг-Өндөр – Гурванбулаг чиглэлийн босоо автозамын бүтээн байгуулалтын удаашрал өсөлтийг хязгаарлав.

6. Тэсэрч дэлбэрэх химийн бодис, төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл¹ боловсруулах салбарын өсөлтийг голлон дэмжсэн хэвээр байна. Барилга угсралт, их засварын ажлын өсөлтийг даган тэлж буй төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн үйлдвэрлэл болон зэсийн баяжмал зэрэг металлын хүдэр олборлох үйл ажиллагааны идэвхийг дагасан тэсэрч, дэлбэрэх химийн бодисын үйлдвэрлэлийн өсөлтийн голлох нөлөөгөөр боловсруулах салбар 2025 оны эхний хагас жилд өмнөх оноос 5.8 хувиар өсөж, эдийн засгийн өсөлтийг 0.4 нэгж хувиар дэмжлээ. Түүнчлэн амтат ус, ундааны үйлдвэрлэл боловсруулах салбарын өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлээ. Харин сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, нэхмэл эдлэл, металл, кокс болон

газрын түүхий тосны боловсруулсан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл хумигдаж, боловсруулах салбарын өсөлтийг хязгаарлах нөлөө үзүүлээ.

7. Эрчим хүчний салбарын өсөлт тогтвортой хадгалагдаж байна. Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын салбар 2025 оны эхний хагас жилд 8.4 хувиар тэлж, эдийн засгийн өсөлтийг 0.3 хувиар дэмжлээ. Үүнд шинээр ашиглалтад орсон Тосон, Бөөрөлжүүт зэрэг ДЦС-уудын үйлдвэрлэлийн өсөлт голлон нөлөөлөв. Тухайлбал, цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэл 4.8 тэрбум кВт цагт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 9 хувиар, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл 9.5 сая.Гкалд хүрч, 7.7 хувиар нэмэгдэн эрчим хүчний салбарын үйлдвэрлэлийн өсөлт тогтвортой хадгалагдлаа.

8. Үйлчилгээний салбарын өсөлт 2025 оны эхний хагас жилд 1.5 хувьд хүрч өсөлтийн эрчим саарлаа. Нийт ачаа эргэлтийн 65 орчим хувь, тээврийн салбарын орлогын 50 орчим хувийг

¹Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлд цемент, шохой, бетон, цемент болон гипсээр хийсэн бусад материал, чулуу засах, чулуун тавилга, галд тэсвэртэй бүтээгдэхүүн, барилын шавран материал зэрэг үйлдвэрлэл орно.

²Тавантолгой ордоос Гашуунсухайт боомтоор экспортлох нүүрс тээврийн зай дунджаар ~248.5 км орчим

³Нарийн сухайт ордоос Шивээхүрэн боомтоор экспортлох нүүрс тээврийн зай ~51км орчим

⁴Эх сурвалж: Худалдан авалтын менежерийн индекс- PMI, 2025 оны 1 дүгээр улирал. Монголбанк.

бүрдүүлдэг авто замын тээврийн орлого 2.5 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 22 хувиар буурсны голлох нөлөөгөөр тээврийн салбар 12.5 хувиар агшиж, үйлчилгээний салбарын өсөлтийг сааруулав. Авто тээврийн орлого буурахад экспортын нүүрс тээвэрлэдэг зай буурсан нь нөлөөлөв. Тухайлбал, Тавантолгой ордоос олборлон Гашуунсүх² боомтоор гаргах экспортын нүүрс тээврийн хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 2.9 сая тонноор буурч, Нарийн сухайт ордоос олборлон Шивээхүрэн³ боомтоос гаргах хэмжээ 1.3 сая тонноор нэмэгдсэн байна. Мөн төмөр замын тээврийн орлого 785.5 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.04 хувиар буурсан нь тээврийн салбарын өсөлтийг хязгаарлав.

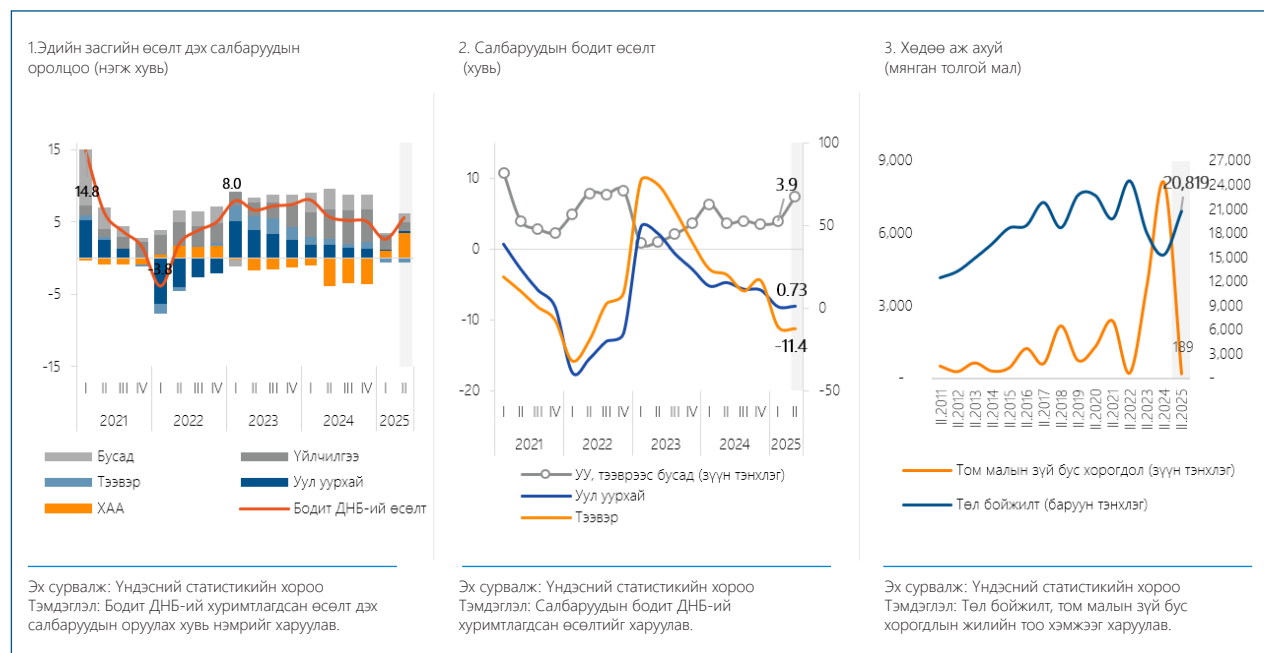
Бөөний болон жижиглэн худалдааны салбар 2025 оны эхний хагас жилд 5.7 хувиар агшиж, нийт эдийн засгийн өсөлтийг 0.7 нэгж хувиар саарууллаа. Худалдааны салбарын нэрлэсэн борлуулалтын орлого 0.6 хувиар буурахад нийт салбарын 77 хувийг бүрдүүлж буй хүнсний бус бүтээгдэхүүний худалдааны агшилт голлон нөлөөлжээ. Тэр дундаа шатахууны

жижиглэн худалдаа 6.4 хувиар, хатуу, шингэн, хийн түлшний бөөний худалдаа 13.9 хувиар буурсан нь салбарын агшилтад нөлөөлсөн байна. Дотоодын худалдаа эрхлэгчдийн эдийн засгийн хүлээлтийг илэрхийлэх худалдан авалтын менежерийн индекс сүүлийн 4 улирал дараалан сөрөг төлөвт гарсан нь салбарын идэвх суларч байгааг илэрхийлж байна⁴.

Мэдээлэл, холбооны салбарын өсөлт 16.6 хувьд хадгалагдаж нийт өсөлтийг 0.6 нэгж хувиар дэмжив. Түүнчлэн үйлчилгээний бусад салбарын үйл ажиллагаа хэвийн байж, энэ оны эхний хагас жилд 4.5 хувиар өслөө.

9. Бүтээгдэхүүний цэвэр татвар 1 хувиар өсөж, эдийн засгийн өсөлтийг 0.2 нэгж хувиар тэтгэв. Дотоодын бараа, үйлчилгээний болон импортын барааны НӨАТ-ын орлого тус тус 5 хувь болон 8 хувиар нэмэгдсэн хэдий ч НӨАТ-ын буцаан олголт 2.1 дахин нэмэгдсэнээс нийт НӨАТ-ын орлого буурч, цэвэр татвар дахь өсөлтийг хязгаарлалаа.

Зураг 1.1 Бодит ДНБ-ий өсөлт, нийлүүлэлтийн талаас

ШИГТГЭЭ 1. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, БОЛОВСРУУЛАХ САЛБАРТ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ АРГА ХЭМЖЭЭНҮҮДИЙН ЗОРИЛТ

“ХҮНСНИЙ ХУВЬСГАЛ” ХӨДӨЛГӨӨН

Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны “Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 36 дугаар тогтоолын дагуу “Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал” үндэсний хөдөлгөөнийг 2022-2026 онд хэрэгжүүлж байна. Энэхүү хөдөлгөөн нь хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, хүнсний бүтээгдэхүүнээр дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаж, мал аж ахуй, газар тариалангаа эрчимжүүлэн хөгжүүлэх зорилготой. “Хүнсний хувьсгал” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын эрх зүйн орчныг сайжруулах, газар тариалан, мал аж ахуй болон хүнсний боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжих чиглэлд нийт 114 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Тус хөдөлгөөний үр дүнд мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, хүнсний ногоо, гурил ба гурилан бүтээгдэхүүн, өндөг, цөцгийн тос, элсэн чихэр, цөцгийн тос, төрөл бүрийн будаа, жимс, жимсгэнэ зэрэг гол нэр төрлийн 19 хүнсний бүтээгдэхүүний дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангаж, цаашлаад хүнс экспортлох суурь нөхцөлийг бүрдүүлэх юм. Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах,

цаашид экспортын чиг баримжаатай хүнс, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхэд 2022-2026 онд нийт 1.7 их наяд төгрөгийн санхүүжилт шаардлагатай бөгөөд санхүүжилтийн эх үүсвэрийг 2022-2026 оны улсын төсвөөс зээлийн хүүгийн татаас болон батлан даалт, гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр бүрдүүлж байна. 2024 оны эцсийн байдлаар арилжааны банкаар дамжуулан 5-6 хувийн хүүтэй, 3-5 жилийн хугацаатай, нийт 1,261 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлийг 3,160 аж ахуйн нэгжид олгосон байна. Нийт олгосон зээлийн 65 хувийг хүнсний, 27 хувийг газар тариалан, 8 хувийг мал аж ахуйн салбар бүрдүүлж байна.

“Хүнсний хувьсгал” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд олгосон зээлийн үр дүнд хүнсний салбарт 39 үйлдвэр шинээр ашиглалтад орсон ба газар тариалангийн салбарын зоорины хүчин чадал 2021 оны суурь түвшинтэй харьцуулахад 62.2 мянган тонноор нэмэгдэж, 292.2 мянган тонн болжээ. Тус хөдөлгөөний үр дүнд 19 гол нэрийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл нэмэгдэж, дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангаснаар нийлүүлэлтийн гаралтай инфляцын дарамт буурч, иргэдийн бодит орлого нэмэгдэх нөхцөл бүрдэх ач холбогдолтой.

“ЦАГААН АЛТ” ХӨДӨЛГӨӨН

Монгол Улс жилд дунджаар 30-35 мянган тонн хонины ноос, 10 мянга орчим тонн ямааны ноолуур, 2 мянга орчим тонн тэмээний ноосны түүхий эдийн нөөцтэй байна. Бэлтгэсэн түүхий эдийн нөөцийн 70-75 орчим хувийг угаан экспортолж байна. Тухайлбал, ямааны ноолуурын боловсруулалтын түвшний хувьд 70 орчим хувийг угааж, 10 орчим хувийг самнаж, 20 орчим хувиар бэлэн бүтээгдэхүүн болгож байна. Харин хонины ноосны 75 орчим хувийг угааж, 25 хувиар бэлэн бүтээгдэхүүн, тэмээний ноосны 90 хувийг угааж, 10 хувиар бэлэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байна.

Харин жилд дунджаар 18 сая ширхэг арьс, ширэн түүхий эд нөөц бэлтгэх нөөцтэй хэдий ч 30 хүрэхгүй хувийг нь боловсруулж, үлдсэн хувийг нь боловсруулж чадахгүй байна. Тухайлбал, дотоодын боловсруулах үйлдвэрүүдэд 2023 онд нийт 5.5 сая ширхэг нь боловсруулсны 3.3 сая ширхэгт хагас боловсруулалт, 2.3 сая ширхэгт гүн боловсруулалт хийсэн бол 12.5 сая ширхэг арьс ширийг боловсруулж чадаагүй байна.

Иймд уул уурхайн бус экспортын гол бүтээгдэхүүн ноос, ноолуурын нөөцийг дотооддоо бүрэн боловсруулж, нэмүү өртөг болон эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх замаар боловсруулах салбарын өсөлтийг хадгалж, экспортын орлогыг дэмжих боломжтой. Энэ

хүрээнд нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны “Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжих зарим арга хэмжээний тухай” 63 дугаар тогтоолын дагуу “Цагаан алт” хөдөлгөөнийг эхлүүлсэн. Мөн Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт “Цагаан алт” хөдөлгөөний хүрээнд малын гаралтай түүхий эдийн инновац шингэсэн эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, экспортыг дэмжих бодлогыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлэхээр заасан.

“Цагаан алт” хөдөлгөөн нь салбарын хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх, түүхий эдийн чанар, бэлтгэлийн тогтолцоог дэмжих, үйлдвэрлэл, борлуулалт, экспортыг нэмэгдүүлэх, зах зээлийг тэлэх, салбарын хүний нөөцийг бэлтгэх, чадавхжуулах гэсэн үндсэн 4 чиглэлийн хүрээнд хэрэгжинэ.

Тус хөдөлгөөний хүрээнд 2028 он гэхэд ноолуурын бүрэн боловсруулалтын түвшнийг 20 хувиас 40 хувьд, ноосны боловсруулалтын түвшнийг 25 хувиас 55 хувьд, арьс ширний боловсруулалтын түвшнийг 30 хувиас 50 хувьд хүргэж нэмэгдүүлэх зорилтыг тавьсан. Эдгээр зорилт, арга хэмжээ нь боловсруулах салбарын өсөлтийг дэмжихэд чухал нөлөөтэй байна.

Хүснэгт 1.1 Цагаан алт хөдөлгөөний зорилт

Хүрэх үр дүн			Хэмжих нэгж	Суурь түвшин	Зорилт 2028
Ноолуурын бүрэн боловсруулалтын түвшинд нэмэгдүүлнэ			хувь	20	40
Ноосны боловсруулалт, ашиглалтын хувь хэмжээг нэмэгдүүлнэ			хувь	25	55
Арьс, ширний ашиглалт, гүн боловсруулалтын түвшнийг нэмэгдүүлнэ	Гүн боловсруулалтын түвшин		хувь	30	50
	Арьс, ширний ашиглалт	Гүн боловсруулсан	сая, ширхэг	2.3	4.0
		Хагас боловсруулсан		3.3	5.2
		Боловсруулаагүй		12.5	8.8

“АТАР-4 ТАРИАЛАНГИЙН ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН АЯН”

Монгол Улсын тариалангийн талбайн 61.6 хувь нь хүчтэй элэгдсэн, 47.7 хувь нь маш бага үржил шимтэй байна. Газар тариалангийн салбарын хөрөнгө оруулалт алгуур нэмэгдэж, тариалсан талбайн хэмжээ өсөж байгаа ч таримал ургамлын үр сортын тогтолцоо алдагдсан, таримлын үрийн чанар, үр үйлдвэрлэл, хуваарилалтын тогтолцоо бүрдээгүй, нутагшсан сортын үрийн хүрэлцээ хангамж дутагдах зэрэг асуудлууд нь газар тариалангийн салбарын бүтээмж, үйлдвэрлэлд сөргөөр нөлөөлж байна. Иймд Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт хүн амын өсөн нэмэгдэж байгаа хүнсний хэрэгцээг хангах зорилгоор “Атар-4” аяныг хэрэгжүүлэхээр тусгасан. Атар-4 тариалангийн тогтвортой хөгжлийн аяны зорилго нь тариалангийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, хөрс, уур амьсгалын онцлогт тохирсон шинэ болон ашигт таримлыг нутагшуулах, тэжээлийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх замаар газар тариалан, мал аж ахуйн төгс хослолыг бий болгож, төвийн бүсийг хөдөө аж ахуйн жишиг бүс болгон хөгжүүлэхэд чиглэж байна.

Энэ хүрээнд эргэлтийн талбайн ашиглалтыг сайжруулах, тариалангийн талбайн хөрсний элэгдэл эвдрэлийг хамгаалах,

хөрсний үржил шимийг сайжруулах, таримлын зохистой сэлгээ, тэг элдэншүүлгийн технологийг үе шаттай нэвтрүүлэх, ургамал хамгааллын цогц арга хэмжээг төлөвшүүлэх, үр үржүүлгийн аж ахуйг цогцолбор байдлаар хөгжүүлэх усалгааны дэвшилтэт техник, технологийг нэвтрүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Тус аяныг хэрэгжүүлснээр хөдөө аж ахуйн салбарын боломжит нөөцийг бүрэн ашиглах, өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, хүн амыг баталгаат хүнсээр, үйлдвэрлэлийг түүхий эдээр тогтвортой хангахад чиглэсэн бодит үр дүнд хүрч эдийн засагт тодорхой өсөлт бий болно гэж хүлээж байна.

Атар-4 аяны хүрээнд газар тариалангийн талбайг 200 мянган га талбайгаар нэмэгдүүлэх, гурилыг дотоодоос 100 хувь хангах, үйлдвэрлэлийн аргаар бэлтгэсэн тэжээлийг 200 мянган тонноор нэмэгдүүлэх зэрэг зорилтуудыг дэвшүүлсэн. Мөн газар тариалангийн салбарын бүтээмжийг нэмэгдүүлэхэд мах, сүүний кластер байгуулах, агуулахын хүчин чадлыг 100 мянган тонноор нэмэгдүүлэх, өвлийн хүлэмж байгуулах зэрэг зорилт, арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна. Эдгээр зорилт, арга хэмжээ нь хөдөө аж ахуй болон боловсруулах салбарын үйлдвэрлэлийн өсөлт дунд хугацаанд тогтвортой хадгалагдахад гол нөлөө үзүүлнэ.

Хүснэгт 1.2 Атар-4 тариалангийн тогтвортой хөгжлийн аяны зорилт

Хүрэх үр дүн		Хэмжих нэгж	Суурь түвшин	Зорилт 2028
Газар тариалангийн талбайг 200 мян.га-аар нэмэгдүүлэх		мянган га	962.0	1,162.0
Малын тэжээл үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх. Үүнд:	Малын тэжээл тариалалтын талбайг 105 мян.га-аар	мянган га	94.9	200.0
	Малын тэжээл үйлдвэрлэл 353 мян.тонн-оор	мянган тонн	246.9	600.0
	Үйлдвэрийн аргаар бэлтгэсэн тэжээл 200 мян.тонн-оор	мянган тонн	278.0	390.0
Дотоодын гурилын хангамж		хувь	59.1	100.0
Мах, сүүний кластер байгуулах хүрээнд үүлдрийн үхрийг 200 мянгаар		кластерийн тоо	-	15.0
Агуулахын хүчин чадлыг 100 мян.тонн-оор нэмэгдүүлэх		мянган тонн	355.0	455.0
Шинээр болон сэргээн засах усалгаат тариалангийн талбайг 10 мян.га-аар нэмэгдүүлэх		мянган га	63.4	73.4
Ойн зурвас 20 сая мод тарина		км	3,557.0	10,000.0
Өвлийн хүлэмж байгуулна 50 га		га	39.1	89.0

Эх сурвалж: Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам

10. Эдийн засгийн гадаад, дотоод идэвхжил сул байв. Эцсийн ашиглалтын аргачлалаар тооцсон дотоодын нийт бүтээгдэхүүн 2025 оны эхний хагас жилд 5.8 хувиар өсөв. Цэвэр экспорт 2024 оны эхний хагас жилд эдийн засгийн өсөлтийг 22.0 нэгж хувиар бууруулж байсан бол 2025 оны эхний хагас жилд өсөлтийг 4.7 нэгж хувиар бууруулж, өсөлтөд оруулах сөрөг нөлөө саарав. Өмнөх онд эдийн засгийн өсөлтөд голлож байсан өрхийн хэрэглээ болон хөрөнгө оруулалт 2025 оны эхний хагас жилд эдийн засгийн өсөлтийн 7.8, 6.5 нэгж хувийг бүрдүүлсэн ч эерэг нөлөө нь өмнөх жилийнхээс буурсан байна.

Эрэлт талаас эдийн засгийн дотоод идэвхжил суларч, өрхийн хэрэглээ болон хөрөнгө оруулалт саарахын зэрэгцээ төрийн хэрэглээ хумигдсанаар бараа, үйлчилгээний импорт удааширлаа.

11. Өрхийн хэрэглээ хүлээлтээс өндрөөр буюу 9.9 хувиар өссөн ч оны сүүлийн хагаст хумигдах магадлалтай байна. Өрхийн хэрэглээ өмнөх оны эхний хагас жилд цалингийн өсөлтийн голлох нөлөөгөөр 16.4 хувийн өндөр өсөлт үзүүлж байсан. Энэхүү суурийн нөлөөгөөр энэ онд өрхийн хэрэглээний өсөлт саарах хүлээлттэй байв. Гэсэн хэдий ч энэ оны эхний хагас жилийн байдлаар өрхийн хэрэглээ өмнөх оны мөн үеэс 9.9 хувиар өсөв. Үүнд өрхийн бодит орлого өссөнөөс гадна нийт өрхийн 70.7 хувь нь дунджаар 20.3 сая төгрөгийн зээлтэй байгаа⁵ нь нөлөөлсөн байж болохоор байна.

Хэрэглээний өсөлтийг бүрэлдэхүүнээр авч үзвэл сүүлийн 3 жилийн дунджаар 1 орчим хувиар өсөж ирсэн хүнсний хэрэглээ энэ оны эхний хагас жилд 11.6 хувиар өсөв. Харин 2024 онд 22.1 хувийн өсөлттэй байсан хүнсний бус бараа, үйлчилгээний зардал энэ оны эхний хагас жилд 9.2 хувиар нэмэгдэн өсөлт нь удааширчээ. Тухайлбал, сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийх

16.1 хувиар, согтууруулах ундааны бүлгийнх 45.1 хувиар өссөн нь үнийн дүнгээр өндөр өссөн үзүүлэлтүүд байна. Харин хамгийн өндөр дүнгээр буурсан хэрэглээг дурдвал, хувцас, гутлын зардал 19.4 хувиар, холбоо 17 хувиар, амралт, аяллын зардал 3.3 хувиар, зочид буудал, гадуур хооллохтой холбогдох зардал 0.9 хувиар буурсан байна. Энэ нь өрхүүд нэн шаардлагагүй хэрэглээгээ танаж, цаашид хэрэглээ хумигдаж болзошгүйг илтгэж байна.

12. Өрхийн бодит орлогын өсөлт 8.0 хувьд хүрчээ. Өмнөх оны эхний хагас жилийн байдлаар нэлээдгүй өндрөөр буюу 17.3 хувиар өсөж байсан өрхийн бодит орлого 2025 оны эхний улиралд 5.8 хувиар өссөн бол 2 дугаар улиралд 8.0 хувиар өслөө. Өрхийн бодит орлогын өсөлтөд цалингийн орлого 5.4 нэгж хувийг бүрдүүлж, голлох нөлөөг үзүүлсэн хэвээр байна. Төрийн албан хаагчдын цалинг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх, орон нутагт ажиллаж буй албан хаагчдын цалин, урамшууллыг нэмэгдүүлэх бодлогын үр дүнд төрийн байгууллагуудын дундаж цалин 2023 онд 30.9 хувиар, 2024 онд 33.3 хувиар тус тус өссөн бол уг өсөлтийг даган хувийн секторын дундаж цалин 2023 онд 22.5 хувь, 2024 онд 22.7 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна. Өрхийн нэрлэсэн орлого улсын дунджаар 3.0 сая төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 442 мянган төгрөгөөр, өмнөх улирлаас 134 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Инфляц тогтворжиж, хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин өмнөх оны мөн үеэс 0.5 нэгж хувиар, өмнөх улирлаас 0.4 нэгж хувиар тус тус сайжирсан нь орлогын өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлж байна.

13. Хөдөөгийн өрхийн орлого улсын дунджаас өндрөөр өссөн хэвээр байна. Монгол Улсад 2024 оны байдлаар бүртгэлтэй нийт 997 мянган өрх байгаагаас 475 мянган өрх нь Улаанбаатар хотод, 216 мянган өрх нь бусад хот сууринд, 306 мянган өрх нь

⁵ ӨНЭЭС-ны 2025 оны 2 дугаар улирлын танилцуулгын мэдээлэл

хөдөөд амьдарч байна. Сумын төвийн өрхийн дундаж нэрлэсэн орлого 2.6 сая төгрөг болж, бодитоор 11.8 хувиар, хөдөөгийн өрхийн нэрлэсэн орлого 2.4 сая төгрөг болж, бодитоор 10.0 хувиар өссөн байна. Энэ нь өрхийн бодит орлогын улсын дундаж өсөлт болох 8 хувь, мөн Улаанбаатарын өрхийн орлогын дундаж өсөлт болох 6.3 хувиас өндөр байна. Үүнд 2024 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хөдөө суманд ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчдын орон нутгийн нэмэгдлийг үндсэн цалингийн 40 хувиар тооцож нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөлжээ. Тухайлбал цалингийн өсөлт сумын төвийн өрхийн орлогын өсөлтийн 10.2 нэгж хувийг, хөдөөгийн өрхийн орлогын өсөлтийн 5.4 нэгж хувийг бүрдүүлж байгаа бол хөдөө аж ахуй орлогын өсөлт хөдөөгийн өрхийн орлогын өсөлтийн 1.3 нэгж хувийг бүрдүүлсэн байна.

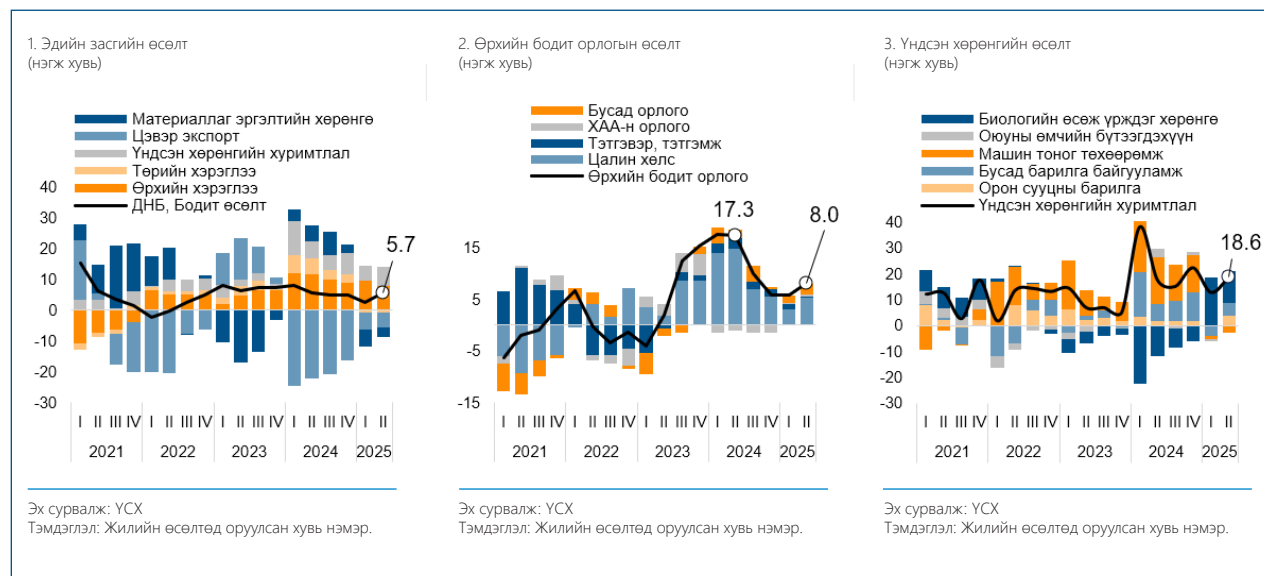
14. Хөрөнгийн хуримтлалын өсөлт саарч, 7.9 хувь боллоо. Хөрөнгийн хуримтлал нь тайлант хугацаанд эдийн засагт шинээр нэмэгдсэн болон хорогдож үгүй болсон үндсэн болон эргэлтийн хөрөнгийн өөрчлөлтийг харуулдаг. Энэ оны эхний хагас жилд үндсэн хөрөнгө 18.6 хувиар нэмэгдсэн бол эргэлтийн хөрөнгө 33.2 хувиар буурснаар нийт хөрөнгийн хуримтлалын өсөлт саарч, 7.9 хувь болов. Үндсэн хөрөнгийн өсөлтөд хөдөө аж ахуй, барилгын салбарын гүйцэтгэл сайн байсан нөлөөгөөр биологийн өсөж үрждэг хөрөнгө нэрлэсэн дүнгээр 1.1 их наяд төгрөгөөр, орон сууцны барилгын нөөц 20.5 хувиар, бусад барилга байгууламжийнх 19.7 хувиар

тус тус өссөн нь голлон нөлөөлсөн байна. Харин уул уурхайн үйлдвэрлэл удааширсны нөлөөгөөр машин тоног төхөөрөмжийн нөөц өмнөх оны мөн үеэс 4.3 хувиар буурч, үндсэн хөрөнгийн хуримтлалын өсөлтийг хязгаарласан байна.

Өмнөх оны эхний хагас жилд нэрлэсэн дүнгээр 2 их наяд төгрөгтэй тэнцэж байсан бараа, материал, дусаагүй үйлдвэрлэлийн нөөц энэ оны эхний хагас жилд 1.5 их наяд төгрөг болж, бодитоор 33.2 хувиар буурчээ. Үүнд Оюу-толгойн зэсийн экспорт эрчимжсэнээр олборлосон зэсийн нөөц өмнөх оны мөн үеэс 0.4 их наяд төгрөгөөр буурсан нь голлон нөлөөлсөн байна.

15. Үйлчилгээний экспорт нэмэгдэж, барааны импорт буурснаар эдийн засгийн өсөлтөд үзүүлэх цэвэр экспортын сөрөг нөлөө саарав. Цэвэр экспорт нь бараа, үйлчилгээний экспортын орлого болон бараа, үйлчилгээний импортын зардлын зөрүүгээр илэрхийлэгддэг. Барааны экспортын биет хэмжээ 2025 оны эхний хагас жилд 10.5 хувиар буурсан бол үйлчилгээний экспорт 28.3 хувиар өссөнөөр нийт бараа, үйлчилгээний экспорт хувиар буурлаа. Мөн барааны импортын биет хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 0.6 хувиар буурснаар нийт бараа, үйлчилгээний импортын бодит өсөлт 1.5 хувь болж удааширлаа. Улмаар цэвэр экспортын эдийн засгийн өсөлтийг бууруулах сөрөг оролцоо -4.7 нэгж хувь болж буурсан байна.

Зураг 1.2. Бодит ДНБ-ий өсөлт (эрэлт талаас)

ХӨДӨЛМӨР БА АЖ АХУЙН НЭГЖ

16. Хөдөө аж ахуйн салбарын өсөлт нийт ажиллагчдын тооны өсөлтийг дэмжлээ. 2025 оны эхний хагаст ажиллагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 43 мянгаар нэмэгдэж 1 сая 390 мянгад хүрлээ. Ажиллагчдын тооны өсөлтийг улирлын нөлөө⁶ арилган тооцвол өмнөх оны мөн үеэс 59 мянгаар нэмэгдсэн байна. Энэхүү өсөлтөд хөдөө аж ахуйн салбарын сэргэлтийн нөлөөгөөр салбарын ажиллагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 45 мянгаар нэмэгдсэн нь голчлон нөлөөлсөн байна. Түүнчлэн барилгын салбарт 15 мянга, уул уурхай болон боловсруулах салбарт тус бүр 11 мянган ажиллагч нэмэгдсэн нь өсөлтийг дэмжсэн байна. Харин худалдааны салбарын ажиллагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 19 мянгаар, үйлчилгээ болон бусад салбарын ажиллагчдын тоо нийт 27 мянгаар буурсан байна.

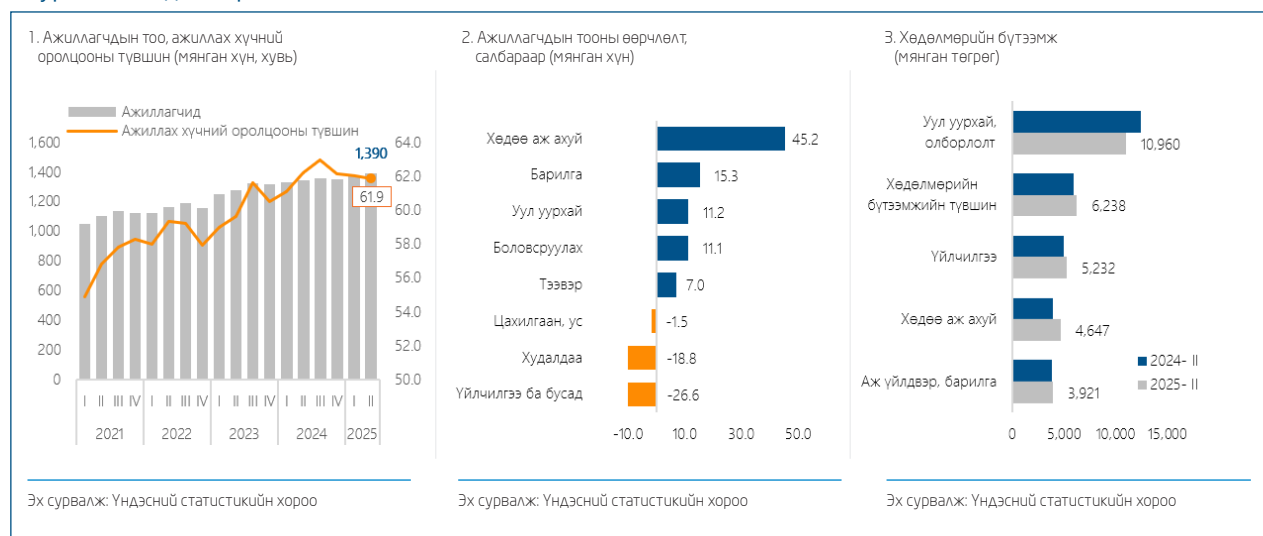
Байршлаар авч үзвэл, ажиллагчдын тоо Улаанбаатар хотод өмнөх оны мөн үеэс 24 мянгаар өсөж 642 мянга, хөдөөд 19 мянгаар нэмэгдэж 749 мянга болсон байна. Тодруулбал, ажиллагчдын тоо Төвийн бүсэд

12 мянга, Зүүн бүсэд 5 мянга, Баруун бүсэд 1 мянгаар тус тус өссөн ба Хангайн бүсэд 230 хүнээр нэмэгдсэн байна.

17. Ажилгүй иргэд буурснаар ажиллах хүчний өсөлт саарлаа. Ажиллах хүч өмнөх оны мөн үеэс 27 мянгаар буюу 2 хувиар өсөж 1 сая 456 мянгад хүрэв. Энэхүү өсөлтийн дийлэнх хэсгийг ажиллагчдын тооны өсөлт тайлбарлаж байгаа бол нөгөө талаас ажилгүй иргэд өмнөх оны мөн үеэс 16 мянган хүнээр буюу 20 хувиар буурч 66 мянга болсон нь ажиллах хүчний өсөлтийн хурдыг сааруулсан байна. Ажилгүй иргэдийн тоо буурснаар ажилгүйдлийн түвшин 4.5 хувь болж өмнөх оны мөн үеэс 1.2 нэгж хувиар буурсан байна. Ажиллах хүчний өсөлт ийнхүү саарснаар ажиллах хүчний оролцооны түвшин өмнөх оны мөн үеэс 0.3 нэгж хувиар буурч 61.9 хувь болжээ.

Харин хөдөлмөрийн нөөц буюу бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгчид, ажилгүй иргэд болон ажиллах сонирхолтой боловч тодорхой шалтгааны улмаас ажил хийгээгүй боломжит ажиллах хүчний нийлбэрийг хөдөлмөрлөх

Зураг 1.3. Хөдөлмөрийн зах зээл

⁶Улирлын нөлөөг арилгах гэдэг нь хугацаанууцааны өгөгдөл дэх улирлын тогтмол хэв шинжүүдийг арилгах статистикийн арга юм. Эдгээр хэв шинжүүд нь цаг агаарын өөрчлөлт, баяр ёслол, сургууль, цэцэрлэгийн хуваарь, хөдөө аж ахуйн цикл гэх мэт янз бүрийн хүчин зүйлсээс

шалтгаалж бий болдог. Энэхүү тогтмол хэлбэлзлийг арилгаснаар өгөгдөл дэх бодит чиг хандлага, мөчлөгийн хөдөлгөөнүүдийг ажиглахад хялбар болгодог бөгөөд өөр өөр хугацааны мэдээллийг хооронд нь харьцуулах боломжийг олгодог.

боломжтой нийт хүн амд эзлэх хувиар илэрхийлдэг хөдөлмөрийн дутуу ашиглалтын нийлмэл түвшин өмнөх оны мөн үеэс 1.8 нэгж хувиар буурч 6.2 хувьд хүрсэн байна. Энэхүү өөрчлөлт нь хөдөлмөрийн зах зээл дэх иргэдийн оролцоо нэмэгдэж, хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин сайжирч, хөдөлмөрийн нөөц илүү үр ашигтай ашиглагдаж байгааг харуулж байна.

18. Ажилгүй иргэдийн тоо буурсан ч ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам тэллээ. Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам өмнөх оны мөн үеэс 28 мянган хүнээр буюу 3 хувиар нэмэгдэж 897 мянгад хүрсэн байна. Шалтгаанаар харвал суралцдаг, тэтгэвэрт гарсан, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй, жирэмсэн, хүүхэд асарсан шалтгаантай иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 45.6 мянгаар нэмэгдсэн бол мэргэжил, дадлага туршлага байхгүй, тухайн жил сургууль төгссөн, ажиллах сонирхолгүй байсан, байгууллага татан буугдсан, ажил хайгаад олдохгүй байсан зэрэг шалтгаантай иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 9 мянгаар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амыг задлан харвал боломжит ажиллах хүч буюу хөдөлмөр эрхлэх сонирхолтой хэдий ч боломжгүй байсан иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 4 мянгаар буюу 13 хувиар буурсан бол бусад ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам 32 мянгаар буюу 4 хувиар нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

19. Өндөр бүтээмжтэй салбаруудын дундаж цалингийн хэмжээ буурлаа. 2025 оны 2 дугаар улиралд дундаж цалин өмнөх оны мөн үеэс 263 мянган төгрөгөөр өсөж 2 сая 727 мянган төгрөг, голч цалин өмнөх оны мөн үеэс 329 мянган төгрөгөөр өсөж 2 сая 356 мянган төгрөгт хүрсэн байна. Харин бодит цалин 1 сая 916 мянган төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 149 мянган төгрөгөөр өслөө.

Салбараар авч үзвэл, худалдааны салбарын ажилчдын дундаж цалин хамгийн өндөр өсөлттэй буюу 192 мянган төгрөгөөр өсөж 2 сая 120 мянган төгрөгт хүрчээ. Түүнчлэн боловсруулах, хөдөө аж ахуйн салбарын дундаж цалингийн хэмжээ харгалзан 130 мянга, 104 мянган төгрөгөөр өсөж 2 сая 356 мянга, 2 сая 32 мянган төгрөгт хүрсэн байна. Харин хамгийн өндөр бүтээмжтэй уул уурхайн салбарын зарим түүхий олборлолт буурсны нөлөөгөөр салбарын өсөлт саарч улмаар дундаж цалингийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 519 мянган төгрөгөөр буюу 10 хувиар буурч 4 сая 583 мянган төгрөгт хүрсэн байна. Мөн цахилгаан, усны салбарын дундаж цалингийн хэмжээ 427 мянган төгрөгөөр буюу 12 хувиар буурч 3 сая 37 мянгад хүрсэн байна.

20. Бүтээмжийн улсын дундаж түвшин нэмэгдсэн ч хамгийн өндөр бүтээмжтэй уул уурхайн салбарын бүтээмжийн түвшин буурсан нь өсөлтийн хурдыг саарууллаа. Хөдөлмөрийн бүтээмжийн түвшин өмнөх оны мөн үеэс 302 мянган төгрөгөөр буюу 5.1 хувиар өсөж, 6 сая 238 мянган төгрөгт хүрлээ. Салбараар авч үзвэл, хөдөө аж ахуйн салбарын бүтээмжийн түвшин өмнөх оны мөн үеэс 745 мянгаар буюу 19 хувиар өссөн нь хамгийн өндөр өсөлттэй байв. Үйлчилгээний салбарын бүтээмжийн түвшин 368 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн нь улсын бүтээмжийн түвшний өсөлтийг мөн дэмжлээ. Харин уул уурхайн салбарын бүтээмж өмнөх оны мөн үеэс 1 сая 426 мянган төгрөгөөр буюу 11.5 хувиар буурч 10 сая 960 мянган төгрөг болсон нь бүтээмжийн өсөлтийн хурдыг саарууллаа.

21. Шинээр байгуулагдсан ААН-ийн тоо нэмэгдлээ. 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар Бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй нийт ААН-ийн тоо 270.8 мянгад хүрч өмнөх оны мөн үеэс 25.2 мянгаар буюу 10.3 хувиар нэмэгдлээ. Уг өсөлтийн 17.2 мянгыг үйл ажиллагаа эхлээгүй буюу шинээр байгуулагдсан ААН-үүд бүрдүүлсэн бол 8.6 мянгыг үйл ажиллагаа явуулж буй ААН-үүд бүрдүүллээ. Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар авч үзвэл уг 10.3 хувийн өсөлтийн 6.2 нэгж хувийг худалдаа болон үйлчилгээний салбар эзэлж буй бол 2.2 нэгж хувийг хөдөө аж ахуйн салбар эзэлж байна. Үлдсэн 1.9 нэгж хувийн өсөлтийг боловсруулах үйлдвэр, барилга болон тээврийн салбар агуулж байна (Зураг 1.4).

22. Худалдаа, үйлчилгээний салбарын ААН-ийн тоо хамгийн ихээр нэмэгдэв. Салбараар харвал, худалдаа, үйлчилгээний салбарт шинээр байгуулагдсан ААН 10.1 мянгаар, үйл ажиллагаа явуулж буй ААН 5.5 мянгаар нэмэгдсэн нь ААН-ийн тооны өсөлтийн гол хэсгийг бүрдүүлж байна. Тодруулбал, бөөний болон жижиглэн худалдаа эрхлэгч ААН-үүд 8.3 мянгаар, мэргэжлийн, шинжлэх ухааны салбарын ААН-үүд 1.4 мянгаар, төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа эрхэлдэг ААН үүд 1.3 мянгаар, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа эрхэлдэг ААН үүд 2 мянгаар нэмэгдсэн нь гол жинг эзэлж байна.

23. Шинэ хоршоо хөдөлгөөний нөлөөгөөр хөдөө аж ахуйн салбар дахь хоршоодын тоо нэмэгдэв. Засгийн газрын 2024 оны “Шинэ хоршоо хөдөлгөөн” өрнүүлэх тухай 166 дугаар тогтоолоор хоршооны гишүүн малчинд хөрөнгө оруулалтын хөнгөлөлттэй зээл олгохоор шийдвэрлэсэн. Үүнтэй холбоотойгоор 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар хөдөө аж ахуйн салбарт бүртгэлтэй ААН тоо өмнөх оны мөн үеэс 42 хувиар нэмэгдсэн бөгөөд тухайн улирлын өмнөх

10 жилийн дундаж өсөлт болох 8.3 хувиас 5 дахин өндөр өсөлт юм.

Идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж байгаа ААН-ийн тоо уул уурхайн салбарт 24, тээврийн салбарт 462-р нэмэгдсэн бол шинээр байгуулагдсан ААН-ийн тоо уул уурхайн салбарт 128, тээврийн салбарт 885 ААН-ээр нэмэгджээ. Экспортын өсөлт удааширсантай холбоотойгоор уул уурхай, тээврийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй ААН-ийн тооны өсөлт нь өмнөх онуудын дундаж өсөлтөд хүрэхгүй байна. Тодруулбал, уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй ААН-ийн тоо 2.0 хувиар нэмэгдсэн нь тухайн улирлын өмнөх 10 жилийн дундаж өсөлт болох 6.3 хувиас 4.3 нэгж хувиар бага байна. Мөн тээврийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй ААН-ийн тоо 12.3 хувиар нэмэгдсэн нь тухайн улирлын өмнөх 10 жилийн дундаж өсөлт болох 17.1 хувиас 4.8 нэгж хувиар бага байна.

24. Худалдаа, үйлчилгээ эрхлэгч жижиг ААН-үүд нэмэгдлээ. Бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй үйл ажиллагаа явуулж буй 111.7 мянган ААН-ийн 86.5 хувь буюу 96.7 мянган ААН 1-9 ажилтантай байна. 1-9 ажилтантай жижиг ААН өмнөх оны мөн үеэс 8.0 мянгаар нэмэгдсэнээс 5.3 мянга нь худалдаа, үйлчилгээний салбарт үйл ажиллагаа явуулж байна (1-9 ажилтантай ААН-ийн 75.7 хувь буюу 73.2 мянган ААН худалдаа, үйлчилгээ эрхэлж байна).

Харин 10-19 ажилтантай ААН 6.9 мянгад хүрч өмнөх оны мөн үеэс 559 ААН-ээр нэмэгдэхэд хөдөө аж ахуй, үйлчилгээ, боловсруулах салбарт үйл ажиллагаа эрхэлдэг ААН-үүд нэмэгдсэн нь нөлөөллөө. Мөн 20-49 ажилтантай 46 ААН, 50-иас дээш ажилтантай 15 ААН шинээр үйл ажиллагаа явуулж эхэлсний гол хэсгийг үйлчилгээний салбар бүрдүүллээ. (Хүснэгт 1).

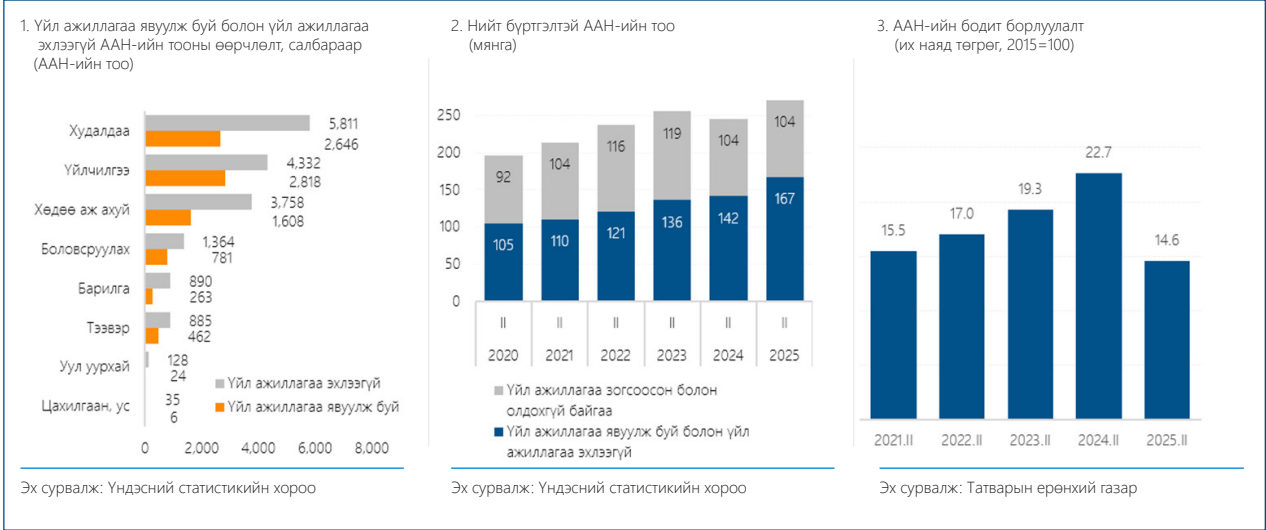
25. ААН-ийн бодит борлуулалтын орлого буурлаа.

2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар ААН-ийн бодит борлуулалтын орлого өмнөх оны мөн үеэс 15.0 хувиар буурч 18.9 их наяд төгрөгт хүрлээ. Салбараар харвал үйлчилгээнээс бусад бүх салбарт ААН-ийн бодит борлуулалт буурчээ. Тухайлбал бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын борлуулалтын орлого 57 хувиар, уул уурхайн салбарын орлого 16 хувиар, барилгын салбарын борлуулалтын орлого 38 хувиар тус тус буурсан байна. Харин үйлчилгээний салбарын орлого 88 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1.3 Үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжийн тооны өөрчлөлт, ажиллагчдын тоогоор

Ажилчдын тооны бүлэг	ААН тоо, мянга	Өөрчлөлт, хувь	Тайлбар
1-9	96.7	9.0%	ААН-ийн тооны өсөлтийн 1/3-ийг үйлчилгээ, 1/3-ийг худалдаа, 1.4 нэгж хувийг хөдөө аж ахуйн салбар бүрдүүлсэн.
10-19	6.9	8.8%	Өсөлтийн 2/3-ыг хөдөө аж ахуй, 1.2 нэгж хувийг үйлчилгээ, 1.0 нэгж хувийг боловсруулах салбар бүрдүүлсэн.
20-49	5.2	0.9%	ААН-ийн тоо 46 ААН-ээр нэмэгдсэнээс 54 ААН үйлчилгээ, 4 ААН ХАА, 2 ААН тээврийн салбарт байна. Харин худалдааны салбар 7 ААН, боловсруулах, барилгын салбарт тус тус 3 ААН, уул уурхайн салбарт 1 ААН-ээр буурсан байна.
50-аас дээш	2.9	0.5%	ААН-ийн тоо 15 ААН-ээр нэмэгдсэнээс 22 ААН үйлчилгээ, 3 ААН тээврийн салбарт байна. Харин худалдааны салбарт 7 ААН, барилга 2 ААН, ХАА 1 ААН-ээр буурсан байна.
Нийт	111.7	8.3%	

Сураг 1.4. Аж ахуйн нэгж

ШИГТГЭЭ 2. ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ИТГЭЛИЙН ИНДЕКС

2025 ОНЫ 2 ДУГААРУЛИРАЛД ХЭРЭГЛЭГЧДИЙН ИРЭЭДҮЙН ХҮЛЭЭЛТ МУУДАЖ ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ИТГЭЛИЙН ИНДЕКС 98.9-Д ХҮРСНЭЭР ӨМНӨХ ОНЫ МӨН ҮЕЭС 9.8 НЭГЖЭЭР БУУРЛАА.

Үндэсний судалгаа зөвлөгөөний төв (Эн-Ар-Си-Си ХХК) болон Монгол-Японы хүний нөөцийн хөгжлийн төвөөс тооцон гаргадаг Хэрэглэгчийн итгэлийн индекс (ХИИ)-ээр эдийн засгийн ерөнхий байдал болон өрхийн санхүүгийн байдлын талаар хэрэглэгчид хэр зэрэг өөдрөг бодолтой байгааг хэмждэг. Хэрэглэгчийн итгэлийн индекс нь Өнөөгийн байдлын индекс /бизнесийн нөхцөл, ажлын олдоц/, Ирээдүйн хүлээлтийн индекс /бизнесийн нөхцөл, ажлын олдоц, орлого/ гэсэн 2 дэд индекс /5 үзүүлэлтээс бүрдэх/-ээр тооцогдож байна. Ингэхдээ улс даяар санамсаргүй түүврийн аргаар хэрэглэгчдээс санал асуулга авч 0-200-ийн хооронд үнэлдэг бөгөөд индекс 200-д дөхөх тусам хэрэглэгчийн итгэл өндөр, 0-д дөхөх дусам хэрэглэгчийн итгэл сул, харин индекс 100-тай тэнцүү үед эдийн засаг хэвийн байна гэж үздэг.

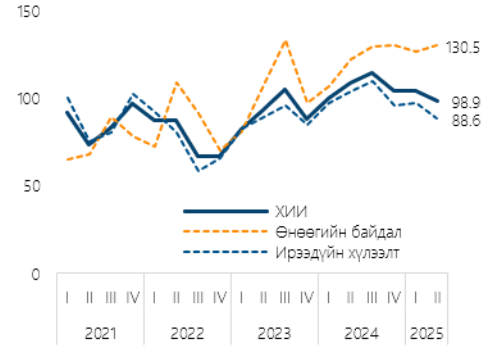
ХИИ 2025 оны 2 дугаар улиралд 98.9-д хүрэхэд иргэдийн ирээдүйн хүлээлт муудсан голчлон нөлөөллөө. Индексийн үнэлгээг бүрэлдэхүүн хэсгээр задалж Хүснэгт 2-т үзүүлэв.

Өнөөгийн байдлын индекс: Ажлын олдцын үнэлэмж сайжирч Өнөөгийн байдлын индекс өмнөх оны мөн үеэс 8.3 нэгжээр нэмэгдлээ. Өнөөгийн байдлын индекс нь иргэд эдийн засгийн одоогийн нөхцөл байдлыг бизнесийн нөхцөл болон ажлын олдоц хэр байгаагаар үнэлснээр хэмждэг. 2025 оны 2 дугаар улиралд Өнөөгийн байдлын индекс 130.5-д хүрч нэмэгдэхэд ажлын олдоц “сайн” болон “хэвийн” гэж үнэлсэн иргэд өмнөх оны мөн үеэс тус тус 5 нэгжээр нэмэгдсэн нь нөлөөллөө. Харин бизнесийн нөхцөлийг “сайн” гэж үнэлсэн иргэд 3 нэгжээр буурсан байна.

Ирээдүйн хүлээлтийн индекс: Хэрэглэгчдийн эдийн засгийн ирэх 6 сарын хүлээлт муудаж Ирээдүйн хүлээлтийн индекс өмнөх оны мөн үеэс 15.7 нэгжээр буурлаа. Ирээдүйн хүлээлтийн индекс нь эдийн засгийн ойрын ирээдүйн нөхцөлийг иргэд хэрхэн харж буйг бизнесийн нөхцөл, ажлын олдоц, орлогын хүлээлтийн үнэлгээгээр хэмждэг. 2025 оны 2 дугаар улиралд Ирээдүйн хүлээлтийн индекс 88.6-д хүрч буурахад ирэх 6 сард бизнесийн нөхцөл “сайн” болон “хэвийн” байна гэж үнэлсэн иргэд өмнөх оны мөн үеэс тус тус 4 нэгжээр буурсан нөлөөллөө. Түүнчлэн, хэрэгдэгчдийн ирэх 6 сарын ажлын олдоц болон орлогын хүлээлт мөн адил гутранги байна.

Тухайлбал ажлын олдоц “сайн” байна гэж үнэлсэн иргэд 8 нэгжээр буурч, “муу” гэж үнэлсэн иргэд 2 нэгжээр нэмэгджээ. Мөн орлого “сайн” байна гэж үнэлсэн хэрэглэгчид өмнөх оны мөн үеэс 4 нэгжээр буурч, харин орлого “хэвийн” болон “муу” байна гэсэн иргэд 2 болон 1 нэгжээр тус тус нэмэгджээ.

Зураг 1.5. Хэрэглэгчийн итгэлийн индекс, улирлаар (2018=100)

Эх сурвалж: Үндэсний судалгаа зөвлөгөөний төв (Эн-Ар-Си-Си ХХК)
Тайлбар: ХИИ болон түүний бүрэлдэхүүн индексүүдийг улирлын нөлөөгөөр засварлаж 2018 оны 4 дүгээр улирлын индексэй харьцуулж тооцсон байна.

Хүснэгт 1.4. Хэрэглэгчийн итгэлийн индексийн бүрэлдэхүүн

	2024.II	2025.II	Өөрчлөлт
ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ ▲			
Бизнесийн нөхцөл			
Сайн	13	10	-3 ▼
Хэвийн	37	43	6 ▲
Муу	49	47	-2 ▼
Ажлын олдоц ▲			
Сайн	31	36	5 ▲
Хэвийн	29	34	5 ▲
Муу	37	29	-8 ▼
ИРЭЭДҮЙН ХҮЛЭЭЛТ ▼			
Бизнесийн нөхцөл ▼			
Сайн	19	15	-4 ▼
Хэвийн	60	56	-4 ▼
Муу	19	25	6 ▲
Ажлын олдоц ▼			
Сайн	31	23	-8 ▼
Хэвийн	49	55	6 ▲
Муу	17	19	2 ▲
Орлого ▼			
Сайн	27	23	-4 ▼
Хэвийн	55	57	2 ▲
Муу	17	18	1 ▲

Эх сурвалж: Үндэсний судалгаа зөвлөгөөний төв (Эн-Ар-Си-Си ХХК)

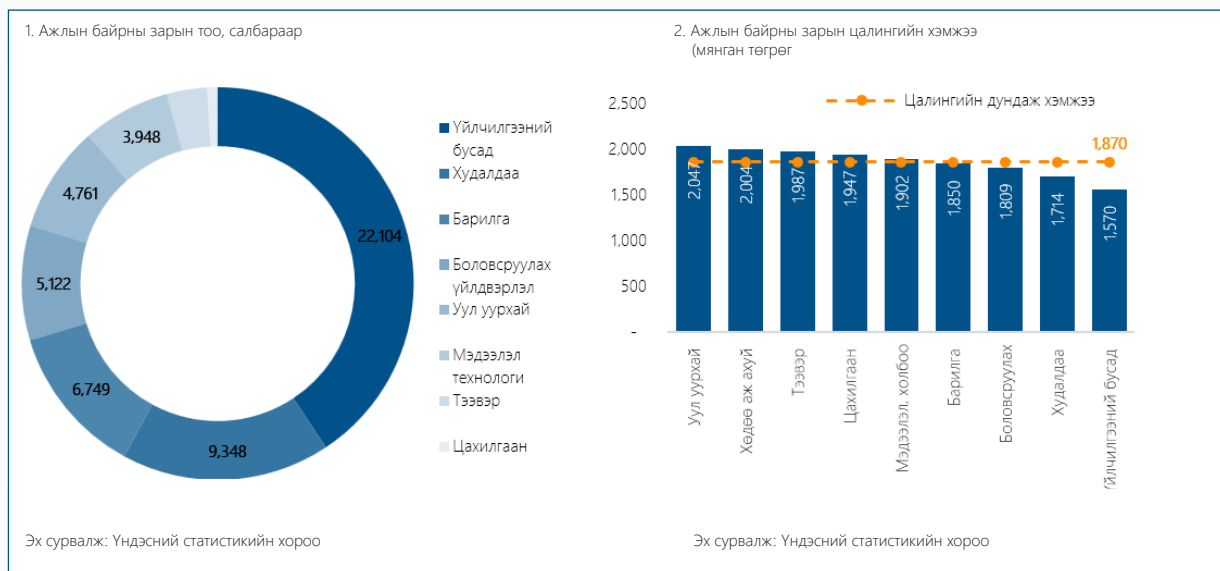

ШИГТГЭЭ 3. ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРЭЛТ - ЗАРЛАГДСАН АЖЛЫН БАЙР

2025 оны хоёрдугаар улиралд хөдөлмөрийн зах зээлийн зарим цахим хуудаст нийт 54.5 мянган ажлын байрны зар⁷ нийтлэгдсэн байна. Үүнээс дийлэнх буюу 34.8 мянга нь zangia.mn цахим хуудаст, 19.4 мянга нь unegui.mn цахим хуудаст, харин цахим хөдөлмөрийн бирж болох ejob.gov.mn порталд 300 ажлын байр нийтлэгдсэн байна.

Нийт ажлын байрны дундаж цалин 1.87 сая төгрөг байсан бөгөөд салбараар нь харвал уул уурхай болон хөдөө аж ахуйн салбарууд хамгийн өндөр дундаж цалинтай байв. Тодруулбал, уул уурхайн салбарын дундаж цалин 2.05 сая, хөдөө аж ахуйн салбарынх 2.0 сая төгрөг байна. Харин хамгийн олон ажлын байр зарлагдсан худалдаа, үйлчилгээний салбарын дундаж цалин харьцангуй бага буюу тус тус 1.71 сая болон 1.57 сая төгрөг байв.

Зураг 1.6. Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт

Zangia.mn цахим хуудаст нийт зарын 63 хувийг байршуулсан байх бөгөөд эдгээр ажлын байрны дундаж цалин 2,450 мянган төгрөг байв. Энэ нь улсын дундажтай харьцуулахад 580 мянган төгрөгөөр өндөр үзүүлэлт юм. Салбарын хувьд худалдаа, үйлчилгээний салбарт хамгийн олон буюу 18 мянган ажлын байр зарлагдсан бол уул уурхай, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт нийт 8 мянган ажлын байр нийтлэгдсэн байна. Мөн хөдөлмөр эрхлэлт сэргэж буй хөдөө аж ахуйн салбарт 137 ажлын байр байршуулжээ.

Түүнчлэн zangia.mn цахим хуудаст 6 болон 7 дугаар сард нийт 22 мянган ажлын байрны зар нийтлэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 12 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Энэхүү өсөлтийг салбараар задлан харвал худалдаа, барилга,

мэдээлэл, холбооны салбарын ажлын байрны зарын тоо нэмэгдэж, эрэлт нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байгаа бол ажлын байрны зарын дийлэнх хэсгийг бүрдүүлж буй үйлчилгээний салбарын эрэлт буурсан үзүүлэлттэй байна.

Харин **unegui.mn** цахим хуудаст нийт 19.4 мянган ажлын байрны зар нийтлэгдсэн бөгөөд үүний ихэнх буюу 69 хувь нь худалдаа, үйлчилгээний салбарт хамаарч байна. Хөдөө аж ахуй болон цахилгааны салбарт ажлын байрны зар нийтлэгдээгүй бөгөөд нийтлэгдсэн ажлын байрны дундаж цалин 1,156 мянган төгрөг байгаа нь улсын дундажаас 714 мянган төгрөгөөр доогуур байна. Энэ нь уг цахим хуудаст цагийн болон түр ажлын байрны зар нэлээдгүй нийтлэгддэгтэй холбоотой гэж үзэж байна.

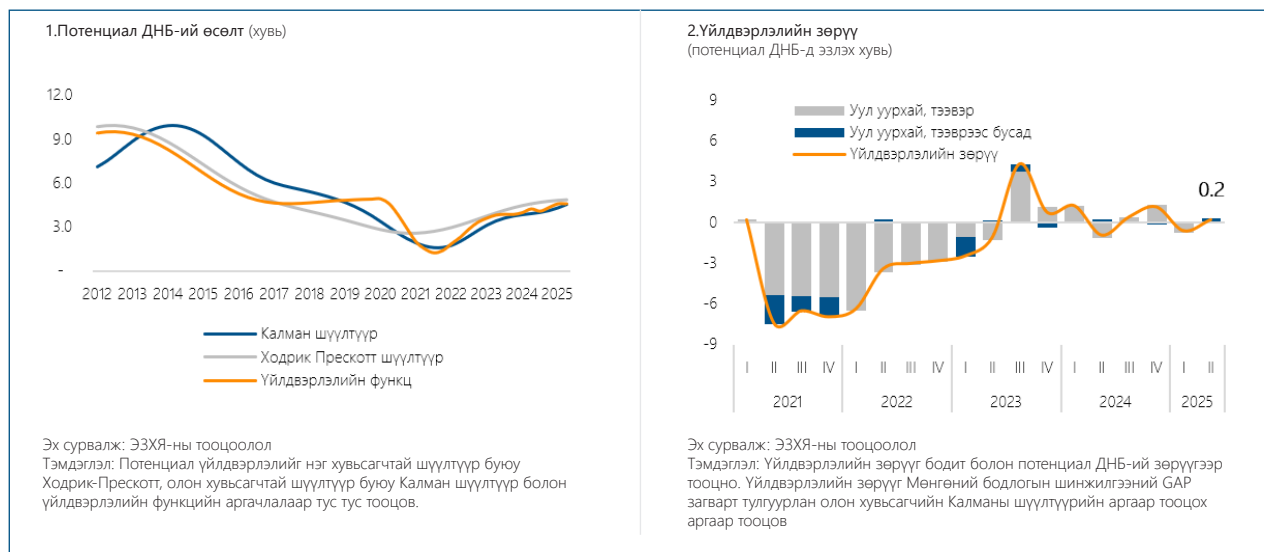
⁷ Энд ажлын байрны зарын тоог цахим хуудсуудад нийтлэгдсэн мэдээллээс тоолж гаргасан болно.

ЭДИЙН ЗАСГИЙН
МӨЧЛӨГ

26. Үндсэн хөрөнгийн хуримтлал өмнөх оны мөн үеэс 18.6 хувиар өсөж, потенциал үйлдвэрлэлийн өсөлт 5-6 орчим хувьд хүрлээ. Хаврын таатай цаг агаар биологийн өсөж үрждэг хөрөнгийн өсөлтийг дэмжиж, орон сууц, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг зэрэг барилгын бүтээн байгуулалтын ажил эрчимжсэнээр үндсэн хөрөнгийн хуримтлал нэмэгдлээ. Мөн хөдөлмөрийн зах зээлийн идэвхжил хадгалагдаж, потенциал үйлдвэрлэлийн өсөлтийг дэмжсэн хэвээр байна.

27. Аж үйлдвэрийн салбар⁸ сэргэснээр нийт үйлдвэрлэл потенциал үйлдвэрлэлийн түвшний орчимд хүрлээ. Уул уурхай, олборлох үйл ажиллагаа, барилгын салбарын бүтээн байгуулалтын ажил 2025 оны 2 дугаар улиралд өмнөх улирлаас эрчимжсэнээр боловсруулах салбарын өсөлтийг дэмжиж, нийт үйлдвэрлэл потенциал түвшнээсээ 0.2 хувиар дээгүүр гарлаа.

Зураг 1.7. Үйлдвэрлэлийн зөрүү

⁸ Аж үйлдвэрийн салбарт уул уурхай, боловсруулах, цахилгаан, усан хангамжийн салбар орно.

БҮЛЭГ II

ТӨСВИЙН СЕКТОР

- 2.1 ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ
- 2.2 ТӨСВИЙН БОДЛОГЫН ТӨЛӨВ
- 2.3 ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨРИЙН ТОГТВОРТОЙ
БАЙДАЛ

ТОЙМ

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2025 оны эхний хагас жилд нүүрсний үнэ болон экспортын орлогын бууралтын нөлөөгөөр 13.2 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.0 их наяд төгрөг буюу 6.9 хувиар буурч, улмаар нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 758.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарлаа. Төсвийн нийт зарлага 13.9 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 8.2 хувиар тэлэхэд урсгал зарлагын өсөлт, тэр дундаа төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөлсөн байна.

Засгийн газрын нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлсэн өрийн үлдэгдэл 35.5 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 39.5 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 5.3 их наяд төгрөг буюу 17.5 хувиар өссөн байна. Гадаад өрийн эргэн төлөлт 2025 онд 391.8 сая ам.доллар, 2026 онд 978 сая ам.доллар, 2027 онд 918.5 сая ам.доллар, 2028 онд хамгийн өндөр буюу 1,078.5 сая ам.долларын өрийн төлбөр хүлээгдэж байна.

ТӨСВИЙН
ГҮЙЦЭТГЭЛ

28. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 2025 оны эхний хагас жилд 758.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарлаа. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2025 оны эхний хагас жилд 14.0 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.9 их наяд төгрөг буюу 6.1 хувиар буурлаа. Нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 13.9 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 8.2 хувиар өссөнөөр төсвийн нийт тэнцэл 59.4 тэрбум төгрөг, тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 758.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарлаа.

29. Нүүрсний үнэ буурснаар уул уурхайн салбараас төсөвт төвлөрөх орлого буурсан байна. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар 13.2 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1.0 их наяд төгрөг буюу 6.9 хувиар буурсан байна. Төсвийн орлого буурахад дэлхийн зах зээл дэх нүүрсний үнийн уналт голлон нөлөө үзүүлсэн бөгөөд нүүрсний экспортын хилийн дундаж үнэ 2025 оны хоёрдугаар улирлын байдлаар 70.0 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 40 хувиар буурсан. Энэ нь уул уурхайн салбарын төсөвт төвлөрүүлэх орлого буурахад нөлөөлсөн байна.

Тухайлбал 2025 оны эхний хагас жилд ААНОАТ 2,434.5 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 672.7 тэрбум төгрөг буюу 21.7 хувиар, АМНАТ-ийн нийт орлого 1,441.5 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1,352.1 тэрбум төгрөг буюу 48.4 хувиар тус тус буурсан нь төсвийн орлогын бууралтад голлох нөлөө үзүүллээ. Манай улсын төсвийн орлогын 30 орчим хувийг уул уурхайн салбараас бүрдүүлдэг бөгөөд гадаад нөхцөл байдал, түүхий эдийн үнийн савлагаа төсвийн орлого төвлөрүүлэлтэд эрсдэл дагуулж байна.

30. Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ шинэчилсэнтэй холбоотойгоор ХХОАТ болон нийгмийн даатгалын орлого нэмэгдлээ. Хөдөлмөр, нийгмийн түншлэлийн гурван талт үндэсний хорооны 2024 оны 10 дугаар сарын 7-ны өдрийн 03 дугаар тогтоолоор “Улсын хэмжээнд мөрдөх хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2025 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн нэг цагт 4,715 төгрөг буюу сард 792 мянган төгрөг байхаар шинэчлэн тогтоосон.” Өмнөх зохицуулалтаар 660 мянган төгрөгийн цалингаас дунджаар 89.1 мянган төгрөг НДШ-д төлдөг байсан бол дээрх шийдвэрээр 106.3 мянган төгрөгийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөхөөр байна.

2025 оны хоёрдугаар улирлын байдлаар нэрлэсэн дундаж цалин өмнөх оны мөн үеэс 11 хувиар өсөж, 2.7 сая төгрөгт хүрч, ажиллагсдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 43 мянгаар нэмэгдэн 1 сая 390 мянгад хүрснээр хөдөлмөр эрхлэлтэд суурилсан татварын орлогыг дэмжсэн байна. Мөн нийгмийн даатгалд албан журмаар даатгуулагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 167.6 мянгаар, сайн дураар даатгуулагчдын тоо 37.0 мянгаар өссөнөөр нийт даатгуулагчдын тоо 1,132.0 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 22.1 хувиар өссөн байна. Үүний үр дүнд 2025 оны эхний хагас жилд нийгмийн даатгалын орлого 2.6 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 22.0 хувиар өссөн бол ХХОАТ 1,394.8 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 13.2 хувиар нэмэгдсэн байна.

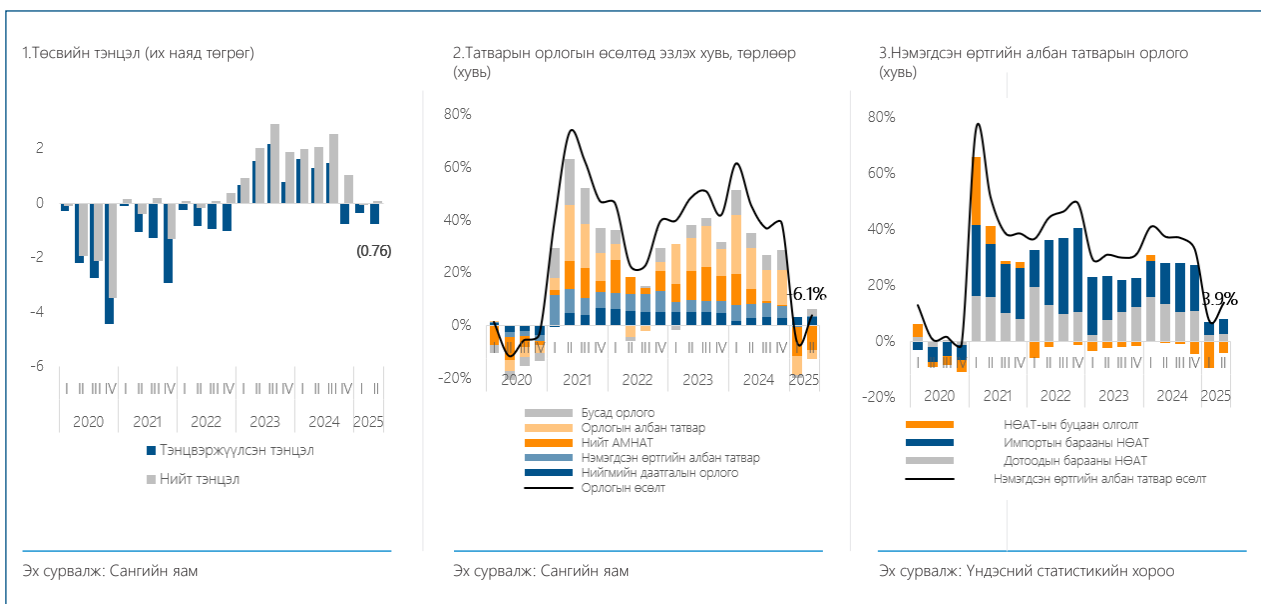
31. Өрхийн хэрэглээний өсөлт, худалдаа үйлчилгээний идэвхжил нь НӨАТ-ын орлогын өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлээ. Дотоодын эдийн засаг дахь зах зээлийн худалдан авах чадварыг илэрхийлдэг нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого 2025 оны эхний хагас жилд 2.9 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 3.9 хувийн өсөлттэй гарлаа. Тухайлбал, дотоодын барааны НӨАТ өмнөх оны мөн үеэс 72.4 тэрбум төгрөг буюу 6.0 хувиар, импортын барааны НӨАТ 149.1 тэрбум төгрөг буюу 8.3 хувиар тус тус өссөн байна. Үүнд өрхийн орлогын өсөлт нь өрхийн хэрэглээг нэмэгдүүлсэн бөгөөд худалдаа, үйлчилгээний салбарын аж ахуйн нэгжийн тоо нэмэгдсэнээр НӨАТ-ын орлогын өсөлтийг дэмжсэн байна.

32. Онцгой албан татварын орлого суудлын автомашины тоо хэмжээний өсөлтийн нөлөөгөөр нэмэгдсэн байна. Онцгой албан татварын орлого 2025 оны эхний хагас жилд 553.0 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 37.6 тэрбум төгрөгөөр буюу 7.3 хувиар өслөө. Тус өсөлтөд суудлын автомашины онцгой албан татвар 42.3 тэрбум төгрөг буюу 16.1 хувиар өссөн нь голлон нөлөөллөө. Нийслэлийн Засаг даргын “Нийслэл хотод авто тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар олгох шалгуур үзүүлэлтийг батлах тухай” А/1348 дугаар захирамжийг 2025 оны 06 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөгдөхөөр заасан. Тус захирамжтай холбоотойгоор иргэдийн худалдан авах суудлын автомашины эрэлт нэмэгдсэн бөгөөд 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар манай улсад ойролцоогоор 62.9 мянган суудлын автомашин импортлогдсон нь өмнөх оны мөн үеэс 9.7 хувиар өсөлттэй буюу онцгой албан татварын орлогод голлох эерэг нөлөө үзүүлсэн байна.

33. Өрхийн орлогыг дэмжихэд чиглэсэн төсвийн зарлага буюу цалин, тэтгэврийн хэмжээг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь урсгал зардал өсөхөд голлох нөлөө үзүүлээ. Төсвийн урсгал зардал 12.2 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1.8 их наяд төгрөг буюу 17.4 хувиар өссөн нь нийт зарлагын өсөлтөд голлох нөлөө үзүүлсэн байна. Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, тэтгэвэр, тэтгэмж болон зээлийн хүүгийн төлбөр зэрэг хуулиар зохицуулагдах өсөн нэмэгдэх зардлууд урсгал зардлын дийлэнх хувь буюу 67.4 хувийг бүрдүүлсэн байна. Тодруулбал, Монгол Улсын Засгийн газраас нийт төрийн албан хаагчдын цалинг 2025 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс дунджаар 6.0 хувиар нэмэгдүүлсэн, мөн Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тогтооход баримтлах итгэлцүүрийг 2025 онд шинэчилснээр тэтгэврийн зөрүүг бууруулж, тэтгэврийн зөрүүг бууруулсан сууриас тэтгэврийг 2025 оны 1 дүгээр сараас 6 хувь тус тус нэмэгдүүлсэн нь урсгал зардлын өсөлтөд голлон нөлөөлжээ.

34. Нийгмийн халамжийн зардлын өсөлтөд одонтой эхчүүдэд олгох мөнгөн урамшууллын хэмжээ 2 дахин нэмэгдсэн нь голлон нөлөөллөө. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардалд 2025 оны төсвийн тухай хуулиар 2.5 их наяд төгрөгийн зардал төлөвлөгдсөн бөгөөд тус оны эхний хагас жилийн байдлаар 1.2 их наяд төгрөгийн гүйцэтгэлтэй буюу өмнөх оны мөн үеэс 7.1 хувиар өссөн байна. Тус өсөлтөд эхийн алдарт одонтой эхчүүдэд олгох мөнгөн тусламж, нийгмийн халамжийн тэтгэврийн өсөлт голлон нөлөөллөө.

Зураг 2.1. Төсвийн орлого

ТӨСВИЙН СЕКТОР

Засгийн газрын 2024 оны 255 дугаар тогтоолоор “Эхийн алдар” одонтой эхэд олгодог мөнгөн тусламжийн хэмжээг 2025 оны 1 дүгээр сарын 1-ний эхлэн хоёр дахин нэмэгдүүлсэнтэй холбоотойгоор 2025 оны эхний хагас жилд 65.1 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 33.3 тэрбум төгрөг буюу 40.1 хувиар өссөн байна. Мөн оны 247 дугаар тогтоолоор нийгмийн халамжийн тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэн шинэчлэн тогтоосонтой холбогдуулан халамжийн тэтгэвэр 137.8 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 21.7 тэрбум төгрөг буюу 18.7 хувиар өссөн байна. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээ 2020-2024 оны улирлын дунджаар төсвийн урсгалд зардлын 12 орчим хувийг бүрдүүлж байсан. Тус үзүүлэлт 2025 оны 2 дугаар улиралд 10 хувь болж буураад байна. Цаашид төсвийн тогтвортой байдлыг хангах чиглэлд давхардалтай олгогдож буй халамжийн бодлогыг шинэчлэх, зорилтот бүлгийг оновчтой тодорхойлох шаардлагатай байна.

35. Засгийн газрын зээлийн хүүгийн зардлын төсвийн ачаалал өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад нэмэгдлээ. Зээлийн хүүгийн төлбөрт 2025 эхний хагас жилийн байдлаар 741.2 тэрбум төгрөгийн төлөлт хийгдсэн бөгөөд өмнөх оны мөн үеэс 146.1 тэрбум төгрөгөөр буюу 24.5 хувиар өссөн байна. Тодруулбал, гадаад зээлийн хүүгийн төлбөрт 570.1 тэрбум төгрөг, дотоод зээлийн төлбөрт 171.1 тэрбум төгрөгийн төлөлт тус тус хийгдсэн байна. 2025 оны төсвийн тухай хуулиар нийт зээлийн үйлчилгээний төлбөрт 1.3 их наяд төгрөг буюу нийт төсвийн зардлын 4.1 хувиар төлөлт хийхээр төлөвлөсөн бөгөөд 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар 57.3 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Засгийн газрын зээлийн хүүгийн зардлын хэмжээ 2024 оны

эхний хагас жилд нийт зардлын 4.6 хувь, урсгал зардлын 5.7 хувийг, 2025 оны мөн үед нийт зардлын 5.3 хувь, урсгал зардлын 6.1 хувийг тус тус бүрдүүлсэн байна. Тус өсөлт нь төсөв дэх засгийн газрын зээлийн хүүгийн зардлын ачаалал өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад өндөр байгааг харуулж байна. Нийт төсвийн зардлаас сүүлийн 10 жилийн улирлын дунджаар 7.8 хувь, 5 жилийн улирлын дунджаар 6.2 хувийг зээлийн хүүгийн төлбөрт зарцуулж байсан нь төсөвт эзлэх хүүгийн ачаалал харьцангуй буурч байгааг харуулж байна.

36. Төсвөөс олгож буй татаасны дийлэнх хувийг нийтийн тээврийн алдагдлыг санхүүжүүлэх зориулалтаар олголоо. Нэгдсэн төсвөөс 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар нийт 434.7 тэрбум төгрөгийн татаасыг олгосон бөгөөд өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 18.5 хувиар өссөн байна. Тус өсөлтөд хувийн хэвшилд олгосон татаасны хэмжээ 377.5 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 37.0 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлсөн байна. Тодруулбал, зээлийн хүүгийн болон нийтийн тээврийн байгууллагуудын алдагдалд олгох татаасны хэмжээ нийт татаасны 76.5 хувийг бүрдүүлж өмнөх оны мөн үеэс 18.0 нэгж хувиар өссөн байна. Нийтийн тээврийн алдагдалд олгосон татаас 178.6 тэрбум төгрөг, өмнөх оны мөн үеэс 1.6 дахин, зээлийн хүүгийн татаас 37.3 тэрбум төгрөг болж, 11.5 дахин өссөн байна. Нийтийн тээврээр зорчих үнийг хоёр дахин нэмэгдүүлж өдөрт 1,000 төгрөг болгон цагийн хязгаарлалтгүй дөрвөн удаа зорчих шинэ зохицуулалт 2025 оны нэгдүгээр сараас эхлэн хэрэгжиж эхэлсэн хэдий ч нийтийн тээврийн алдагдалд олгох төсвийн татаас өсөлттэй хэвээр байна. Иймд нийтийн тээврийн салбарын бодит өртгийн судалгаа, бодлого,

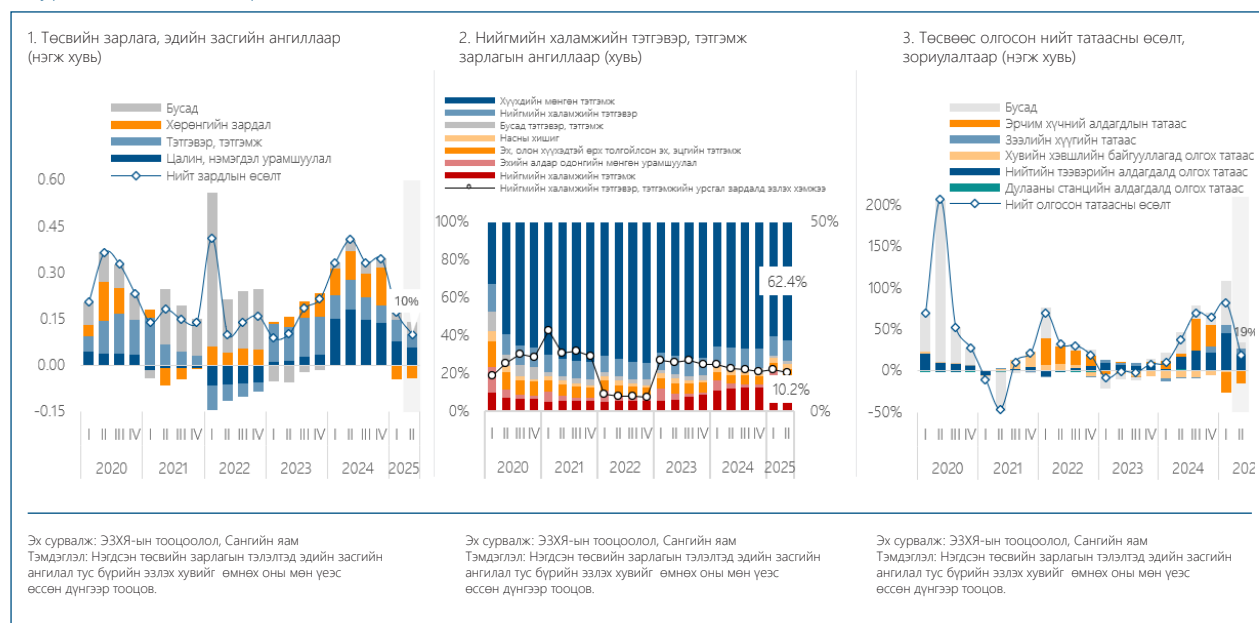
төлөвлөлт, удирдлагын менежментийг сайжруулах, төсвөөс аливаа хэлбэрээр татаас олгогдсон аж ахуйн нэгжийн үр ашгийн тайлагналтыг нийтэд ил тод мэдээлэх шаардлагатай байна.

37. Барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн гүйцэтгэл өмнөх оны мөн үеэс буурсан байна.

Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардал 2025 оны эхний хагас жилд 1.8 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 23.6 хувиар буурсан байна. Эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл, хөрөнгө оруулалтын зардлын 70.1 хувийг барилга байгууламж, 17.6 хувийг бусад хөрөнгө, 7.8 хувийг тоног төхөөрөмж, 4.4 хувийг их засварт зарцуулжээ. Барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн зардал өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад тус тус 12.2 хувь, 44.9 хувиар буурч, их засварын зардал 2.2 хувиар өссөн байна. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2025 онд 9.4 их наяд төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 623 төсөл, арга хэмжээг 3.2 их наяд төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд 2025 оны эхний хагас жилд уг санхүүжилтийн гүйцэтгэл 13.0 хувьтай байна. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардалд 2025 оны эхний хагас жилд нийт 3.2 их наяд төгрөгийн санхүүжилт олгохоор төлөвлөгдсөн хэдий ч үүнээс 55.3 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Цаашид төрийн болон орон нутгийн өмчөөр бараа ажил, үйлчилгээ худалдан авах явцыг хялбаршуулах, гүйцэтгэлд тавих хяналт, хариуцлагыг төрийн бүх шатанд сайжруулах, анхны төсөвт өртгийг нэмэгдүүлэх замаар төсөвт дарамт үүсгэхгүй байх тогтолцоог бий болгох нь чухал байна.

38. Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн дагуу гэрээ хийгдээгүй хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг төсвийн хэмнэлтэд тооцсон. Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд заасны дагуу 2025 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор гэрээ байгуулаагүй, худалдан авах ажиллагаа дуусгаагүй төслүүдийн санхүүжилтийг хэмнэлтэд тооцож, зарцуулахгүй байх зохицуулалтын хүрээнд Засгийн газрын 2025 оны 6 дугаар сарын 20-ны өдрийн хуралдаанаар “Төсвийн хэмнэлтэд тооцох тухай” тогтоол батлагдсан. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2025 онд шинээр 110 төсөл, арга хэмжээ батлагдсанаас их засвар, тоног төхөөрөмж, ТЭЗҮ, зураг төслийн 68, барилга, дэд бүтцийн чиглэлийн 42 төсөл арга хэмжээ байна. Засгийн газрын 2024 оны 233 дугаар тогтоолын дагуу төсөл арга хэмжээний худалдан авах үйл ажиллагааны 79 хувийг Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар, 21 хувийг төсвийн ерөнхийлөн захирагчид хариуцан зохион байгуулсан байна. 2025 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар нийт төслийн 76.7 хувь нь гэрээ байгуулсан бөгөөд гэрээ байгуулаагүй төслүүдийн 535.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг хэмнэлтэд тооцсон. Мөн 2025 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлтээр COP-17 бага хурлын бэлтгэл ажлын хүрээнд 41.8 тэрбум, “ДЦС-3” ТӨХК-д гарсан осолтой холбоотой нөхөн сэргээлт, бэлтгэл ажлуудад 35.5 тэрбум, нийт 77.3 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтыг тусган, тодотгон баталсан. 2025 оны төсвийн тухай хуулийн өөрчлөлтөөр нийт 9.0 их наяд төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 612 төсөл, арга хэмжээнд 3.0 их наяд төгрөгийн санхүүжилт олгохоор тусгагдаад байна.

Зураг 2.2. Төсвийн зарлага

БҮЛЭГ II

2.2

ТӨСВИЙН ТӨЛӨВ

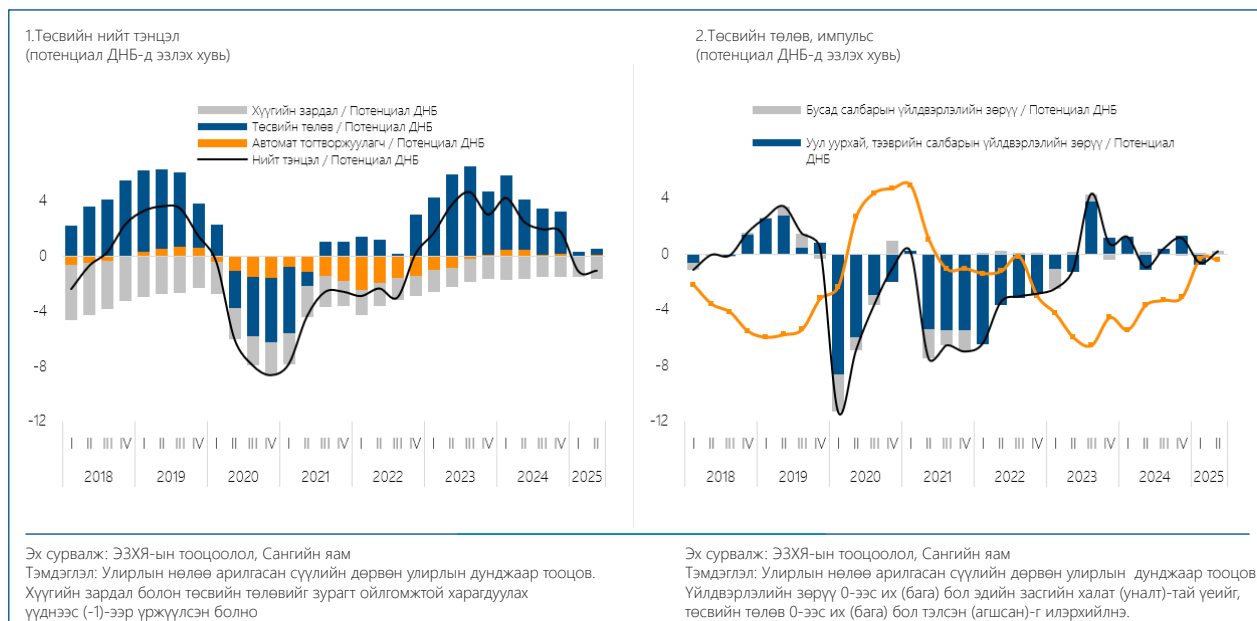
39. Мөчлөг сөрсөн төсвийн хумих бодлого хэрэгжиж байна. Төсвийн бодлого нь эдийн засгийн агшилтын үед тэлж, халалтын үед хумих замаар эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэгдэх шаардлагатай. Төсвийн бодлого эдийн засгийг тогтворжуулах чиглэлд хэрхэн нөлөөлж байгааг шинжлэх хүрээнд төсвийн тэнцэл дэх төсвийн бодлогын нөлөөг салгаж харах шаардлагатай. Учир нь төсвийн тэнцэл нь зөвхөн төсвийн бодлого төдийгүй эдийн засгийн өөрийн бизнесийн мөчлөг болон эдийн засгийн нөхцөл байдлаас үл хамааран хуваарийн дагуу төлөх үүрэг хүлээсэн өрийн үйлчилгээний төлбөрөөс хамаардаг.

Зураг 2.3-т төсвийн тэнцэлд үзүүлж буй төсвийн бодлогын нөлөөг төсвийн төлөвөөр, төсвийн бодлогоос хамаарахгүй эдийн засгийн мөчлөгийн нөлөөг төсвийн автомат тогтворжуулагчаар⁹, өрийн үйлчилгээний төлбөрийн нөлөөг хүүгийн зардлаар салган харуулав. 2025 оны 2 дугаар улиралд төсвийн нийт тэнцэл потенциал ДНБ-ий 1.1 хувьтай тэнцэх алдагдалтай гарахад төсвийн төлөв 0.4 нэгж хувь,

автомат тогтворжуулагч 0.1 нэгж хувийн эерэг нөлөө үзүүлсэн бол хүүгийн зардал 1.6 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг нөлөө үзүүлж, төсвийн алдагдлын голлох шалтгаан болсон байна. Түүнчлэн төсвийн тэнцэлд үзүүлэх өрийн үйлчилгээний төлбөрийн дарамт өндөр байгааг харж болно.

40. Эдийн засгийн суурь идэвхжил сул байгаатай холбоотойгоор төсөвт үзүүлэх автомат тогтворжуулагчийн нөлөө бага байна. Эдийн засгийн нийт үйлдвэрлэл 2025 оны 2-р улиралд потенциал түвшинд хадгалагдсан хэдий ч, голлон хөдөө аж ахуйн салбарын тогтвортой өсөлтөөр дэмжигдсэн байна. Харин уул уурхай болон тээврийн салбарын идэвхжил өмнөх онтой харьцуулахад саарсан нь эдийн засгийн нийт үйлдвэрлэлийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлсөн байна. Улмаар төсвийн бодлогоос үл хамаарах автомат тогтворжуулагчийн нөлөө 2025 оны 2-р улиралд 22.2 тэрбум төгрөг буюу 0.1 нэгж хувьд хүрсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад буурсан үзүүлэлттэй байна.

Зураг 2.3 Төсвийн тэнцэл ба төлөв

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨРИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

41. Засгийн газрын нийт өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл сүүлийн 5 улирал дараалан өсөж, 2025 оны эхний хагас жилд 35.5 их наяд төгрөгт хүрлээ. Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл 2025 оны хоёрдугаар улирлын байдлаар 35.5 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 39.5 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 5.3 их наяд төгрөг буюу 17.5 хувиар өслөө. Тодруулбал 9.5 нэгж хувийг гадаад өр, 8.0 нэгж хувийг дотоод өр төлбөрийн өсөлт тус тус бүрдүүлсэн байна.

42. Засгийн газрын гадаад өрийн эргэн төлөлт 2026-2028 онд өндөр байна. Засгийн газрын гадаад өрийн үлдэгдэл 2025 оны эхний хагас жилд 32.2 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 2.9 их наяд төгрөг буюу 9.8 хувиар өссөн байна. Нийт гадаад өрийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу 2025 онд 391.8 сая ам.доллар, 2026 онд 978 сая ам.доллар, 2027 онд 918.5 сая ам.доллар, 2028 онд хамгийн өндөр буюу 1,078.5 сая ам.долларын өрийн төлбөр хүлээгдэж байгаа бол 2029 оноос ачаалал буурч, гадаад өрийн эргэн төлөлт тус тус 760.4 сая ам.доллар болж буурахаар байна. Засгийн газрын гадаад өрийн дарамт 2021 оноос тогтвортой буурч ирсэн боловч 2026 оноос өсөх төлөвтэй байгаа тул цаашид валютын нөөцөө нэмэгдүүлэх, ханшийн хэлбэлзлээс үүдэлтэй эрсдэлийг бууруулах, гадаад зээлийг эдийн засгийн үр өгөөжтэй төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэх нь чухал байна.

Хүснэгт 2.1 Гадаад өрийн нийт эргэн төлөлт

	2025	2026	2027	2028	2029
Гадаад үнэт цаас		578	500	650	350
Номад	-	578	-	-	-
Сенчири I- 2027	-	-	500	-	-
Сенчири II-2028	-	-	-	650	-
Сенчири III-2029	-	-	-	-	350
Гадаад зээл	392	400	419	429	410
Олон талт	231	239	254	266	243
Хоёр талт	161	161	165	163	167
НИЙТ (сая \$)	392	978	919	1079	760

43. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны зах зээл сэргэж байна. Засгийн газар 2017 оны 10 сараас хойш дотоод зах зээлд нээлттэй хэлбэрээр дотоод үнэт цаас арилжаалаагүй тул дээрх хугацаанаас хойш дотоод үнэт цаасны үлдэгдэл 48 дахин буурч 2024 оны гуравдугаар улиралд 96.8 тэрбум төгрөгт хүрээд байв. Засгийн газрын зүгээс 2024 оны 11 дүгээр сард 2024 оны төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу Нийгмийн даатгалын санд 300 тэрбум төгрөгийн үнэт цаас арилжаалсан, түүнчлэн Засгийн газар дотоод зах зээлийг дэмжих, төгрөгийн бондын суурь хүүг тогтоох, зах зээлийн гүнзгийрлийг сайжруулах зорилгоор 2025 оны 4 дүгээр сарын 16-ны өдөр анхдагч зах зээл дээр дотоод үнэт цаас нээлттэй арилжихыг сэргээснээр 2025 оны хагас жилийн байдлаар 562.8 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Орон нутгийн зээллэг буюу нийслэлээс 2024 оны дөрөвдүгээр улиралд гаргасан 2.6 их наяд төгрөгийн бонд нийт Засгийн газрын дотоод өрийн өсөлтөд голлох нөлөөг үзүүллээ.

44. Засгийн газрын өрийн баталгааны нэрлэсэн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 30.8 хувиар буурч 2025 оны хагас жилийн байдлаар 176.2 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байна. Энэ нь Чойбалсан ДЦС-ыг өргөтгөх төсөлд зориулан Монгол Улсын Хөгжлийн банканд гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгаанд хамаарах зээлийн үлдэгдэл юм.

45. Засгийн газрын өрийн дунд хугацааны төлөвт үндсэн тэнцэл, бодит ДНБ-ий нөлөө өндөр хэвээр байна. Өрийн тогтвортой байдлын шинжилгээгээр Засгийн газрын өрийн дунд хугацааны төлөв макро эдийн засгийн голлох үзүүлэлтүүдээс хэр мэдрэг байгааг дүгнэлээ. Өрийн динамик шинжилгээний суурь төсөөллөөр 2025-2026 онуудад харгалзан ДНБ-ий өсөлт 5.5 хувь, 5.7 хувьд, ханшийн сулрал сүүлийн 10 жилийн дундаж түвшинд, ДНБ-ий дефлятор болон үндсэн тэнцэл төсөөллийн орчимд байна гэж үзвэл Засгийн газрын өр 2025 оны эцэст ДНБ-ий 38.8

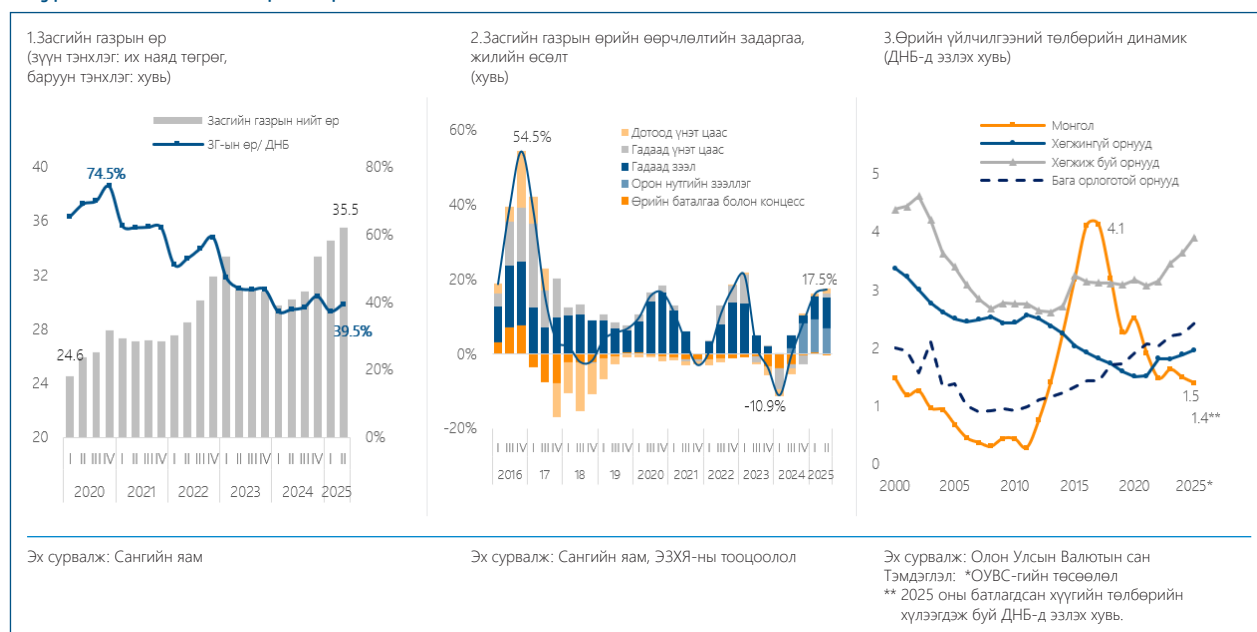

хувьтай тэнцэхээр байна. Голлох үзүүлэлтүүдэд 2025, 2026 онуудад 1 стандарт хазайлт бүхий шок тооцоход, шокийн нөлөөгөөр 2027 онд Засгийн газрын өр суурь түвшнээс 11.4 хувиар өсөх магадлал харгалзан 25 хувь байна. Энэ нь засгийн газрын өр макро эдийн засгийн тодорхой бус байдал, шокийн нөлөөнөөс ихээхэн мэдрэг байгааг харуулж байна.

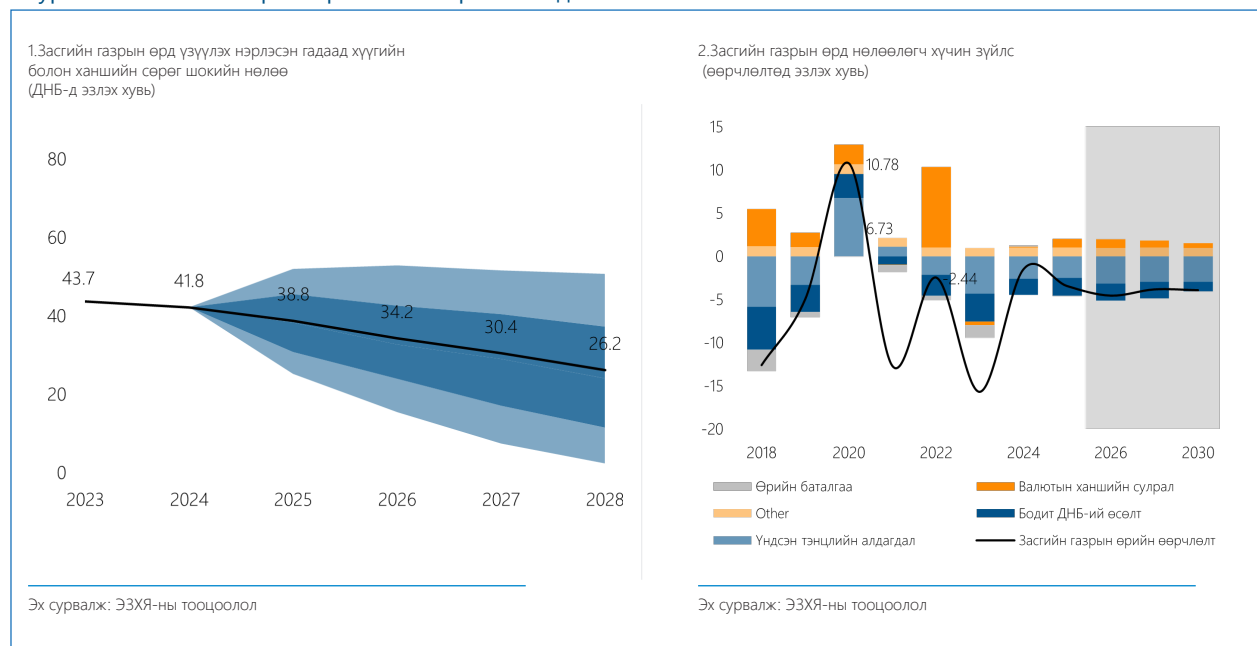
46. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад үндсэн тэнцлийн нөлөө чухал байна.

Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлсийг өрийн динамик шинжилгээгээр үнэлэв. Засгийн газрын нэрлэсэн өрийн ДНБ-д эзлэх хэмжээ 2025 онд 3.4 хувиар буурахад бодит ДНБ-ий өсөлт 2.1 нэгж хувиар эерэг нөлөө үзүүлсэн бол валютын ханшийн сулрал 1.1 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг нөлөө үзүүлсэн байна. Цаашид Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад ДНБ-ий бодит өсөлт болон үндсэн тэнцлийн алдагдал, валютын ханшийн хэлбэлзэл голлох үүрэг гүйцэтгэхээр байна.

Зураг 2.4. Засгийн газрын өр

Зураг 2.5. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

БҮЛЭГ III

МӨНГӨНИЙ СЕКТОР

3.1 ИНФЛЯЦ

3.2 МӨНГӨ БА САНХҮҮГИЙН САЛБАР

ТОЙМ

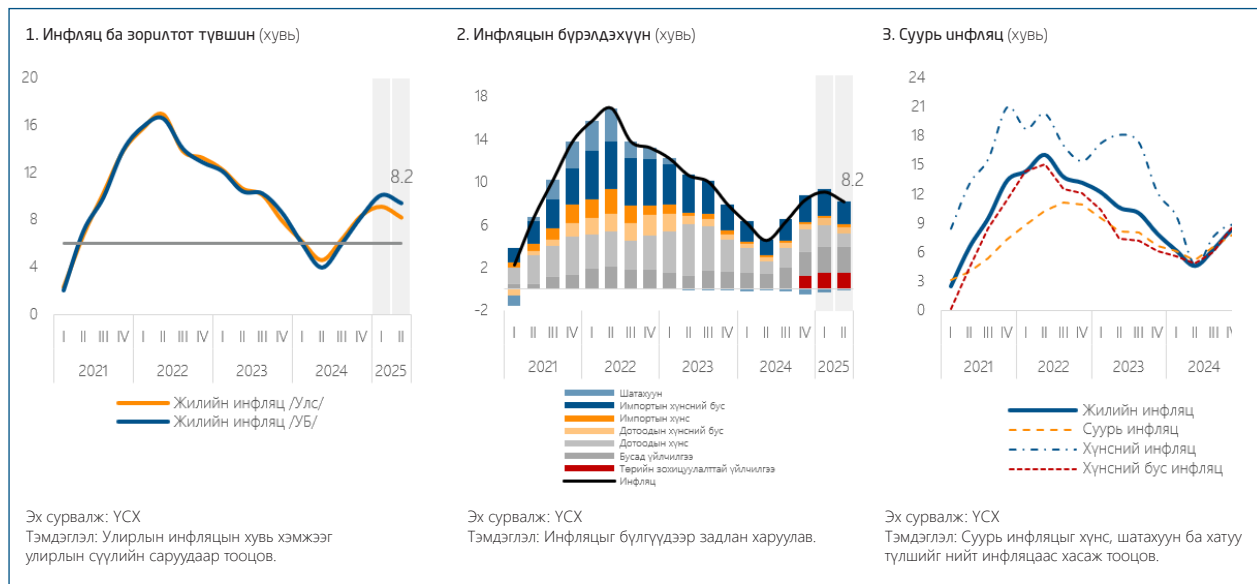
Инфляц 2025 оны 2 дугаар улиралд 8.2 хувьд хүрч саарсан ч төв банкны зорилтоос өндөр хэвээр байна. Эдийн засгийн дотоод идэвхжил саарч, эрэлтийн инфляцын дарамт буурахын зэрэгцээ нийлүүлэлтийн шалтгаантай үнийн өсөлт өмнөх улиралтай харьцуулахад саарсан байна. Төв банкнаас мөнгөний бодлогын хүүг 12 хувьд хэвээр хадгаллаа. Арилжааны банкуудын зээлийн өсөлт мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлтөд голлох нөлөө үзүүлсээр байна. Харин банкны салбарын чанаргүй зээлийн хэмжээ өссөн үзүүлэлттэй байна.

47. Инфляц 2025 оны 2 дугаар улиралд саарч, төсөөллөөс бага гарав. Инфляц 2025 оны 6 дугаар сард 8.2 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 3.6 нэгж хувиар өссөн бол өмнөх улирлаас 0.9 нэгж хувиар буурлаа. Инфляц өмнөх оны мөн үеэс 3.6 нэгж хувиар нэмэгдэхэд орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш 1.5 нэгж хувийг, тээврийн бүлэг 0.9 нэгж хувийг, хувцас, бөс бараа, гутлын бүлэг 0.5 нэгж хувиар нөлөөлж, голлох шалтгаан болсон байна.

Инфляцын 2.0 нэгж хувийг орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш, 1.6 нэгж хувийг хүнсний бараа, 1.2 нэгж хувийг хувцас, бөс бараа, гутлын бүлэг, 1.0 нэгж хувийг боловсролын үйлчилгээ бүрдүүлэв. Инфляц төсөөллөөс бага гарахад мах, махан бүтээгдэхүүний үнэ хүлээлтээс багаар өссөн, дулааны тарифыг нэмэхгүй шийдвэр гарсан зэрэг хүчин зүйлс нөлөөллөө.

48. Импортын болон дотоодын бараа, үйлчилгээний инфляц өмнөх онтой харьцуулахад өндөр байна. Импортын барааны инфляц 2025 оны 6 дугаар сард 5.0 хувь гарч, өмнөх оны мөн үеэс 1.7 нэгж хувиар өсөж, нийт инфляцын 26 хувийг бүрдүүллээ. Импортын инфляцын 87 орчим хувийг хүнсний бус барааны үнийн өсөлт тайлбарлаж байна. Үүнд хувцас, бөс бараа, гутал, автомашин, шатахууны үнийн өсөлт голлон нөлөөлсөн байна. Дотоодын бараа, үйлчилгээний инфляц 2025 оны 6 дугаар сард 11.4 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 6.0 нэгж хувиар эрчимжиж, нийт инфляцын 74 хувийг бүрдүүлсэн байна. Дотоодын инфляцад хүнс болон үйлчилгээний үнийн өсөлт голлох нөлөөтэй байна. Тодруулбал, 2025 оны 6 дугаар сард үйлчилгээний үнэ өмнөх оны мөн үеэс 16.9 хувиар өсөж, өмнөх оны мөн үеэс 10.6 нэгж хувиар нэмэгдэж, инфляцын 4.0 нэгж хувийг бүрдүүлжээ. Үйлчилгээний үнийн

Зураг 3.1. Инфляцын бүрэлдэхүүн

өсөлт эрчимжихэд өрхийн цахилгааны төлбөр, орон сууцны түрээс, нийтийн хоолны үйлчилгээ, таксины төлбөрийн үнэ өссөн нь нөлөөлжээ.

49. Эрэлт, нийлүүлэлтийн шалтгаантай инфляц өмнөх улирлаас саарав. Хүнс, шатахуун, түлш, эрчим хүчийг хасаж тооцсон эрэлтийн (суурь) инфляц 2025 оны 2 дугаар улиралд 8.7 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 3.5 нэгж хувиар эрчимжсэн бол өмнөх улиралтай харьцуулахад 0.7 нэгж хувиар саарсан байна. Үүнд эдийн засгийн дотоод идэвхжил суларч байгаа нь нөлөөллөө. Эрэлтийн инфляц нийт инфляцын дийлэнх хэсгийг буюу 65 орчим хувийг тайлбарлаж байна. Нийлүүлэлтийн гаралтай инфляц 2025 оны 2 дугаар улирлын эцсийн байдлаар 7.9 хувь гарч, өмнөх оны мөн үеэс 3.5 нэгж хувиар эрчимжсэн байна. Нийлүүлэлтийн инфляц эрчимжихэд өрхийн цахилгааны тариф өмнөх оны мөн үеэс 65 хувиар, хүнсний барааны үнэ 5.6 хувиар тус тус өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

50. Хүнсний ба хүнсний бус бараа, үйлчилгээний инфляц өмнөх оны мөн үеэс өссөн ч өмнөх улирлаас саарав. Хүнсний барааны инфляц 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 5.5 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 0.8 нэгж хувиар эрчимжсэн ч өмнөх улирлаас саарлаа. Нийт инфляцын 1.6 нэгж хувийг бүрдүүлсэн хүнсний инфляц өмнөх оны мөн үеэс эрчимжихэд мах, махан бүтээгдэхүүн болон ундааны үнийн өсөлт голчлон нөлөөлжээ. Тодруулбал, мах, махан бүтээгдэхүүний үнэ өмнөх оны мөн үеэс 8 хувиар, ундааны үнэ 10.5 хувиар тус тус өссөн байна. Түүнчлэн, хүнсний бус бараа, үйлчилгээний инфляц 9.3 хувь болж, өмнөх оны мөн

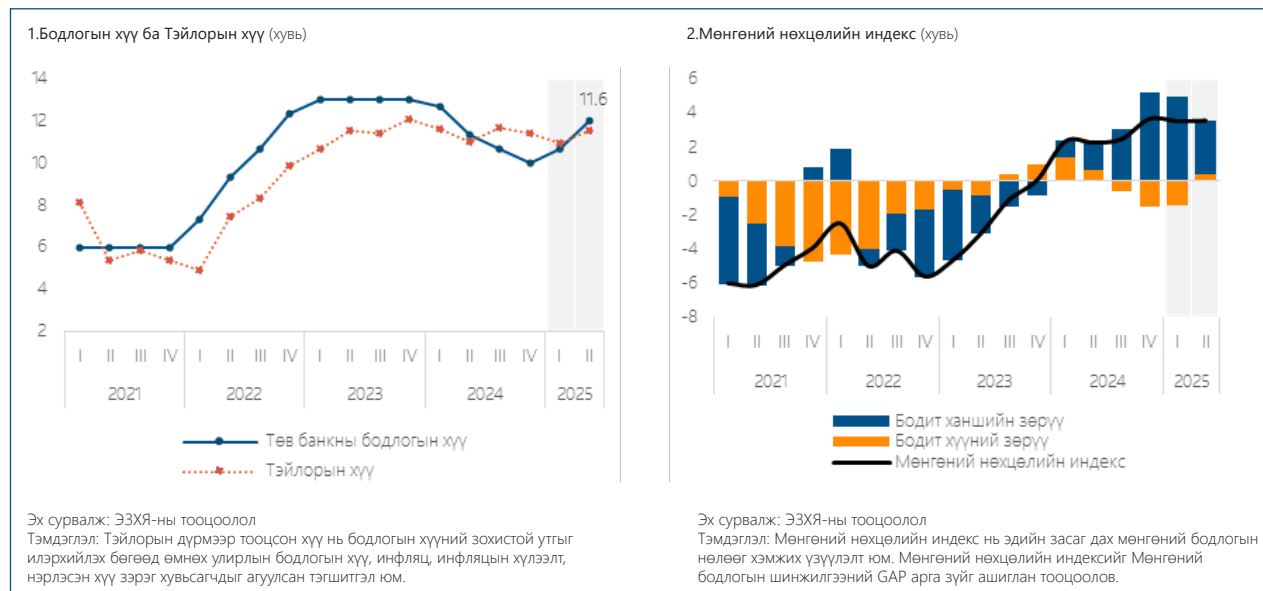
үеэс 4.8 нэгж хувиар өслөө. Хүнсний бус инфляц эрчимжихэд орон сууцны бодит түрээсийн үнэ өмнөх оны мөн үеэс 47 хувиар, өрхийн цахилгааны төлбөр 65 хувиар, суудлын автомашины үнэ 2.9 хувиар болон хувцас, бөс бараа, гутлын бүлгийн үнэ 9.1 хувиар тус тус өссөн нь голлох нөлөө үзүүлэв.

51. Олон улсад чингэлэг тээврийн үнэ өмнөх оны мөн үеэс буурсан бол хүнсний үнийн индекс өслөө. Дэлхийн чингэлэг тээврийн үнэ Улаан тэнгис дэх Суэцийн сувагт үүссэн халдлагын нөлөөгөөр 2024 оны 2 дугаар сараас хойш эрчтэй өсөөд байсан бол 2024 оны 8 дугаар сараас аажмаар буурч эхэлсэн. Дэлхийн чингэлэг тээврийн үнэ 2025 оны 6 дугаар сарын эцсийн байдлаар 40 фут чингэлэг тутам 2,983 ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 44 хувиар буурсан бол цар тахлын өмнөх үеэс 116 хувиар өндөр байна.

Хүнсний үнийн индекс 2025 оны 2 дугаар улирлын эцэст 128.0 болж, өмнөх оны мөн үеэс 5.8 хувиар өслөө. Дэлхийн зах зээл дээр сүүн бүтээгдэхүүн, мах болон ургамлын тосны үнэ өссөн бол үр тариа, элсэн чихрийн үнэ буурсан байна. 2025 оны 6 дугаар сарын байдлаар Хятад, Солонгос, Киргизстан, Казакстан, Гүрж, Америк, Их Британи болон Евро бүсийн инфляц өссөн бол Орос, Япон, Турк, Шри-Ланк улсуудын инфляц буурсан байна.

52. Бодлогын хүү зохистой түвшинд байна. Төв банк 2025 оны 2 дугаар улиралд бодлогын хүүг 12 хувьд хэвээр хадгаллаа. Бодлогын хүүний зохистой утгыг илэрхийлэх Тэйлорын дүрмээр тооцсон хүү 11.6 хувь байгаа нь бодлогын хүүний дундаж түвшинтэй

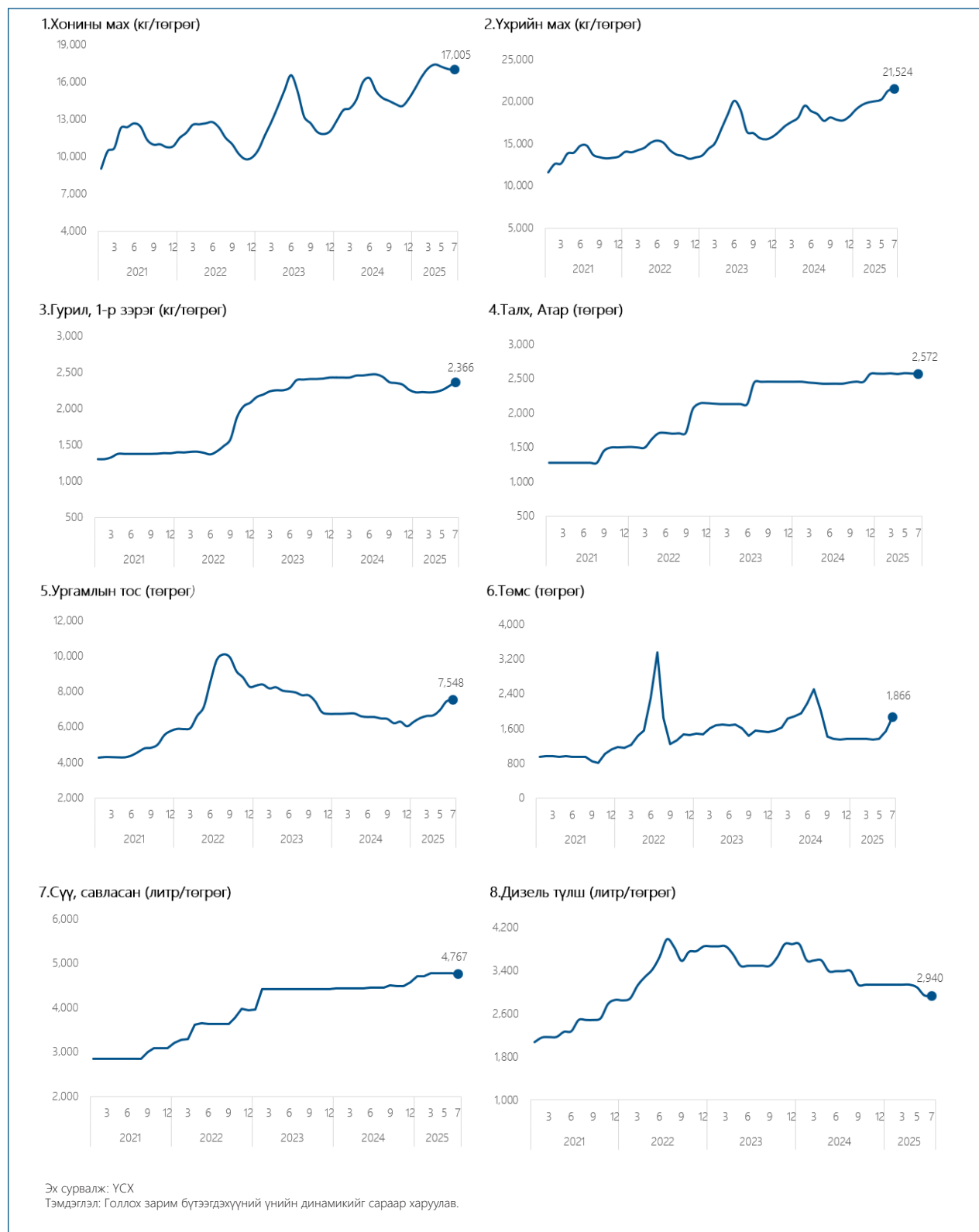
Зураг 3.2. Тэйлорын хүү, мөнгөний нөхцөлийн индекс

нийцтэй байна. Түүнчлэн 2025 оны 2 дугаар улиралд бодит хүүний зөрүү мөнгөний нөхцөлийг бага зэрэг чангаруулах нөлөөтэй байв. Мөн бодит ханшийн зөрүүний мөнгөний нөхцөлийг чангаруулах нөлөө өмнөх улирлаас буурсан үзүүлэлттэй байна. Цаашид

шинээр олгосон зээлийн өсөлт, геополитикийн тогтворгүй байдал, тарифын бодлого зэрэг инфляцыг нэмэгдүүлэх эрсдэлүүд хэвээр хадгалагдаж байгаа тул бодлогын хүүг богино хугацаанд бууруулахгүй байх нь тохиромжтой байна.

Зураг 3.3. Голлох бүтээгдэхүүний үнэ

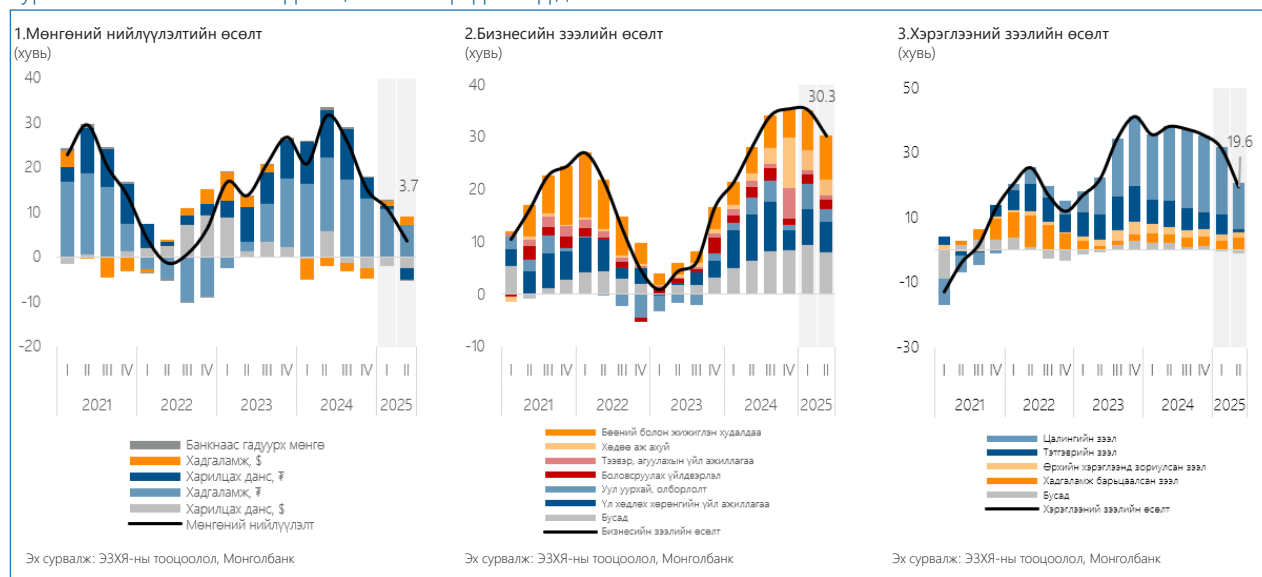

МӨНГӨ БА САНХҮҮГИЙН САЛБАР

53. Мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлт үргэлжлэн саарч байна. Мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлт 2025 оны 2 дугаар улирлын эцэст 3.7 хувьд хүрч, өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеэс 28.2 нэгж хувиар буурлаа. Эх үүсвэр талаас төгрөгийн хадгаламж мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлтийг голлон бүрдүүлж байна. Тухайлбал, мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлтийн 7.1 нэгж хувийг төгрөгийн хадгаламж, 1.9 нэгж хувийг гадаад валютын хадгаламж бүрдүүлсэн бол төгрөгийн харилцах 2.6 нэгж хувиар, гадаад валютын харилцах 2.5 нэгж хувиар, хадгаламжийн байгууллагаас гадуурх мөнгө 0.2 нэгж хувиар тус тус бууруулах нөлөө үзүүлээ. Байршуулалт талаас мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлтийн 18.0 нэгж хувийг дотоод цэвэр актив бүрдүүлсэн бол гадаад цэвэр актив 14.3 нэгж хувиар бууруулах нөлөө үзүүлжээ. Гадаад цэвэр активын бууралтад гадаадын санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл нэмэгдсэн нь нөлөөлсөн байна. Харин дотоод зээлийн өсөлт өндөр хэвээр хадгалагдсанаар дотоод цэвэр актив өсжээ.

54. Зээлийн өсөлт алгуур саарч байна. Банкны салбарын зээлийн үлдэгдэл 2025 оны 2 дугаар улирлын эцэст 42.2 их наяд төгрөгт хүрч, жилийн өсөлт 27 хувьд хүрлээ. Нийт зээлийн үлдэгдлийн 71 хувь буюу 29.8 их наяд төгрөгийг бизнесийн зээл, 29 хувь буюу 12.4 их наяд төгрөгийг хэрэглээний зээл бүрдүүлж байна. Бизнесийн зээлийн үлдэгдлийн өсөлт 2025 оны 2 дугаар улиралд 30.3 хувь болж, өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеэс 2.1 нэгж хувиар эрчимжсэн байна. Бизнесийн зээлийн өсөлтөд бөөний болон жижиглэн худалдааны зээл өмнөх оны мөн үеэс 31.3 хувиар, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагааны зээл 26.1 хувиар, барилгын зээл өмнөх оны мөн үеэс 36.9 хувиар, хөдөө аж ахуйн зээл 84.3 хувиар тус тус өссөн нь голчлон нөлөөлжээ. Хэрэглээний зээлийн үлдэгдлийн өсөлт 2025 оны 2 дугаар улиралд 19.6 хувьд хүрч, өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеэс 18.6 нэгж хувиар саарсан байна. Цалингийн зээл хэрэглээний зээлийн өсөлтөд голлох нөлөөтэй хэвээр байна. Тодруулбал, цалингийн

Зураг 3.4. Мөнгөний нийлүүлэлт, зээлийн үзүүлэлтүүд

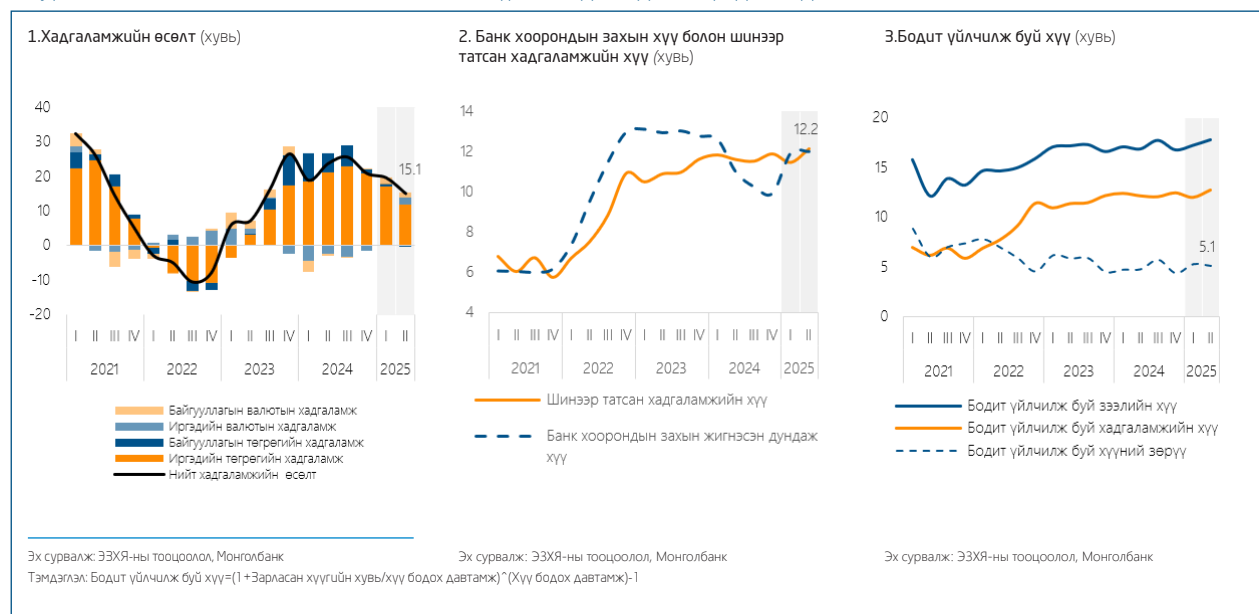
зээлийн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 27.4 хувиар өсжээ. Мөнгөний бодлогын хорооноос 2025 оны 1 болон 2 дугаар улирлын ээлжит хуралдаануудаар тэтгэврийн зээлд зохицуулалт хийж, шинээр олгох зээлд өр, орлогын харьцаа мөрдөх болсноор тэтгэврийн зээлийн өсөлт 2025 оны 2 дугаар улиралд 5.9 хувьд хүрч саарав.

55. Шинээр олгосон зээлийн өсөлт бизнесийн зээлийн хувьд өндөр хэвээр байгаа бол хэрэглээний зээлийн хувьд саарах хандлагатай байв. 2025 оны эхний хагаст банкны салбарын шинээр олгосон зээлийн нийт хэмжээ 32.8 их наядад хүрч, өмнөх онтой харьцуулахад 4.9 их наяд төгрөгөөр буюу 17.6 хувиар өслөө. Шинээр олгосон зээлийн 66.2 хувийг бизнесийн зээл, 33.8 хувийг хэрэглээний зээл бүрдүүлж байна. 2025 оны эхний хагасын байдлаар шинээр олгосон бизнесийн зээлийн жилийн өсөлт 23 хувьд хүрч, өсөлтийн хурд 27 нэгж хувиар саарлаа. Бизнесийн шинээр олгосон зээлийн өсөлтөд бөөний болон жижиглэн худалдаа, санхүү болон даатгалын үйл ажиллагаа, барилгын салбаруудад зээл олголт нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлсөн байна. Харин шинээр олгосон хэрэглээний зээлийн өсөлт 2025 оны эхний хагаст 8.2 хувь болж, өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеэс 23 нэгж хувиар буурчээ. Шинээр

олгосон хэрэглээний зээлийн өсөлтийг хадгаламж барьцаалсан зээл бүрдүүлж байна. Төв банкнаас 2025 оны 2 дугаар улиралд тэтгэвэр, тэтгэмж барьцаалсан зээлд өр орлогын харьцаа мөрдөх зохицуулалтыг хэрэгжүүлж, зээл олгох нөхцөлийг чангаруулснаар тэтгэврийн зээл олголт өмнөх оны мөн үеэс 10.9 хувиар буурав.

56. Чанаргүй зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс өслөө. Чанаргүй зээлийн нийт хэмжээ 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 2.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 6.1 хувиар нэмэгдсэн байна. Чанаргүй зээлийн 18.9 хувийг цалин, 17.4 хувийг боловсруулах үйлдвэрлэл, 15.6 хувийг барилга, 13.5 хувийг бөөний болон жижиглэн худалдаа, 10.6 хувийг уул уурхай, олборлолтын зээл бүрдүүлж байна. Банкны салбарын чанаргүй зээлийн хэмжээ нэмэгдэхэд чанаргүй цалингийн зээл өмнөх оны мөн үеэс 142.2 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлсөн байна. Харин уул уурхайн салбарын чанаргүй зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 33.4 хувиар буурч, зээлийн чанарт эерэг нөлөө үзүүлжээ. Улмаар чанаргүй зээлийн нийт зээлийн үлдэгдэлд эзлэх хувь 4.9 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.0 нэгж хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Зураг 3.5. Хадгаламжийн жилийн өсөлтийн бүрэлдэхүүн, хүүгийн үзүүлэлтүүд

57. Нийт хадгаламжийн өсөлтийн дийлэнхийг иргэдийн төгрөгийн хадгаламжийн өсөлт бүрдүүлж байна. Банкнуудын нийт хадгаламж 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 27.6 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 15.1 хувиар өслөө. Үүнээс иргэдийн хадгаламж 23.3 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 16.6 хувиар өссөн байна. Тодруулбал, иргэдийн төгрөгийн хадгаламж 19.5 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 16.6 хувиар өссөн бол иргэдийн валютын хадгаламж 3.9 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 13.7 хувиар өслөө. Харин байгууллагын нийт хадгаламж 4.3 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 7.4 хувиар тус тус өссөн байна. Төгрөгийн шинээр татсан хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 11.6 хувьтай, өмнөх оны орчимд байсан бол валютын хадгаламжийн хүү 3.3 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.4 нэгж хувиар өсжээ. Иргэдийн төгрөгийн хадгаламж өсөлттэй хэвээр байгаа ч өсөлтийн хурд саарах хандлагатай байна.

58. Активын долларжилтын түвшин өмнөх оны мөн үеэс буурав. Гадаад валютын харилцах ба хадгаламжийн мөнгөний нийлүүлэлтэд эзлэх хэмжээ 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 22.7 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.4 нэгж хувиар буурсан бол өмнөх улирлаас 0.5 нэгж хувиар өссөн байна. Активын долларжилтын түвшин өмнөх оны мөн үеэс буурахад гадаад валютын харилцах 18.9 хувиар буурсан нь голлон нөлөөлжээ.

59. Банк хоорондын захын жигнэсэн дундаж хүү бодлогын хүүний орчимд байна. 2025 оны 2 дугаар улиралд мөнгөний бодлогын хүү 12 хувьд хадгалагдсан бол банк хоорондын захын жигнэсэн дундаж хүү мөн 12 хувь байна. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 1 нэгж хувиар, өмнөх улирлаас 0.1 нэгж хувиар өссөн үзүүлэлт юм.

60. Зээл ба хадгаламжийн бодит үйлчилж буй хүү. Арилжааны банкнуудын бодит үйлчилж буй зээлийн хүү 2025 оны 2 дугаар улиралд 17.8 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.9 нэгж хувиар, өмнөх улирлаас 0.6 нэгж хувиар өсжээ. Харин бодит үйлчилж буй хадгаламжийн хүү 12.7 хувь болж өмнөх оны мөн үеэс 0.6 нэгж хувиар, өмнөх улирлаас 0.7 нэгж хувиар тус тус өссөн байна. Зээл ба хадгаламжийн бодит үйлчилж буй хүүний зөрүү өмнөх оноос 0.3 нэгж хувиар өслөө. Бодит үйлчилж буй хүүний зөрүү өмнөх оноос өсөхөд зээлийн хүү хадгаламжийн хүүнээс өндрөөр өссөн нь нөлөөлөв.

61. Зээлийн тэлэлт сэргэх хандлагатай байна. 2025 оны 2 дугаар улиралд нийт зээл дотоодын нийт бүтээгдэхүүний¹⁰ 46.9 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 5.4 нэгж хувиар өссөн байна. Зээлийн тэлэлт 2022-2023 онд саарсан байсан бол 2023 оны сүүлийн хагасаас сэргэж эхэллээ. Мөн банкны салбарын нийт зээл ба хадгаламжийн харьцаа 2025 оны 2 дугаар улиралд 1.53 (153 хувь) болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.14 нэгж хувиар, өмнөх улирлаас 0.09 нэгж хувиар тус тус өсжээ. Уг харьцаа өсөхөд банкны салбарын зээлийн өсөлт голлон нөлөөлсөн байна. Зээл ба хадгаламжийн харьцаа өндөр болсноор хөрвөх чадварын эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна.

62. Банкны салбарын ашигт ажиллагаа тогтвортой хэвээр байна. Банкны салбарын активын өгөөж 2025 оны 2 дугаар улиралд 2.1 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.3 нэгж хувиар буурлаа. Хэдийгээр банкны салбарын активын өгөөж өмнөх оны мөн үеэс бууралттай байгаа ч 2 хувиас дээш хадгалагдаж байгаа нь банкнуудын ашигт ажиллагаа өндөр байгааг илтгэж байна. Банкуудын ашигт ажиллагаа тогтвортой байхад эх үүсвэр талаас иргэдийн төгрөгийн хадгаламжийн өсөлт голлох нөлөө үзүүлээ.

63. Банк бус санхүүгийн байгууллагын зээлийн үлдэгдлийн өсөлт өндөр хэвээр байна. 2025 оны 2 дугаар улирлын байдлаар нийт 573 банк бус санхүүгийн байгууллага үйл ажиллагаа явуулсан бөгөөд нийт зээлийн хэмжээ 6.7 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 45.4 хувиар өссөн байна. Нийт олгосон зээлийн 92.9 хувийг иргэдэд, 7.1 хувийг хуулийн этгээдэд олгосон зээл бүрдүүлжээ. 2025 оны 2 дугаар улиралд банк бус санхүүгийн байгууллагуудын нийт зээлдэгчдийн 88.5 хувь буюу 2.5 сая харилцагч финтек зээлийн үйлчилгээгээр нийт 1.9 их наяд төгрөгийн зээл авсан байна. Банк бус санхүүгийн байгууллагуудын олгосон зээлийн жинлэсэн дундаж хүү сарын 3.6 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.1 нэгж хувиар өсжээ.

¹⁰ ЭЗХЯ-ны нэрлэсэн ДНБ-ий 2025 оны төсөөллийг ашиглав.

МӨНГӨНИЙ СЕКТОР

Хүснэгт 3.1 Санхүүгийн салбарын эмзэг байдал

		Зээлийн тэлэлт	Хөрөнгийн чанар	Ашигт ажиллагаа	Төлбөр гүйцэтгэх чадвар	Хөрвөх чадвар
		Нийт зээл/ДНБ	Чанаргүй зээл/Нийт зээл	Банкны активын өгөөж	Зээл/Хадгаламж	Хөрвөх актив/Богино хугацаат өр төлбөр
2020	I	44.8	10.8	0.3	123	40.9
	II	45.4	11.1	1.2	114	38.1
	III	45.4	11.4	1	104	38.6
	IV	45	11.8	0.5	95	48.0
2021	I	39.1	11.5	1.1	95	48.0
	II	42.4	10.3	2.2	100	53.3
	III	44.8	9.9	1.5	105	48.8
	IV	46.2	10	0.7	110	53.3
2022	I	39.9	9.7	2	123	44.2
	II	42.4	9	3.5	128	45.1
	III	41.5	11.2	1.3	134	42.0
	IV	40.1	9.2	2.8	127	56.7
2023	I	32.3	9.6	2.4	122	48.3
	II	35.6	8.7	2.7	131	49.0
	III	36.3	8.5	2.4	131	50.7
	IV	38.1	7.5	2.6	124	57.8
2024	I	36.1	7.1	2.8	129	57.2
	II	41.5	5.9	3.4	139	51.7
	III	43.7	5.7	2.3	141	49.2
	IV	45.9	5.1	2.6	139	52.0
2025	I	42.9	5.3	2.4	144	49.2
	II	46.9	4.9	2.1	153	43.2

Тэмдэглэл: Хөрвөх активыг касс дахь бэлэн мөнгө, төв банк дахь харилцах ба хадгаламж (төгрөг, валют), төв банкны үнэт цаас болон төв банк дахь бусад хадгаламжийн нийлбэрээр тооцов. Богино хугацаат өр төлбөрт харилцах болон хугацаатай хадгаламж, бусад санхүүгийн байгууллагуудын, банк хоорондын, гадаадын байгууллагын, болон төрийн байгууллагын өр төлбөрөөр тооцсон болно.

Нийт зээл ба ДНБ-ий харьцааг тооцоход ЭЗХЯ-ны 2025 оны нэрлэсэн дотоодын нийт бүтээгдэхүүний төсөөллийг ашиглав

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол, Монголбанкны статистик

БҮЛЭГ IV

ГАДААД СЕКТОР

- 4.1 ГАДААД ХУДАЛДАА
- 4.2 ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ,
ГАДААД ӨР

ТОЙМ

Зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр зэрэг уул уурхайн голлох бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээ өмнөх оны мөн үеийн түвшинд хадгалагдсан нь үйлдвэрлэлийн тогтвортой байдлыг харуулж байна. Гэсэн хэдий ч дэлхийн эдийн засгийн тодорхойгүй байдал түүхэн дээд түвшинд хүрч, эрэлт буурсны улмаас нүүрсний үнэ огцом унасан нь экспортын орлогод голлох сөрөг нөлөө үзүүлэв. Нөгөө талаар дотоодын эрэлт саарснаар импортын өсөлт хязгаарлагдмал байв. Гэсэн хэдий ч экспортын орлогын бууралт илүү хүчтэй байсан тул урсгал дансны алдагдал тэлж, төлбөрийн тэнцэлд дарамт нэмэгдлээ.

БҮЛЭГ IV

4.1

ГАДААД
ХУДАЛДАА

64. Гадаад худалдааны тэнцэл ашигтай гарсан хэдий ч худалдааны эргэлт өмнөх оны мөн үеэс буурлаа. Монгол Улс 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар дэлхийн 145 улстай худалдаа хийж, худалдааны тэнцэл 1.0 тэрбум ам.долларын ашигтай гарсан хэдий ч нийт бараа эргэлт 12.1 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 8.7 хувиар буурлаа.

65. Экспортын орлогын өсөлт саарлаа. 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар Монгол Улсын экспорт 6.6 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 16.5 хувиар буурсан байна. Энэ бууралтад нүүрсний экспортын биет хэмжээ болон олон улсын зах зээл дээрх нүүрсний үнийн уналт голлон нөлөөлжээ. Цаашид экспортын голлох бүтээгдэхүүний биет хэмжээ өндөр түвшинд тогтвортой хадгалагдах төлөвтэй байгаа хэдий ч зэсийн баяжмалаас бусад голлох бүтээгдэхүүний хилийн үнэ гадаад орчны нөлөөгөөр буурахаар хүлээгдэж байна.

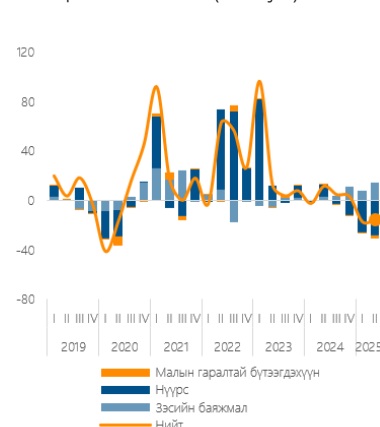
66. Гадаад орчноос шалтгаалан нүүрсний экспортын биет хэмжээ болон үнэ буурлаа.

БНХАУ-ын коксжих нүүрсний олборлолт нэмэгдсэнээс гадна гангийн томоохон үйлдвэрүүд коксжих нүүрсний татан авалтаа удаашруулсан нь манай улсын нүүрсний экспортод сөргөөр нөлөөллөө. Үүний үр дүнд 2025 оны эхний хагас жил нүүрсний экспорт 37.9 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 6.8 хувиар буурсан байна. Мөн хилийн үнэ өмнөх оны мөн үеэс 40 хувиар буурснаар нүүрсний экспортын орлого 44 хувиар буурч, нийт экспортын өсөлтөд сөрөг нөлөө үзүүлээ. Цаашид, гадаад орчин дэх нүүрсний эрэлт тогтвортой байж биет хэмжээ нэмэгдэх хэдий ч хилийн үнэ сэргэх төлөвгүй байна.

67. Зэсийн баяжмал, төмрийн хүдрийн экспортын хэмжээ нэмэгдлээ. 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар зэсийн баяжмалын экспорт 1,054 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 34 хувиар, төмрийн хүдрийн экспорт 3,856 мянган тоннд хүрч өмнөх оны

Зураг 4.1. Экспорт

1. Экспортын жилийн өсөлт (нэгж хувь)

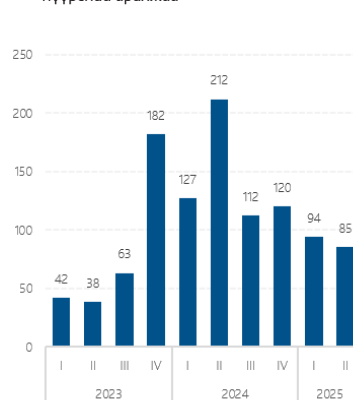
Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

2. Экспортын голлох бүтээгдэхүүний биет хэмжээ

Бүтээгдэхүүн	2024.06	2025.06	Өсөлт
Зэсийн баяжмал /мян.тонн/	785	1,054	34.2%
Нүүрс /сая тонн/	40.6	37.9	-6.8%
Алт /кг/	5.0	4.2	-17.4%
Төмрийн хүдэр /мян.тонн/	3,596	3,856	7.2%
Газрын тос /мян. баррель/	2,065	1,786	-13.5%

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

3. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн нүүрсний арилжаа

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

ГАДААД СЕКТОР

мөн үеэс 7 хувиар тус тус өссөн байна. Энэхүү өсөлт нь олборлолт нэмэгдсэн болон дэлхийн зах зээл дэх зэсийн эрэлт өндөр түвшинд хадгалагдаж байгаагаас шалтгааллаа. Харин олон улсын худалдаанд тодорхой бус байдал үүсгэж буй тарифын бодлого, худалдааны зөрчлүүдийн нөлөөгөөр газрын тосны экспорт 915 мянган тоннд хүрч, 12.9 хувиар буурсан байна. Цаашид зэсийн баяжмал болон төмрийн хүдрийн олборлолт тогтвортой нэмэгдэх төлөвтэй бөгөөд цэвэр зэсийн дэлхийн зах зээл дэх үнэ өсөх хандлагатай байна.

68. Экспортын хоригоос шалтгаалан зарим малын гаралтай бүтээгдэхүүний экспорт буурлаа.

Угаасан ноолуурын экспортыг хориглох Засгийн газрын шийдвэрийн хүрээнд 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар ноолуурын экспорт өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 72 хувиар буурсан байна. Мөн боловсруулах үйлдвэрлэлийн идэвх сул байсантай холбоотойгоор махны экспорт 25 хувиар, арьс ширний экспорт 70 хувиар тус тус буурчээ.

69. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны идэвх суларлаа.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар 2,362 мянган тонн нүүрсийг 175 сая ам.доллароор, 3,007 мянган тонн төмрийн хүдэр, баяжмалыг 184 сая ам.доллароор, 18.1 мянган

тонн зэсийн баяжмалыг 39 сая ам.доллароор, 18.3 мянган тонн хайлуур жоншны хүдэр, баяжмалыг 4.9 сая ам.доллароор тус тус арилжаалаад байна. 2024 оны хоёрдугаар улиралд уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр нийт 212 арилжаа амжилттай хийгдсэн бол гуравдугаар улирлаас эхлэн арилжааны идэвх тасралтгүй буурсаар 2025 оны хоёрдугаар улиралд 85 арилжаа болж буурлаа.

70. Импортын өсөлтийн хурд саарлаа. 2024 онд эдийн засгийн идэвхжил өндөр байж, өрхийн орлого, зээл олголт нэмэгдсэнээр иргэд, аж ахуй нэгжийн худалдан авах чадвар сайжирч импортын бараа, бүтээгдэхүүний урсгал өндөр байв. Харин 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар импорт өмнөх оны мөн үеэс 150 сая ам.доллар буюу 2.8 хувиар өсөж, өсөлтийн хурд саараад байна.

71. Импортын өсөлтийг барааны бүлгээр авч үзвэл: нийт импортын өсөлтөд хэрэглээний бүтээгдэхүүн 6.3 нэгж хувийн эерэг нөлөө үзүүлсэн бол, хөрөнгө оруулалтын зориулалттай машин механик тоног төхөөрөмж, барилгын материал 1.3 нэгж хувь, аж үйлдвэрийн орц 2.3 нэгж хувийн сөрөг нөлөөг үзүүлсэн байна.

72. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт өндөр

хэвээр байна. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импортын 2.2 тэрбум ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 18 хувиар өсөв. Уг өсөлтөд суудлын автомашин болон хүнсний бүтээгдэхүүний импорт голлох нөлөөг үзүүллээ. Суудлын машины импорт 208 сая ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 45 хувиар өслөө. 2025 оны 6 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 10-аас дээш жилийн насжилттай тээврийн хэрэгсэлд шинээр улсын дугаар олгохгүй байхаар шийдвэрлэсэн. Нийт импортолж буй суудлын автомашины 50 орчим хувь нь 10-аас дээш жилийн насжилттай байдаг бөгөөд уг шийдвэртэй холбоотойгоор оны эхний хагаст суудлын машины импорт өндөр хэвээр байлаа. Мөн 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар өрхийн хүнсний хэрэглээ нэмэгдэж, хүнсний бүтээгдэхүүний импорт 12 хувиар өслөө.

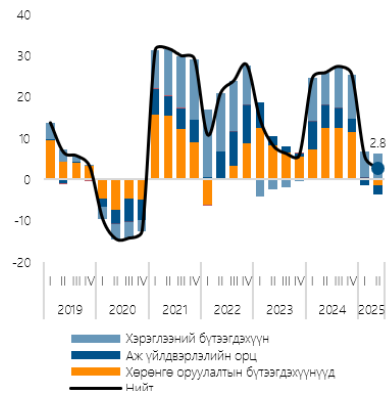
73. Төслүүдийн бүтээн байгуулалтын ажил эрчимжиж, барилгын материалын импорт өслөө. Оны эхний хагас жилийн байдлаар байдлаар барилгын материалын импорт 670 сая ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 12 хувиар өссөн байна. Мөн Эрдэнэбүрэн УЦС, Газрын тосны үйлдвэр, Сэлбэ дэд төв, Туулийн хурдны зам зэрэг томоохон

төслүүдийн бүтээн байгуулалтын нөлөөгөөр оны эцэст ч барилгын материалын импортын өсөлт өндөр хадгалагдахаар байна.

74. Худалдааны гол түнш орнуудын бараа, бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт саарснаар импортын барааны зардал бага түвшинд байв. Импортын үнийн дүнгийн индекс 95.2 хувь буюу өмнөх оны мөн үеэс 4.8 хувиар буурсан байна. Худалдааны гол түнш орнуудын үнийн өсөлт саарснаар импортын барааны үнийн өсөлт саарлаа. Тухайлбал, манай улсын нийт импортын 38 хувийг бүрдүүлж буй БНХАУ-ын инфляц 2025 оны эхний хагас жилийн дунджаар -0.1 хувь байв. Харин нийт импортын 24 хувийг бүрдүүлж буй ОХУ-ын инфляц 2025 оны эхний улиралд дунджаар 10 хувь байгаа ч тус улсаас импортолж буй бүтээгдэхүүний 21 нэгж хувийг АИ-92 автобензин, 45 нэгж хувийг дизелийн түлш бүрдүүлж байна. ОХУ-ын Роснефть компанитай 2022 онд байгуулсан хэлэлцээрийн дагуу АИ-92 шатахууныг тогтвортой үнээр худалдан авч байгаа бөгөөд ОХУ-ны дизелийн түлшний үнэ буурч байгаа нь импортын барааны үнийн өсөлт бага байхад нөлөөллөө.

Зураг 4.2. Импорт

1.Импортын жилийн өсөлт (нэгж хувь)

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

2.Импортын үнийн индекс (хувь, өмнөх оны мөн үеэс)

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

3.Импортын голлох бүтээгдэхүүн (сая ам.доллар)

Бүтээгдэхүүн	2024.06	2025.06	Өсөлт
Суудлын автомашин	252	661	45.0%
Хүнс	223	581	12.4%
2Барилгын материал	599	672	12.2%
Тоног төхөөрөмж	1,024	1,026	0.2%
Шатахуун	959	893	-6.9%
Ачааны машин	337	293	-13.2%
Нийт	5,378	5,528	2.8%

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

БҮЛЭГ IV

4.2

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ,
ГАДААД ӨР

75. Үйлчилгээний болон анхдагч орлогын дансны тэнцэл сайжирсан ч экспортын орлого буурснаар урсгал дансны алдагдал тэллээ. Энэ оны эхний 2 улиралд бараа, үйлчилгээний импорт агшиж, үйлчилгээний болон анхдагч орлогын дансны алдагдал өмнөх оны мөн үеэс буурлаа. Гэсэн хэдий ч барааны экспорт 1.2 тэрбум ам.доллараар буурснаар урсгал дансны алдагдал 1.7 тэрбум ам.долларт хүрч, төлбөрийн тэнцэл 450 сая ам.долларын алдагдалтай гарлаа.

76. Тээврийн болон барилгын үйлчилгээний алдагдал буурсан нь нийт үйлчилгээний дансны тэнцэл сайжрахад голлон нөлөөллөө. Үйлчилгээний дансны алдагдал 2025 оны эхний 2 улирлын байдлаар 1.5 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 205 сая ам.доллараар буурлаа. Үйлчилгээний дансны алдагдлын 38 хувь буюу 0.6 тэрбум ам.долларыг аялал жуулчлалын үйлчилгээ, 25 хувь буюу 0.4 тэрбум ам.долларыг бизнесийн бусад үйлчилгээ, 23 хувь буюу 0.3 тэрбум ам.долларыг тээврийн үйлчилгээний алдагдал бүрдүүлж байна. Оны эхний 2 улирлын байдлаар өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад ачаа тээврийн үйлчилгээний зардал 38 сая ам.доллараар буурч, нөгөө талаас орлого 65 сая ам.доллараар өссөнөөр тээврийн үйлчилгээний алдагдал өмнөх оны мөн үеэс 125 сая ам.доллараар буюу 27 хувиар буурсан үзүүлэлттэй гарлаа. Мөн өмнөх оны мөн үед 109 сая ам.доллар байсан барилга, угсралтын үйлчилгээний зардал 34 сая ам.долларт хүрч буурсан нь нийт үйлчилгээний дансны алдагдал буурахад эергээр нөлөөллөө.

77. Аялал жуулчлалын үйлчилгээний алдагдал өмнөх оны мөн үеийн түвшинд хадгалагдлаа. Нийт

аялал жуулчлалын үйлчилгээний дансны алдагдал 563 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1 хувиар буурлаа. Үүнд, 2025 оны эхний 2 улирлын байдлаар эмчилгээтэй холбоотой аяллын үйлчилгээний зардал өмнөх оны мөн үеэс 82 сая ам.доллараар буюу 58 хувиар буурсан бол боловсролын үйлчилгээний төлбөр 44 сая ам.доллараар, бусад хувийн аяллын зардал 107 сая ам.доллараар тус тус өссөн нь нөлөөллөө. Улсын хилээр орсон жуулчдын тоо 2025 оны эхний 2 улиралд 328 мянгад хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 83 мянгаар буюу 34 хувиар өссөн ба үүнд БНХАУ-ын жуулчид 38 мянгаар, БНСУ-ын жуулчид 13 мянгаар, ОХУ-ын жуулчид 7 мянгаар, Япон улсын жуулчид 4 мянгаар тус тус нэмэгджээ. Харин жуулчлалын зорилгоор гадаадад зорчсон Монгол иргэдийн тоо 2025 оны эхний 2 улиралд 202 мянгад хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 46 мянгаар буюу 29 хувиар өссөн байна.

78. Бэлэн мөнгө ба харилцах дансны тэнцэл сайжирч, санхүүгийн дансны ашиг өмнөх оны мөн үеэс нэмэгдлээ. Санхүүгийн дансны ашиг 2025 оны эхний 2 улирлын байдлаар 1.5 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.6 тэрбум ам.доллараар нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Үүнд өмнөх оны эхний хагаст төв банк своп хэлцлийн 0.6 тэрбум ам.долларын төлбөрийг гүйцэтгэсэнтэй холбоотойгоор бэлэн мөнгө ба харилцах дансны гарах урсгал өндөр байсан суурийн нөлөө голлон нөлөөллөө.

79. Шууд хөрөнгө оруулалтын орох урсгал буурлаа. Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын нийт орох урсгал 2025 оны эхний 2 улиралд 1,361 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 39 хувиар буюу 870 сая ам.доллараар буурлаа. Нийт шууд

хөрөнгө оруулалтын бууралтад уул уурхайн салбарын шууд хөрөнгө оруулалт 1,006 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 860 сая ам.доллараар буюу 46 хувиар буурсан нь голлон нөлөөллөө. Мөн мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагааны шууд хөрөнгө оруулалт өмнөх оны мөн үеэс 44 сая ам.доллараар, санхүү болон даатгалын үйл ажиллагааны шууд хөрөнгө оруулалт 4 сая ам.доллараар тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна. Харин удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны хөрөнгө оруулалт 26 сая ам.доллараар, худалдааны салбарын шууд хөрөнгө оруулалт 9 сая ам.доллараар тус тус өссөн байна.

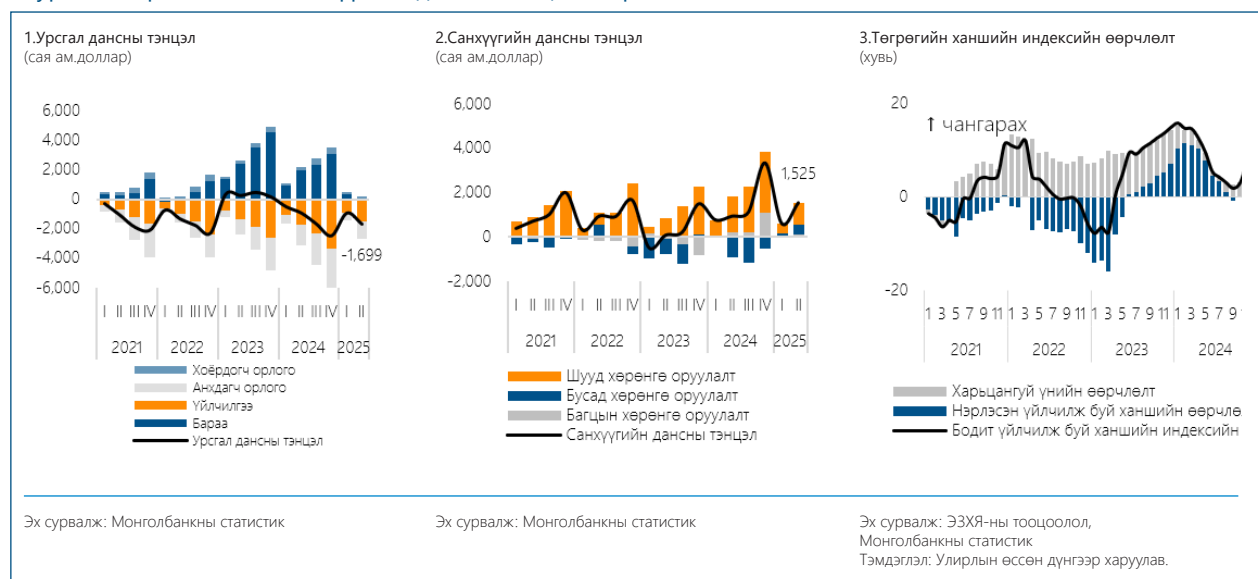
80. Гадаад валютын нөөц нэмэгдсэн ч төгрөгийн ам.доллартой харьцах ханш суларлаа. Гадаад валютын улсын нөөц 2025 оны 2 дугаар улирлын эцэст 5,206 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны эцсээс 304 сая ам.доллараар буурсан ч өмнөх оны мөн үеэс 367 сая ам.доллараар өслөө. Төв банк 2025 оны эхний 2 улиралд өмнөх оны мөн үеэс 350 сая ам.доллараар их буюу 3,421 сая ам.долларыг зах зээлд дуудлага худалдаагаар нийлүүлсэн байна. Харин төгрөгийн ам.доллартой харьцах албан ханш 2025 оны эхний 2 улирлын эцэст 3,581 төгрөгт хүрч, оны эхнээс 160 төгрөгөөр суларлаа. Худалдааны түнш орнуудын валютаар жигнэсэн төгрөгийн нэрлэсэн үйлчилж буй ханшийн индекс 2025 оны эхний 2 улирлын эцэст өмнөх оны мөн үеэс 8.1 хувиар, үнийн өөрчлөлтийн нөлөөг хассан бодит ханшийн индекс өмнөх оны мөн үеэс 0.8 хувиар тус тус суларлаа.

81. Нийт эдийн засгийн хадгаламж буурснаар урсгал дансны алдагдал тэллээ. Урсгал дансны тэнцлийг тухайн улсын нийт хадгаламж болон хөрөнгө

оруулалтын зөрүүгээр мөн тайлбарладаг. Сүүлийн 10 жилийг авч үзвэл манай улсын хөрөнгө оруулалтын хэрэгцээ хадгаламжаас давж, 2023 оноос бусад онд урсгал данс алдагдалтай байсан. Сүүлийн 4 улирлын нийлбэрээр тооцсон урсгал дансны алдагдал 2025 оны эхний 2 улирлын эцэст ДНБ-ий 13 хувьтай тэнцэж, өмнөх оны мөн үеэс 9 нэгж хувиар нэмэгдлээ. Үүнд хэрэглээний өсөлтөөс үүдэлтэйгээр хадгаламж өмнөх оны мөн үеэс 6.3 нэгж хувиар буурч, нөгөө талаас хөрөнгө оруулалт 2.2 нэгж хувиар өссөн нь нөлөөллөө. Нийт эдийн засгийг төр болон хувийн хэвшилд хуваан харвал, Засгийн газар болон хувийн хэвшлийн хадгаламжийн бууралт хөрөнгө оруулалтын өсөлтөөс давсан үзүүлэлттэй байна.

82. Гадаад хөрөнгө оруулалтын позиц сул хэвээр байна. Гадаад улсад байршиж буй Монгол Улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгө болон Монгол Улс бусад улсад төлөх үүрэг бүхий өр төлбөрийн зөрүүг харуулдаг гадаад хөрөнгө оруулалтын цэвэр позиц 2025 оны эхний 2 улирлын эцэст -46.0 тэрбум ам.долларт хүрч, ДНБ-ий -189 хувьтай тэнцэж байна. 2025 оны эхний 2 улирлын байдлаар Монгол Улсад байршиж буй гадаад улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгийн дүн 56.1 тэрбум ам.долларт хүрсэн нь гадаад улсад байршиж буй Монгол Улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгөөс 5.5 дахин их байна. Гадаад улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгийн 61 хувь буюу 34.3 тэрбум ам.доллар нь шууд хөрөнгө оруулалт, 26 хувь буюу 14.3 тэрбум ам.доллар нь зээл байна. Харин гадаад улсад байршиж буй Монгол Улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгийн 51 хувь буюу 5.2 тэрбум ам.доллар нь нөөц хөрөнгө байна.

Сураг 4.3. Урсгал болон санхүүгийн дансны тэнцэл, төгрөгийн ханш

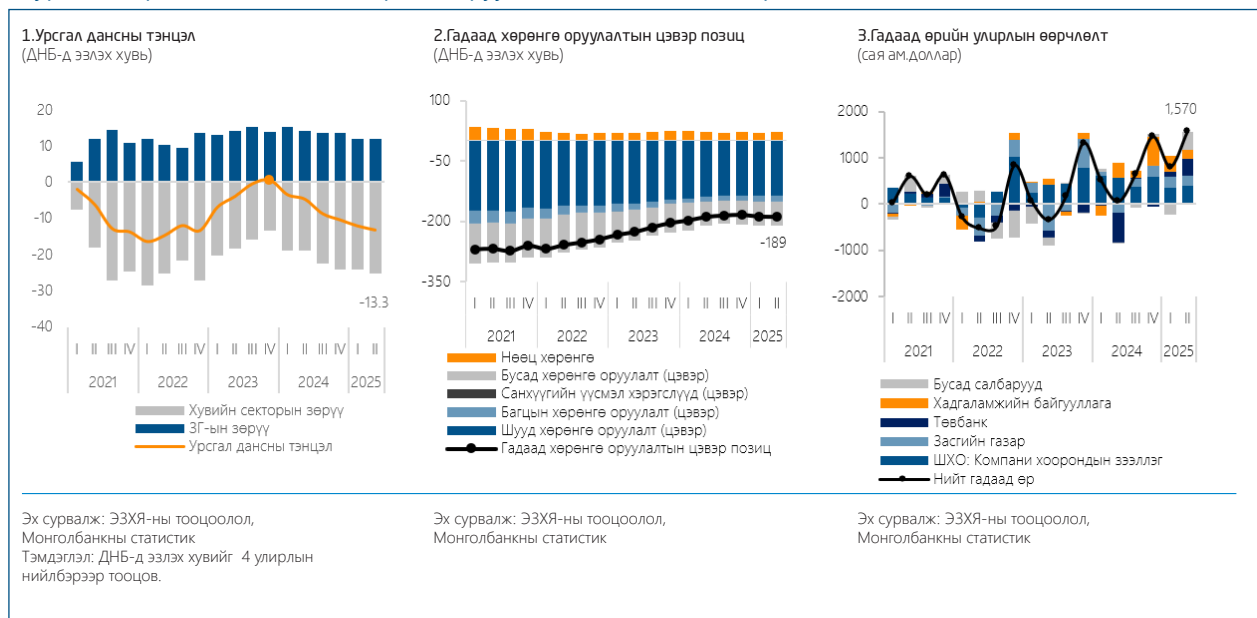
83. Төрийн болон хувийн хэвшлийн гадаад өрийн үлдэгдэл өслөө. Монгол Улсын нийт гадаад өрийн үлдэгдэл 2025 оны 2 дугаар улирлын эцэст 39.6 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх улирлын эцсээс 1.6 тэрбум ам.доллараар буюу 4.1 хувиар өслөө. Сектороор харвал, өмнөх улирлаас төв банкны гадаад өр 368 сая ам.доллараар, Засгийн газрын гадаад өр 203 сая ам.доллараар, хадгаламжийн байгууллагын гадаад өр 210 сая ам.доллараар, бусад хувийн хэвшлийн гадаад өр 999 сая ам.доллараар тус тус өссөн байна. Зураг 4.4. Урсгал данс, гадаад хөрөнгө оруулалтын позиц, гадаад өр

84. Хувийн хэвшлийн гадаад өрийн үлдэгдлийн өсөлтийн дийлэнхийг санхүү болон уул уурхайн салбар бүрдүүлээ. Хувийн хэвшлийн гадаад өрийн үлдэгдлийн өсөлтийн 75 хувь буюу 749 сая ам.долларыг уул уурхайн салбар, 19 хувь буюу 187 сая ам.долларыг санхүү болон даатгалын салбар бүрдүүлсэн байна. Бусад салбаруудын хувьд, удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа, тээвэр, мэдээлэл, холбоо, худалдааны салбаруудын гадаад өрийн үлдэгдэл өмнөх улирлаас өссөн бол боловсруулах, эрчим хүч, үл хөдлөх хөрөнгө зэрэг салбаруудын гадаад өрийн үлдэгдэл буурсан үзүүлэлттэй байна.

85. Улсын нийт гадаад өрийн дийлэнхийг шууд хөрөнгө оруулалт болон зээл бүрдүүлж байна. Улсын нийт гадаад өрийн үлдэгдлийн 45 хувь буюу 18.0 тэрбум ам.доллар нь шууд хөрөнгө оруулалттай компанийн өглөг, 36 хувь буюу 14.3 тэрбум ам.доллар нь зээл, 10 хувь буюу 4.0 тэрбум ам.доллар нь бонд байна. Тэр дундаа, зээлийн үлдэгдлийн 46 хувь нь Засгийн газар болон төв банкны зээл, 54 хувь нь хувийн хэвшлийн зээл байна.

86. Гадаад өрийн динамик ханш, урсгал дансны тэнцлийн шокуудад эмзэг байна. ДНБ-д харьцуулсан гадаад өрийн хэмжээ ханшийн өөрчлөлт, урсгал дансны тэнцлийн шокуудад эмзэг байна. Суурь төсөөлөлтэй харьцуулахад дунд хугацаанд гадаад өр болон ДНБ-ий харьцаа урсгал дансны үндсэн тэнцэл 1 стандарт хазайлтаар буурахад 10.2 нэгж хувиар, төгрөгийн ханш 10 хувиар сулрахад 18.3 нэгж хувиар тус тус өсөхөөр байна.

Зураг 4.4. Урсгал данс, гадаад хөрөнгө оруулалтын позиц, гадаад өр

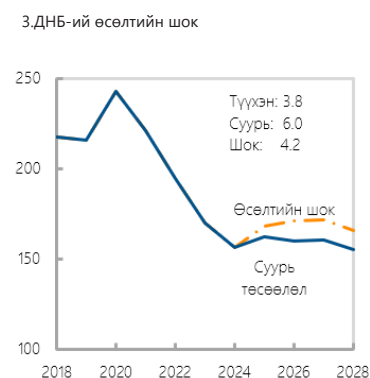
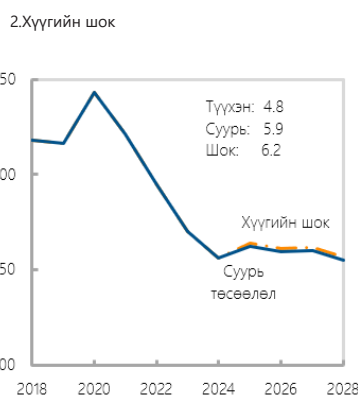
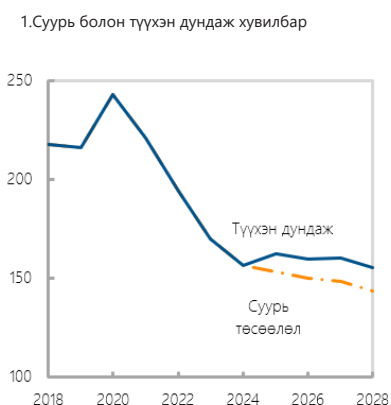

Зураг 4.5. Гадаад өрийн тогтвортой байдал

ГАДААД ӨР													Өр тогтворжуулах урсгал			
(өөрөөр тэмдэглээгүй бол ДНБ-д эзлэх хувиар)													дансны үндсэн тэнцэл			
Гүйцэтгэл								Төсөөлөл								
2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		2025	2026	2027	2028					
Гадаад өр: Суурь төсөөлөл								162.4	159.9	160.4	155.3	-10.5				
Гадаад өрийн өөрчлөлт								5.9	-2.5	0.5	-5.1					
Өр үүсгэх урсгалууд								2.4	-5.5	-3.9	-6.2					
Урсгал дансны алдагдал, хүүгийн төлбөрийг хассанаар								3.3	1.8	2.8	4.6					
Өрийн бус хөрөнгийн цэвэр орох урсгал (-)								-1.4	-1.3	-1.2	-1.1					
Өрийн автомат динамик 1/								0.6	-6.0	-5.5	-9.7					
Нэрлэсэн хүүгийн түвшний нөлөө								10.0	9.1	8.4	7.0					
Бодит ДНБ-ий өсөлтийн нөлөө								-8.1	-8.5	-9.2	-9.3					
Үнэ, валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө								-1.3	-6.6	-4.6	-7.5					
Бусад								3.5	2.9	4.4	1.2					
Гадаад өр-экспорт харьцаа (хувь)								255.1	246.6	257.9	264.7					
Гадаад өр: Гол хувьсагчид түүхэн дундаж түвшинд байх үед 2/								153.6	150.1	148.4	143.4	-6.6				
								түүхэн дундаж		стандарт хазайлт						
Бодит ДНБ-ий өсөлт (хувь)								3.8		3.7						
Нэрлэсэн гадаад хүү (хувь)								4.8		1.1						
Экспортын өсөлт (ам.доллараарх, хувь)								11.4		16.1						
Импортын өсөлт (ам.доллараарх, хувь)								10.6		20.9						
Урсгал дансны тэнцэл, хүүгийн төлбөр хассанаар								-0.4		5.7						
Өрийн бус хөрөнгийн цэвэр орох урсгал								3.5		3.9						

1/ДНБ, гадаад өрийн хүү, ханш зэрэг үзүүлэлтүүдийн өөрчлөлтөөс шалтгаалах гадаад өрийн хэлбэлзэл

2/Гол хувьсагчид буюу урсгал дансны үндсэн тэнцэл, өрийн бус хөрөнгийн цэвэр орох урсгал, бодит ДНБ-ийн жилийн өөрчлөлт, ДНБ-ий дефлятор, нэрлэсэн гадаад хүний үзүүлэлтүүд сүүлийн 10 жилийн түүхэн дундажтай тэнцүү байхаар тооцож.

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол

Тэмдэглэл: Түүхэн дундаж, стандарт хазайлтыг сүүлийн 10 жилийн үзүүлэлтээр тооцов. Урсгал данс, ДНБ-ий өсөлтийн шокийг 1 стандарт хазайлтаар, хүүгийн шокийг суурь түвшнээс 1 нэгж хувиар өсөхөөр, ханшийн шокийг 10 хувийн сулралтаар 2025-2026 оны хувьд тус тус тооцов

БҮЛЭГ V

ДЭЛХИЙН ЭДИЙН ЗАСАГ

- 5.1 ДЭЛХИЙН ЭДИЙН ЗАСАГ
- 5.2 ТҮҮХИЙН ЭДИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН
ХАНДЛАГА
- 5.3 ОЛОН УЛСАД 2025 ОНД
ЗАРЛАГДСАН ИНДЕКСҮҮД

ТОЙМ

Худалдааны дайн, Украин дахь дайн болон Ойрхи Дорнодын хурцадмал нөхцөл зэрэг геополитикийн хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр дэлхийн тодорхой бус байдал түүхэн дээд түвшинд хүрлээ. Үүний улмаас хөрөнгө оруулагчид аюулгүй хөрөнгөд хандах хандлагаа нэмэгдүүлж, алтны эрэлт өсч үнэ нэмэгдсэн бол, дэлхийн эдийн засгийн идэвхжил буурснаар нүүрсний эрэлт суларч үнэ буурав. Харин тарифын түр завсарлага болон төсвийн дэмжлэгийн бодлогын нөлөөгөөр ОУВС 2025 оны дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийн төлөвийг дээшлүүлэв.

БҮЛЭГ V

5.1

ДЭЛХИЙН
ЭДИЙН ЗАСАГ**87. Худалдааны дайнтай холбоотойгоор дэлхийн эдийн засагт тодорхой бус байдал нэмэгдлээ.**

Сүүлийн жилүүдэд дэлхийн улс орнуудад бодлогын болон бүтцийн өөрчлөлтүүд явагдаж, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын урсгал эрчимтэй өөрчлөгдөж буй энэ цаг үед дэлхийн улс төр, эдийн засгийн өрнөлд тодорхой бус байдал эрчимтэй нэмэгдэж байна. Тухайлбал, Дэлхийн тодорхой бус байдлын индекс (World Uncertainty Index)-ийн үзүүлэлт 2025 оны 6 дугаар сард түүхэн дээд түвшинд хүрээд байна (Зураг 5.1).

Зураг 5.1. Дэлхийн тодорхой бус байдлын индекс

88. ОУВС дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийн төсөөллийг нэмэгдүүллээ.

Олон Улсын Валютын сан 2025 оны төсөөллөө 7 дугаар сард 0.2 нэгж хувиар нэмэгдүүлэн 3.0 хувь болгож, 2026 оны төсөөллөө 0.1 нэгж хувиар нэмэгдүүлэн 3.1 болгон шинэчлээд байна. Энэ нь 2024 оны өсөлт 3.3 хувь ба цар тахлын өмнөх дунджаас (3.7 хувь) бага боловч 2025 оны 4-р сарын төсөөллөөс өндөр байна. Өсөлтийн төсөөллийг нэмэгдүүлэхэд АНУ–Хятад тарифыг түр хугацаагаар хойшлуулсан, тариф нэмэгдэхээс өмнөх урьдчилсан худалдан авалт (front-loading) нэмэгдсэн, хөрөнгийн зах зээл сэргэсэн, АНУ, Хятад, Герман зэрэг том эдийн засгуудын төсвийн тэлэлт зэрэг нөлөөлсөн.

89. БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2025 оны 2 дугаар улиралд 5.2 хувиар өслөө.

БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт тус улсын засгийн газрын зорилтот түвшинд хүрсэн хэдий ч үл хөдлөх хөрөнгийн салбар уналттай, дотоод эрэлт сул хэвээр байгаа нь эдийн засгийн идэвхжилийг хязгаарлаж байна. ОУВС 2025 оны 7 дугаар сард БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлтийн төсөөллийг 2025 онд 4.8 хувь, 2026 онд 4.2 болгож, 2025 оны 4 дүгээр сард зарласан төсөөллөөс тус тус 0.8 нэгж болон 0.2 нэгж хувиар нэмэгдүүлээд байна. Гэсэн хэдий ч худалдааны дайнтай холбоотой тодорхой бус байдал өндөр хэвээр байгаа нь БНХАУ-ын эдийн засгийн төлөвт сөргөөр нөлөөлж байна.

90. Евро бүсийн эдийн засаг 2024 онд 0.9 хувиар, 2025 оны 2 дугаар улиралд 1.4 хувиар өслөө.

Бүсийн эдийн засгийн 30 орчим хувийг бүрдүүлдэг ХБНГУ-ын аж үйлдвэрийн салбарын идэвхжил сул хэвээр байгаа нь эдийн засгийн өсөлтийг хязгаарлаж байна. Худалдааны дайнтай холбоотойгоор эдийн засгийн өсөлт 2025 онд 1.0 хувьд хадгалагдах бол 2026 онд бодит цалингийн өсөлт, ХБНГУ-ын төсвийн тэлэлтийн нөлөөгөөр бүсийн өсөлт 1.2 хувьд хүрч эрчимжинэ гэж ОУВС тооцоолж байна.

91. Импортын өсөлт саарсны нөлөөгөөр АНУ-ын эдийн засаг 2025 оны 2 дугаар улиралд 2.1 хувиар тэллээ.

Худалдааны хурцадмал байдал түр намдаж, санхүүгийн зах зээл сэргэснээс шалтгаалан ОУВС тус улсын эдийн засгийн 2025 оны өсөлтийн төсөөллийг 1.9 хувь, 2026 оны өсөлтийн төсөөллийг 2.0 хувь болгож, өмнөх төсөөллөөс тус тус 0.1 нэгж хувь болон 0.3 нэгж хувиар нэмэгдүүлээд байна. Гэсэн хэдий ч тус улсын өрнүүлж буй худалдааны дайны цар хүрээ цаашид даамжрах магадлал өндөр байгаа нь АНУ төдийгүй дэлхийн худалдаа, хөрөнгө оруулалтын урсгал хумигдах, инфляц өсөх эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна.

БҮЛЭГ V

5.2

ТҮҮХИЙ ЭДИЙН ЗАХ
ЗЭЭЛИЙН ХАНДЛАГА

92. Лондоны металлын бирж дэх цэвэр зэсийн дундаж үнэ 2024 онд 9,145 ам.доллар болж, өмнөх оноос 7.9 хувиар өссөн байна. Харин 2025 оны эхний 7 сарын байдлаар 9,475 ам.доллар болж, өмнөх оноос 3.6 хувиар өссөн байна. АНУ-ын тарифын бодлогын шийдвэрүүдээс үүдэлтэй томоохон үйлдвэрүүдийн зэсийн нөөцийн хэлбэлзэл дэлхийн зах зээл дээрх зэсийн үнэд нөлөөлж байна. Дэлхийн эдийн засагт тодорхой бус байдал нэмэгдэж байгаа хэдий ч цахилгаан автомашин, сэргээгдэх эрчим хүч, тоон өгөгдөл боловсруулах төвүүд, технологийн салбарын хурдацтай хөгжлөөс шалтгаалан зэсийн эрэлт нэмэгдэж үнэ өсөхөөр байна. Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар зэсийн дундаж үнэ 2025 онд 9,200 ам.доллар, 2026 онд 9,700 ам.долларт хүрэхээр байна.

93. Сингапурын бирж дэх Австралийн сайн чанарын коксжих нүүрсний дундаж үнэ 2024 онд 243 ам.доллар болж, өмнөх оноос 17.9 хувиар буурсан байна. Харин 2025 оны эхний 7 сарын байдлаар 184 ам.доллар болж, өмнөх оноос 24.2 хувиар буурлаа. Дэлхийн коксжих нүүрсний хэрэглээний хоёрдогч том хэрэглэгч болох Энэтхэг улс руу чиглэсэн гангийн нийлүүлэлт нэмэгдсэн, БНХАУ-ын ган хайлуулах томоохон үйлдвэрүүд коксжих нүүрсний татан авалтаа удаашруулсан зэрэг нь коксжих нүүрсний үнэ буурахад голлон нөлөөллөө. Дэлхийн тодорхой бус байдал, худалдааны дайнаас шалтгаалан нүүрсний үнэ буурах дарамт нэмэгдэж байна. Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар коксжих нүүрсний дундаж үнэ 2025-2026 онд 175 ам.долларт хүрч буурахаар байна. Монгол Улсын нүүрсний экспортын дундаж үнэ 2025-2026 онд 70 ам.доллар байхаар тооцоолж байна.

94. Лондоны металлын бирж дэх алтны дундаж үнэ 2024 онд 2,389 ам.доллар болж, өмнөх оноос 22.9 хувиар өссөн байна. Харин 2025 оны эхний 7 сарын байдлаар 3,115 ам.доллар болж, өмнөх оноос 30.4 хувиар өссөн байна. АНУ-ын Холбооны нөөцийн

банк бодлогын хүүгээ 2024 онд бууруулсан нь алтны эрэлтийг нэмэгдүүлж, үнэ өсөхөд нөлөөллөө. Дэлхийн тодорхой бус байдал нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор алтны үнэ үргэлжлэн өсөх төлөвтэй байна. Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар алтны дундаж үнэ 2025 онд 2,900 ам.доллар, 2026 онд 2,800 ам.долларт хүрэхээр байна

95. Төмрийн хүдрийн (62 хувийн агууламжтай) үнэ 2024 онд 110 ам.доллар болж, өмнөх оноос 8.0 хувиар буурсан байна. Харин 2025 оны эхний 7 сарын байдлаар 100 ам.доллар болж, өмнөх оноос 9.3 хувиар буурлаа. Австрали, Бразил зэрэг улсуудын нийлүүлэлтийн өсөлт, БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын уналт төмрийн хүдрийн үнэ буурахад голлон нөлөөллөө. БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбар богино хугацаанд сэргэх төлөвгүй байгаагаас гадна Австрали, Бразил зэрэг улсуудын олборлолт тогтвортой өсөхөөр байгаа тул төмрийн хүдрийн үнэ буурах төлөвтэй байна. Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар төмрийн хүдрийн дундаж үнэ 2025 онд 95 ам.доллар, 2026 онд 90 ам.долларт хүрэхээр байна. Монгол Улсын төмрийн хүдрийн экспортын дундаж үнэ 2025 онд 72 ам.доллар, 2026 онд 69 ам.доллар байхаар тооцоолж байна.

96. Брент төрлийн газрын тосны дундаж үнэ 2025 оны эхний 5 сарын байдлаар 69 ам.доллар болж, өмнөх оны эцсээс 7.9 хувиар буурлаа. АНУ болон Канад, Бразил зэрэг улсуудын газрын тосны олборлолт нэмэгдсэнээс гадна БНХАУ-ын эрэлт бага байсан нь газрын тосны үнэ буурахад голлон нөлөөллөө. Геополитикийн тодорхой бус байдал, худалдааны дайнаас үүдэлтэй дэлхийн эдийн засгийн удаашралаас шалтгаалан газрын тосны үнэ буурах төлөвтэй. Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар Брент төрлийн газрын тосны дундаж үнэ 2025 онд 75 ам.доллар, 2026 онд 70 ам.долларт хүрэхээр байна. Монгол Улсын газрын тосны экспортын дундаж үнэ 2025 онд 75 ам.доллар, 2026 онд 72 ам.доллар байхаар тооцоолж байна.

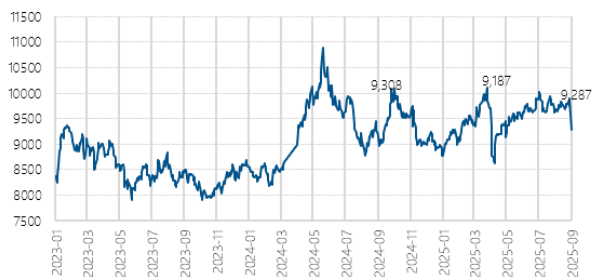

ТҮҮХИЙ ЭДИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

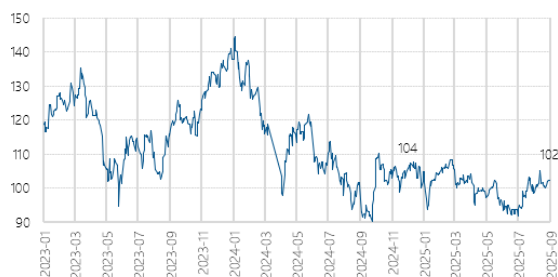
Зураг 5.2. Түүхий эдийн олон улсын зах зээл дэх үнэ

1. Лондоны металлын бирж дэх цэвэр зэсийн гүйцэтгэл (\$/тонн)

Эх сурвалж: Блүүмберг

2. Зүүн хойд БНХАУ дахь 62 хувийн агууламжтай төмрийн баяжмалын гүйцэтгэл (\$/тонн)

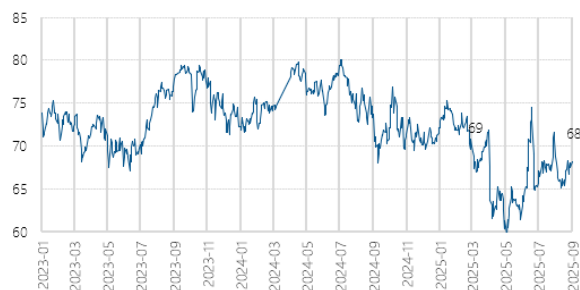
Эх сурвалж: Блүүмберг

3. Сингапурын бирж дэх Австралийн сайн чанарын коксжих нүүрсний гүйцэтгэл (\$/тонн)

Эх сурвалж: Блүүмберг

4. Brent газрын тосны гүйцэтгэл (\$/баррель)

Эх сурвалж: Блүүмберг

БҮЛЭГ V

5.3

ОЛОН УЛСАД ЗАРЛАГДСАН
ИНДЕКСҮҮД

97. Өрсөлдөх чадварын индекс: Монгол Улс 2025 онд Дэлхийн өрсөлдөх чадварын индексэд¹¹ 40.91 оноо авч 69 улсаас 65 дугаарт жагсаж, 4 байр ухарлаа. Монгол Улсын өрсөлдөх чадварын эрэмбэ буурсан нь эдийн засгийн чадамж, засаглалын үр ашиг, бизнесийн үр ашиг болон дэд бүтцийн бүлгийн оноо бүгд буурсантай холбоотой байна.

Хүснэгт 5.1 Дэлхийн өрсөлдөх чадварын тайлангийн Монгол Улсын оноо, эрэмбэ

Бүлэг	2024		2025	
	Оноо	Байр	Оноо	Байр
Эдийн засгийн чадамж	47.2▲	#42▲	44.8▼	#55▼
Засаглалын үр ашиг	35.0▲	#53▲	32.5▼	#61▼
Бизнесийн үр ашиг	20.3▲	#62▲	16.5▼	#65▼
Дэд бүтэц	14.4▲	#64▼	13.8▼	#66▼
Нэгдсэн индекс	46.3▲	#61▲	40.1▼	#65▼

Бүлэг доторх үзүүлэлтүүдийн түвшинд авч үзвэл Монгол Улс экспортын төвлөрөл (69-р байр), эдийн засгийн сөрөн тэсвэрлэх чадвар (68-р байр), төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн гүйцэтгэл (69-р байр), гадаадын хөрөнгө оруулагчдын орчин (67-р байр), хувь нийлүүлэгчийн эрхийн хамгаалалт (69-р байр), ажиллах хүчний бүтээмж (68-р байр), төр-хувийн хэвшлийн түншлэл (69-р байр), амьдралын чанар (68-р байр) зэрэг үзүүлэлтээр сүүлийн байрт эрэмбэлэгдсэн нь нийт үнэлгээг сулруулжээ.

Нөгөөтээгүүр, эерэг өөрчлөлтүүдийн хувьд Монгол Улс хөдөлмөрийн зах зээлийн үзүүлэлтээр 6 байр, менежментийн туршлагын үзүүлэлтээр 2 байр ахиж, тодорхой ахиц гаргасан байна.

Бусад улсуудын эрэмбийг авч үзвэл 2025 оны тайланд Швейцар улс нэгдүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн бөгөөд дэд бүтэц сайн, засаглалын үр ашиг өндөртэй байдал нь тэргүүлэхэд нөлөөлжээ. Мөн Сингапур, Хонконг, АНЭУ, Нидерланд зэрэг улс тэргүүлэгч байр сууриа хадгаллаа. Энэ нь Европын Холбооны улсуудын засаглал, институт, зохицуулалтын тогтолцоо нь бизнесийг дэмжихэд чиглэсэн байдагтай холбоотой байна. Мөн Сингапурт бизнес эрхлэх таатай орчин сайжирсан, гадаадын хөрөнгө оруулалт татахад хялбар, ил тод, үр ашигтай зохицуулалттай, олон улсын худалдаа хийхэд хялбар, тээвэр логистик, дэд бүтэц хөгжсөн байдал зэрэг нь өрсөлдөх чадвартай орчныг бүрдүүлсэн байна. Монгол Улсын араас Турк, Нигер, Намиби, Венесуэл улс бичигдсэн бөгөөд эдийн засаг тогтворгүй, экспортоос хараат, инфляц, улсын өрийн түвшин өндөр байдаг шалтгаанаар сүүл мушгижээ. Харин өмнөх жилүүдийн судалгаанд Монгол Улсын ард эрэмбэлэгдэж байсан Аргентин, Бразил, Перу, Гана зэрэг улс энэ жилийн тайланд манай улсын урдуур жагссан байна.

¹¹ Дэлхийн өрсөлдөх чадварын төв (IMD)-өөс жил бүр эрхлэн гаргадаг Дэлхийн өрсөлдөх чадварын тайлан нь аж ахуйн нэгжүүдэд нээлттэй өрсөлдөх орчныг бүрдүүлсэн байдлыг хэмждэг. Тус индексийг Эдийн засгийн гүйцэтгэл, Засаглалын үр ашиг, Бизнесийн үр ашиг, Дэд бүтэц гэсэн 4 бүлгийн 336 үзүүлэлтийг хамруулж 1-100 хүртэлх онооны хооронд

нэгтгэн үнэлдэг. Индекс 100-д ойртох тусам өрсөлдөх чадвар өндөр, 0-д ойртох тусам өрсөлдөх чадвар сул байна гэж үздэг. Үнэлгээний 2/3-ыг статистик мэдээлэл, үлдсэн хэсгийг удирдах албан тушаалтнуудын санал асуулгад тулгуурлан тооцдог.

МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОЙМ

2025 ОНЫ 8-Р САР ТОЙМ

МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОЙМ

2025.08

Эдийн засгийн өсөлт: Эдийн засгийн өсөлт 2024 оны эцэст 5.1 хувь, 2025 оны эхний хагас жилд 5.6 хувь, 2025 оны эхний 7 сарын туршилт тооцоогоор 5.5 хувь байна. Өсөлтөд хөдөө аж ахуй, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарууд эерэг хувь нэмэр оруулсан бол уул уурхайн салбарыг дагасан тээвэр, худалдааны салбар өсөлтийг саарууллаа.

Экспорт: Экспорт 2025 оны эхний 8 сарын байдлаар 9.2 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 13.8 хувиар буурлаа. Экспортын бууралтад нүүрсний экспортын биет хэмжээ 52.9 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 4.5 хувиар, нүүрсний хилийн үнэ тонн тутамдаа 66 ам.доллар болж өмнөх оны мөн үеэс 41.0 хувиар тус тус буурсан нь голлон нөлөөллөө. Нүүрсний экспорт 10 дугаар сарын 07-ны өдөр 62.6 сая тоннд хүрч өмнөх оны мөн үеэс 2 хувиар буюу 1.3 сая тонноор нэмэгдсэн байна.

Импорт: Импорт 2025 оны эхний 8 сарын байдлаар 7.5 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.3 хувиар буурсан байна. Гэвч бүтцийн хувьд авч үзвэл эдийн засгийн үйлдвэрлэлийг дэмждэг аж үйлдвэрийн орцын импорт 8.2 хувиар, хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүнүүдийн импорт 2.8 хувиар тус тус буурсан байна. Харин хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт өмнөх оны мөн үеэс 7.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Мөн БНХАУ-ын Тяньжин өртөөнөөс манай улс руу ачигдахаар хүлээгдэж буй чингэлгийн тоо 8 дугаар сард 250 болж, өмнөх онуудын хэвийн үлдэгдлээс 10 дахин буурсан байна. Энэ нь цаашид импортын өсөлт бага хадгалагдах төлөвтэй байгааг илтгэж байна.

Төлбөрийн тэнцэл: Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн үндсэн тэнцэл 2025 оны 8 дугаар сарын байдлаар 1.2 их наяд төгрөгийн алдагдалтай гарлаа. 2025 оны нэгдүгээр улиралд экспортын орлогын буурч, хэрэглээний бүтээгдэхүүний тэр дундаа суудлын автомашины импорт өндөр байснаар төлбөрийн тэнцлийн алдагдал 602 сая ам.долларт хүрээд байсан. Харин сүүлийн саруудад экспортын орлого сайжирч, импортын өсөлт саарч, урсгалт дансны алдагдал тогтворжиж, нөгөө талаас арилжааны банкнууд болон Хөгжлийн банк шинэ бондууд, төв банк своп хэлцэл шинээр байгуулсан зэрэгтэй холбоотойгоор санхүүгийн дансны ашиг өмнөх оноос нэмэгдсэн байна. Ингэснээр 8 дугаар сард төлбөрийн тэнцэл 2025 онд анх удаа ашигтай гарлаа.

Улмаар гадаад валютын нөөц 2025 оны 8 сарын байдлаар 5 тэрбум 683 сая ам.доллар байна. Төгрөгийн ханш 3, 4 дүгээр саруудад огцом сулрах хандлагатай байсан бол сүүлийн 4 сард харьцангуй тогтвортой байна.

Төсөв: Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн үндсэн тэнцэл 2025 оны 8 дугаар сарын байдлаар 1.2 их наяд төгрөгийн ашигтай гарлаа. Төсвийн нийт орлого 2025 оны 8 дугаар сард 19.3 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.6 их наяд төгрөг буюу 2.9 хувиар буурсан байна. Төсвийн орлогын бууралтад нийт АМНАТ-ийн орлого 1.0 их наяд төгрөгөөр буюу өмнөх оноос 29.2 хувиар, ААНОАТ 1.0 их наяд төгрөг буюу 21.6 хувиар тус тус буурсан нь голлон нөлөөллөө. Төрийн албан хаагчдын цалин хөлс болон тэтгэвэр, тэтгэмжийг 2025.01.01-ний өдрөөс өмнөх оны инфляцын түвшинд уялдуулан 6.0 хувиар нэмэгдүүлснээр төсвийн зарлага 2025 оны 8 дугаар сард 19.3 их наяд төгрөгт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеэс 2.0 их наяд төгрөг буюу 11.6 хувиар нэмэгдсэн байна.

Инфляц: Инфляц 2025 оны 8 дугаар сард 8.8 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 2.7 нэгж хувиар, өмнөх сараас 0.7 нэгж хувиар өслөө. Инфляц өмнөх оны мөн үеэс өсөхөд мах, хүнсний ногоо, цахилгааны төлбөр, орон сууцны түрээс, машин болон нийтийн тээврийн үйлчилгээ, хувцасны бүлгийн үнийн өсөлт голчлон нөлөөлжээ. Нийт инфляцын 2.3 нэгж хувийг импортын барааны инфляц бүрдүүлж байна. Импортын барааны үнийн өсөлтийн дийлэнхийг хүнсний бус бараа бүрдүүлж байна. Харин дотоодын бараа, үйлчилгээний үнийн өсөлт нийт инфляцын 6.5 нэгж хувийг бүрдүүллээ. Үүнд дотоодын хүнс болон зарим үйлчилгээний үнийн өсөлт голлох нөлөөтэй байна.

Өрх: Цалингийн орлогын өсөлтийн голлох нөлөөгөөр 2025 оны 2 дугаар улиралд өрхийн сарын дундаж орлого нэрлэсэн дүнгээр 3.0 сая төгрөг болж, бодит дүнгээр өмнөх оны мөн үеэс 8.0 хувиар өслөө. Үүнд хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин өмнөх оны мөн үеэс 0.5 нэгж хувиар, өмнөх улирлаас 0.4 нэгж хувиар тус тус сайжирсан нь эерэг нөлөө үзүүлсэн байна. Харин өрхийн хүнсний бус бараа, үйлчилгээний зарцуулалтын өсөлт 2025 оны 2 дугаар улиралд удааширсан байна.

Хөдөлмөр: 2025 оны эхний хагаст ажиллагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 43 мянгаар нэмэгдэж 1 сая 390 мянгад хүрлээ. Энэхүү өсөлтөд хөдөө аж ахуйн салбарын сэргэлтийн нөлөөгөөр салбарын ажиллагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 45 мянгаар нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлсөн байна. Нөгөө талаас ажилгүй иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 16 мянгаар буюу 20 хувиар буурсан нь ажиллах хүчний өсөлтийг саарууллаа. Ингэснээр ажиллах хүчний оролцооны түвшин 0.3 нэгж хувиар буурч 61.9 хувьд хүрээд байна. Харин ажиллагчдын тоо нэмэгдсэнээр хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин өмнөх оны мөн үеэс 0.5 нэгж хувиар өсөж 59.1 хувьд хүрлээ.

Зээл: Зээлийн үлдэгдэл 2025 оны 8 дугаар сарын байдлаар 42.3 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 23.6 хувиар өссөн байна. Зээлийн өсөлтөд бөөний болон жижиглэн худалдааны зээл 5.6 нэгж хувийг, цалин, тэтгэвэр 4.9 нэгж хувийг, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа 2.8 нэгж хувийг, барилга 2.2 нэгж хувийг, хөдөө аж ахуйн салбар 1.4 нэгж хувийг, уул уурхай, олборлолт 1.3 нэгж хувийг, бусад салбарын зээл 5.3 нэгж хувийг тус тус бүрдүүлж байна. 2025 оны 8 дугаар сард шинээр олгосон зээлийн дундаж хүү 17.0 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.1 нэгж хувиар өслөө.

Бодит сектор					
	нэгж	2024.1-II	2025.1-II	өөрчлөлт (%)	өөрчлөлт (₮)
Нэрлэсэн ДНБ	тэрбум төгрөг	37,420	40,262	7.6	2,843
Бодит ДНБ	тэрбум төгрөг	14,419	15,257	5.8	838
Өрхийн дундаж орлого (нэрлэсэн)	мянган төгрөг	2,509	2,951	17.6	442
		2024.1-II	2025.1-II	өөрчлөлт (%)	өөрчлөлт (мян.хүн)
Ажиллагчдын тоо	мянган хүн	1,347	1,390	3.2	43
Ажиллах хүчний оролцооны түвшин	хувь	62.2	61.9	-0.3	
		2024.1-II	2025.1-II	өөрчлөлт (%)	
Бодит ДНБ-ий өсөлт (үйлдвэрлэл)	хувь	5.6	5.6	0.0	
Уул уурхай	хувь	15.4	1.1	-14.3	
Уул уурхайн бус	хувь	4.2	6.3	2.1	
Хөдөө аж ахуй	хувь	-26.7	35.6	62.4	
Уул уурхай	хувь	15.4	1.1	-14.3	
Боловсруулах	хувь	6.3	5.8	-0.5	
Цахилгаан	хувь	5.3	8.4	3.1	
Барилга	хувь	19.5	25.2	5.7	
Бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа	хувь	6.8	-5.7	-12.5	
Тээвэр	хувь	24.7	-12.5	-37.2	
Мэдээлэл холбоо	хувь	17.4	16.6	-0.8	
Бусад үйлчилгээний салбарууд	хувь	7.1	4.5	-2.6	
Цэвэр татвар	хувь	15.0	0.9	-14.1	
Бодит ДНБ-ий өсөлт (эцсийн ашиглалт)	хувь	5.6	5.7	0.1	
Эцсийн хэрэглээ	хувь	18.3	6.7	-11.6	
Хувийн	хувь	16.4	9.9	-6.5	
Төрийн	хувь	25.1	-3.7	-28.8	
Хөрөнгийн нийт хуримтлал	хувь	30.8	7.9	-22.9	
Цэвэр экспорт	хувь	-82.2	-10.2	72.0	
		2024.08	2025.08	өөрчлөлт (нэгж %)	
Инфляц (хугацааны эцэст)	хувь	6.1	8.8	2.7	
Хүнсний бараа, ундаа, ус	хувь	7.4	9.9	2.5	
Хүнсний бус	хувь	6.2	8.4	2.2	
Дотоодын	хувь	8.2	12.4	4.2	
Импортын	хувь	3.9	4.9	1.0	

Нэгдсэн төсөв					
		2024.08	2025.08	өөрчлөлт (%)	өөрчлөлт (₮)
Нийт орлого ба тусламж	тэрбум төгрөг	19,880	19,308	-2.9	-572
Тэнцвэржүүлсэн орлого ба тусламж	тэрбум төгрөг	18,890	18,072	-4.3	-818
Татварын орлого	тэрбум төгрөг	17,743	16,618	-6.3	-1,125
Орлогын албан татвар	тэрбум төгрөг	5,965	5,245	-12.1	-721
Нийгмийн даатгалын орлого	тэрбум төгрөг	2,865	3,475	21.3	610
Хөрөнгийн албан татвар	тэрбум төгрөг	270	369	36.5	99
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	тэрбум төгрөг	3,755	3,786	0.8	31
Онцгой албан татвар	тэрбум төгрөг	724	702	-3.0	-22
Тусгай зориулалтын орлого	тэрбум төгрөг	17	17	-1.2	0
Гадаад үйл ажиллагааны орлого	тэрбум төгрөг	1,144	1,213	6.0	69
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	тэрбум төгрөг	3,003	1,811	-39.7	-1,191
Татварын бус орлого	тэрбум төгрөг	1,148	1,454	26.7	306
Нийт зарлага ба цэвэр зээл	тэрбум төгрөг	17,318	19,320	11.6	2,001
Урсгал зардал	тэрбум төгрөг	13,683	16,002	16.9	2,319
Хөрөнгийн зардал	тэрбум төгрөг	3,353	3,234	-3.5	-118
Цэвэр зээл	тэрбум төгрөг	283	84	-70.4	-199
Нийт тэнцэл	тэрбум төгрөг	2,562	-12	-100.5	-2,574
Үндсэн тэнцэл	тэрбум төгрөг	3,460	1,173	-66.1	-2,286
Тэнцвэржүүлсэн тэнцэл	тэрбум төгрөг	1,572	-1,248	-179.3	-2,820

Гадаад сектор					
	нэгж	2024.08	2025.08	өөрчлөлт (%) өөрчлөлт (\$)	
Экспорт	сая ам.доллар	10,625	9,158	-13.8	-1,467
Импорт	сая ам.доллар	7,502	7,477	-0.3	-25
Худалдааны тэнцэл	сая ам.доллар	3,123	1,681	-46.2	-1,442
Худалдааны эргэлт	сая ам.доллар	18,127	16,635	-8.2	-1,492
<i>Голлох бүтээгдэхүүний экспорт (үнийн дүн)</i>					
Чулуун нүүрс	сая ам.доллар	6,126	3,372	-45.0	-2,754
Хүрэн нүүрс	сая ам.доллар	70	118	69.0	48
Зэсийн баяжмал	сая ам.доллар	1,971	3,444	74.7	1,473
Алт	сая ам.доллар	585	550	-6.0	-35
Газрын тос	сая ам.доллар	223	180	-19.4	-43
Төмрийн хүдэр, баяжмал	сая ам.доллар	399	401	0.5	2
<i>Голлох бүтээгдэхүүний экспорт (биет хэмжээ)</i>					
Чулуун нүүрс	сая тонн	53.7	49.4	-8.1	-4
Хүрэн нүүрс	сая тонн	1.7	3.6	109.3	2
Зэсийн баяжмал	мянган тонн	1,039	1,454	39.9	415
Алт	тонн	8.0	5.4	-31.7	-3
Газрын тос	мянган баррель	2,755	2,386	-13.4	-369
Төмрийн хүдэр, баяжмал	мянган тонн	4,848	5,605	15.6	758
<i>Үнэ</i>					
Чулуун нүүрс*	\$/тонн	114	68	-40.1	-46
Хүрэн нүүрс*	\$/тонн	41	33	-19.2	-8
Зэс	\$/тонн	9,118	9,496	4.1	378
Алт*	\$/унц	2,360	3,250	37.7	890
Газрын тос*	\$/баррель	81	75	-6.9	-6
Төмрийн хүдэр, баяжмал*	\$/тонн	82	71	-13.1	-11
*Хилийн үнэ					
<i>Импорт</i>					
Хэрэглээ	сая ам.доллар	2,612	2,818	7.9	206
Хүнс	сая ам.доллар	735	780	6.2	45
Бензин	сая ам.доллар	415	392	-5.5	-23
Суудлын авто машин	сая ам.доллар	684	806	17.8	122
Аж үйлдвэрлэлийн орц	сая ам.доллар	1,716	1,575	-8.2	-141
Химийн бүтээгдэхүүн	сая ам.доллар	172	173	0.1	0
Дизель түлш	сая ам.доллар	881	850	-3.5	-31
Цахилгаан эрчим хүч	сая ам.доллар	128	139	8.4	11
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	сая ам.доллар	3,166	3,076	-2.8	-89
Машин, механик тоног төхөөрөмж	сая ам.доллар	2,277	2,098	-7.9	-179
Барилгын материал	сая ам.доллар	878	969	10.3	91
Бусад	сая ам.доллар	10	12	28.7	3
		2024.08	2025.08	өөрчлөлт (%) өөрчлөлт (\$)	
Гадаад валютын нөөц	сая ам.доллар	4,704	5,683	20.8	979
Төгрөгийн ханш (оны эхнээс дундаж)	MNT/USD	3,385	3,385	0.0	0.0
		2024.08	2025.08	өөрчлөлт (%) өөрчлөлт (\$)	
Төлбөрийн тэнцэл	сая ам.доллар	-136	5		141
Урсгал дансны тэнцэл	сая ам.доллар	-1,197	-1,816	51.7	-619
Бараа, үйлчилгээний экспорт	сая ам.доллар	11,098	10,017	-9.7	-1,080
Бараа, үйлчилгээний импорт	сая ам.доллар	10,618	10,399	-2.1	-219
		2024.I-II	2025.I-II	өөрчлөлт (%) өөрчлөлт (\$)	
ШХО	сая ам.доллар	2,231	1,361	-39.0	-870
Уул уурхай	сая ам.доллар	1,866	1,006	-46.1	-860
Уул уурхайн бус	сая ам.доллар	365	355	-2.8	-10
Мөнгөний үзүүлэлтүүд					
		2024.08	2025.08	өөрчлөлт (%) өөрчлөлт (\$)	
Мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлт	хувь	27.3	6.5		
Зээлийн өсөлт	хувь	33.6	23.6		
Мөнгөний нийлүүлэлт	тэрбум төгрөг	41,565	44,286	6.5	2,721
Нийт зээлийн үлдэгдэл	тэрбум төгрөг	34,224	42,295	23.6	8,071
Чанаргүй зээлийн үлдэгдэл	тэрбум төгрөг	1,970	2,196	11.5	226
Нийт зээлд эзлэх чанаргүй зээлийн хувь	хувь	5.8	5.2		
Зээлийн жигнэсэн дундаж хүү	хувь	17.0	17.0		

ХАВСРАЛТ

МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2023 Q1	2023 Q2	2023Q3	2023Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4	2025 Q1	2025 Q2
БОДИТ СЕКТОР										
Нэрлэсэн ДНБ (тэрбум төгрөгөөр)	13,971	30,980	47,388	70,442	16,544	37,005	55,428	80,663	17,401	40,262
Бодит ДНБ өсөлт - үйлдвэрлэл (хувиар)	8.0	6.7	7.2	7.4	8.1	5.7	5.2	5.1	2.6	5.6
Бодит ДНБ өсөлт - эцсийн ашиглалт (хувиар)	7.9	6.3	7.2	7.2	7.9	5.6	4.9	5.1	2.5	5.7
Дотоод эрэлтийн оролцоо (нэгж хувиар)	-2.5	-7.1	-1.5	5.4	32.6	27.6	25.4	21.2	8.2	10.4
Бараа, үйлчилгээний экспортын оролцоо (нэгж хувиар)	44.4	37.1	27.7	18.0	-7.5	-1.8	-2.0	0.5	-2.4	-3.0
Бараа, үйлчилгээний импортын оролцоо (нэгж хувиар)	-34.0	-23.7	-19.0	-16.2	-17.2	-20.3	-18.6	-16.6	-3.2	-1.7
Бодит ДНБ-ий өсөлт дэх оролцоо (нэгж хувиар)										
Эцсийн хэрэглээ	4.1	7.7	9.7	7.0	17.8	16.7	13.2	11.5	9.0	6.9
Өрхийн хэрэглээ	2.0	4.7	6.3	6.3	12.2	11.7	9.8	8.7	9.7	7.8
Төрийн байгууллагын хэрэглээ	2.0	3.1	3.3	0.7	5.6	5.0	3.4	2.8	-0.7	-0.9
Хөрөнгийн нийт хуримтлал	-6.6	-14.9	-11.2	-1.6	14.8	10.9	12.3	9.7	-0.8	3.5
Цэвэр экспорт	10.4	13.4	8.8	1.8	-24.7	-22.0	-20.6	-16.1	-5.6	-4.7
ҮНИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД										
Инфляц (ХҮИ-ийн өсөлт, хугацааны дунджаар, хувиар)	12.2	11.6	11	10.4	7.2	6.5	6.4	6.8	9.1	8.4
Зэсийн үнэ* (\$/тонн)	8,919	8,695	8,582	8,479	8,443	9,094	9,132	9,145	9,330	9,510
Алтын үнэ* (\$/трой. унц)	3,123	2,829	2,695	2,647	2,452	2,641	2,297	2,779	2,840	3,289
ДНБ дефлятор (хувиар)	33.4	24.4	23.1	21.8	9.2	12.5	10.7	8.2	12.5	3.0
(тэрбум төгрөгөөр)										
НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД										
Нийт орлого ба тусламжийн дүн	5,073	11,059	17,653	24,387	7,673	14,947	22,350	31,375	6,432	14,033
Тэнцвэржүүлсэн орлого ба тусламжийн дүн	4,795	10,581	16,908	23,295	7,322	14,199	21,290	29,589	6,150	13,215
Нийт зарлага ба цэвэр зээлийн дүн	4,138	9,034	14,750	22,509	5,695	12,911	19,822	30,365	6,503	13,973
Нийт тэнцэл	935	2,025	2,903	1,878	1,978	2,036	2,528	1,010	-70	59
Нийт үндсэн тэнцэл	1,267	2,539	3,830	3,028	2,380	2,631	3,486	2,205	338	801
Тэнцвэржүүлсэн тэнцэл	657	1,548	2,158	786	1,627	1,287	1,469	-776	-353	-758
МӨНГӨНИЙ СЕКТОР										
M2 мөнгөний өсөлт (хувиар)	16.8	13.8	20.9	26.8	20.9	31.9	25.9	15.2	10.9	3.7
Нөөц мөнгөний өсөлт (хувиар)	4.7	2.6	22.6	7.4	11.7	29.6	5.8	51.9	81.3	43.5
Мөнгөний эргэлтийн хурд (нэгжээр)	1.9	2.0	2.0	1.9	2.0	1.8	1.9	1.8	2.0	1.9
Мөнгөний үржүүлэгч (нэгжээр)	5.7	5.4	5.3	5.2	6.1	5.5	6.3	3.9	3.8	4.0
Зээлийн өсөлт** (хувиар)	8.4	11.5	14.0	22.7	22.3	27.3	31.3	31.0	31.2	25.8
(сая ам.доллороор)										
ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ										
Төлбөрийн тэнцэл	80	474	791	1,457	373	-57	-251	622	-602	-450
Урсгал дансны тэнцэл	315	221	430	121	-537	-957	-1,701	-2,485	-959	-1699
ГВУН	3,438	3,818	4,124	4,921	5,250	4,839	4,663	5,510	4,996	5,206
сарын бараа, үйлчилгээний импортын хүрэлцээ	3.2	3.5	3.7	4.4	4.4	3.9	3.5	4	4	4
Гадаад валютын ханш										
Валютын ханш USD/MNT (дунджаар)	3,499	3,482	3,475	3,466	3,392	3,386	3,384	3,390	3,454	3,511
Валютын ханш USD/MNT (хугацааны эцсээр)	3,518	3,433	3,460	3,411	3,376	3,381	3,381	3,420	3,488	3,581
Нэрлэсэн үйлчилж буй ханшийн индекс (дунджаар)	35.5	36.3	37.1	37.6	39.4	39.6	39.5	39.6	39.3	37.02
Бодит үйлчилж буй ханшийн индекс (дунджаар)	101.9	106.1	109.3	111.1	117.1	118.7	118.9	120.2	126.8	120.68

*Bloomberg Terminal

**Ипотекийн зээлээр баталгаажсан бондыг оруулсан дүн

БОДИТ СЕКТОРЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2023 Q1	2023 Q2	2023 Q3	2023Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4	2025 Q1	2025 Q2
Нэрлэсэн ДНБ (үйлдвэрлэлийн аргаар)	13,971	30,980	47,388	70,442	16,544	37,005	55,428	80,663	17,401	40,262
Бодит ДНБ (үйлдвэрлэлийн аргаар)	5,630	13,661	21,751	30,567	6,084	14,446	22,891	32,133	6,245	15,257
(өсөлт, хувиар)										
Бодит ДНБ-ий өсөлт	8.0	6.7	7.2	7.4	7.9	5.6	5.0	4.9	2.4	5.6
Уул уурхайн	48.7	44.9	32.7	23.4	13.3	15.4	11.4	10.8	0.8	1.1
Уул уурхайн бус	3.2	3.0	4.3	5.4	7.0	4.2	4.0	4.0	2.7	6.3
Хөдөө аж ахуй	-5.1	-9.9	-9.5	-8.9	-24.8	-26.7	-25.0	-28.7	35.6	35.6
Уул уурхай	48.7	44.9	32.7	23.4	13.3	15.4	11.4	10.8	0.8	1.1
Боловсруулах аж үйлдвэр	-6.8	1.6	3.9	5.1	4.9	6.3	0.1	-1.2	3.7	5.8
Цахилгаан дулаан	4.0	4.7	5.1	5.0	7.7	5.3	5.2	4.8	5.5	8.4
Барилга	1.2	3.2	4.1	3.1	27.7	19.5	7.8	10.4	-1.1	25.2
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	10.0	7.4	7.0	6.8	6.0	6.8	7.9	6.6	-5.8	-5.7
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	76.6	74.3	58.6	39.6	26.9	24.7	15.7	23.1	-21.6	-12.5
Мэдээлэл, холбоо	5.4	11.9	16.9	17.0	27.5	17.4	14.4	15.5	16.5	16.6
Бусад үйл ажиллагаа	1.6	2.3	3.3	5.8	3.4	7.1	8.6	7.8	7.1	4.5
Цэвэр татвар	-3.7	2.4	4.1	6.6	13.1	15.0	14.6	16.1	-2.3	0.9
Дефлятор	33.4	24.4	23.1	21.8	9.2	12.5	10.7	8.2	12.5	3.0
(нэгж хувиар)										
ДНБ-ий өсөлт дэх салбаруудын оролцоо										
Хөдөө аж ахуй	-0.2	-1.7	-1.6	-1.3	-1.0	-3.9	-3.5	-3.6	1.0	3.6
Уул уурхай	5.1	3.9	3.3	2.6	1.9	1.8	1.4	1.4	0.1	0.1
Боловсруулах аж үйлдвэр	-0.5	0.1	0.3	0.4	0.3	0.4	0.0	-0.1	0.2	0.3
Цахилгаан дулаан	0.2	0.1	0.1	0.1	0.3	0.2	0.1	0.1	0.2	0.3
Барилга	0.0	0.0	0.1	0.1	0.2	0.3	0.1	0.3	0.0	0.4
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	1.1	0.8	0.8	0.8	0.7	0.7	0.9	0.7	-0.6	-0.7
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	2.2	1.9	2.2	1.8	1.3	1.0	0.9	1.3	-1.2	-0.6
Мэдээлэл, холбоо	0.2	0.4	0.5	0.5	0.9	0.6	0.5	0.5	0.6	0.6
Бусад үйл ажиллагаа	0.6	0.7	1.0	1.7	1.2	2.1	2.4	2.2	2.4	1.4
Цэвэр татвар	-0.7	0.4	0.6	0.8	2.1	2.3	2.1	2.0	-0.4	0.2
(тэрбум төгрөгөөр)										
Нэрлэсэн ДНБ (эцсийн ашиглалтын аргаар)	14,695	30,540	48,503	71,202	16,659	36,790	56,704	80,208	17,911	40,307
Анхдагч орлого	-1,520	-3,566	-5,344	-7,738	-2,054	-4,905	-7,388	-9,102	-1,920	-4,399
Үндэсний нийт орлого	13,175	26,974	43,158	63,463	14,604	31,886	49,316	71,106	15,991	35,908
Хоёрдогч орлого	476	623	1,176	1,378	571	823	1,405	1,435	488	611
Үндэсний нийт цэвэр орлого	13,651	27,597	44,334	64,841	15,175	32,708	50,721	72,541	16,479	36,519
Нийт дотоод эрэлт	12,542	26,812	42,828	64,404	17,005	35,953	56,479	81,027	19,786	42,483
Үндэсний хадгаламж	4,614	8,847	15,264	24,317	3,349	7,750	12,644	20,186	2,198	7,020
Хөрөнгийн нийт хуримтлал	3,506	8,062	13,758	23,880	5,179	10,994	18,402	28,672	5,506	12,984

НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2023 Q1	2023 Q2	2023 Q3	2023 Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4	2025 Q1	2025 Q2
	(тэрбум төгрөгөөр)									
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	5,073	11,059	17,653	24,387	7,673	14,947	22,350	31,375	6,432	14,033
Ирээдүйн өв сан	0	0	161	416	284	528	694	841	209	464
Тогтворжуулалтын сан	278	478	585	676	67	221	366	444	74	222
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	4,795	10,581	16,908	23,295	7,322	14,199	21,290	29,589	6,150	13,215
Татварын орлого	4,535	9,841	15,819	21,484	6,909	13,291	19,952	27,377	5,795	12,173
Орлогын албан татвар	1,431	2,552	4,346	5,703	2,557	4,266	6,402	8,981	2,017	3,742
Нийгмийн даатгалын орлого	833	1,795	2,744	3,951	920	2,105	3,322	4,700	1,185	2,568
Хөрөнгийн албан татвар	63	199	292	395	109	240	335	460	141	321
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	982	2,182	3,399	4,777	1,286	2,777	4,313	5,864	1,250	2,884
Онцгой албан татвар	166	374	593	790	280	515	819	1,098	295	553
Тусгай зориулалтын орлого	5	10	16	22	6	13	19	26	7	12
Гаалийн албан татвар	314	686	1,063	1,465	352	813	1,315	1,792	394	900
Бусад татвар,төлбөр, хураамж	741	2,044	3,366	4,382	1,398	2,561	3,426	4,455	506	1,193
Татварын бус орлого	260	740	1,089	1,811	413	908	1,338	2,212	354	1,042
Нийтлэг татварын бус орлого	228	620	898	1,452	339	717	1,036	1,770	327	930
Хөрөнгийн орлого	1	1	4	8	1	2	5	7	1	4
Тусламжийн орлого	31	119	188	351	73	188	297	435	26	109
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	4,138	9,034	14,750	22,509	5,695	12,911	19,822	30,365	6,503	13,973
Урсгал зарлага	3,670	7,557	11,820	17,091	4,698	10,376	15,551	22,067	5,900	12,183
Цалин, хөлс	457	951	1,547	2,327	1,081	2,585	3,706	5,363	1,511	3,314
Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	482	1,093	1,611	2,758	687	1,660	2,432	4,082	720	1,759
Тагаас	122	266	382	580	134	367	649	955	243	435
Урсгал шилжүүлэг	2,277	4,732	7,353	10,276	2,394	5,170	7,807	10,472	3,017	5,934
Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	333	514	926	1,150	402	595	958	1,195	408	741
Гадаад	306	460	855	1,054	395	582	943	1,146	407	570
Дотоод	26	54	71	96	6	13	15	49	1	171
Хөрөнгийн зардал ба цэвэр зээл	468	1,477	2,930	5,418	997	2,535	4,271	8,299	602	1,790
Хөрөнгийн зардал	488	1,444	2,827	5,188	843	2,296	3,967	7,924	592	1,754
Эргэж төлөгдөх цэвэр зээл	-20	33	103	229	154	239	304	374	10	36
НИЙТ ТЭНЦЭЛ	935	2,025	2,903	1,878	1,978	2,036	2,528	1,010	-70	59
ҮНДСЭН тэнцэл	1,267	2,539	3,830	3,028	2,380	2,631	3,486	2,205	338	801
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН тэнцэл	657	1,548	2,158	786	1,627	1,287	1,469	-776	-353	-758
АЛДАГДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	-657	-1,548	-2,158	-786	-1,627	-1,287	-1,469	776	353	758
Гадаад	944	111	28	1,041	-67	-72	-197	3,414	76	15
ЗГ-ын бонд*	1,009	-262	-262	97	-573	-573	-573	2,623	300	300
ЗГ-ын зээл*	-65	374	290	944	506	501	376	791	-224	-285
Дотоод	-1,601	-1,659	-2,186	-1,827	-1,560	-1,216	-1,272	-2,637	277	743
Харилцах болон хадгаламжийн дансны цэвэр өөрчлөлт	-1,402	-1,276	-1,687	-1,028	-1,530	-1,123	-1,134	-3,001	277	583
ЗГ-ын бонд*	-199	-384	-501	-801	-30	-93	-138	363	0	160
ЗГ-ын зээл*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Өмч хувьчлал	0.37	0.59	2.48	2.55	0.04	0.11	0.11	0.84	0.03	0.08
Ирээдүйн өв сангийн шилжүүлэг	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Тогтворжуулалтын сангийн хуримтлагдсан үлдэгдэл	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Бусад	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

*Цэвэр дүн

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2023Q1	2023Q2	2023Q3	2023Q4	2024Q1	2024Q2	2024Q3	2024Q4	2025Q1	2025Q2
	(сая ам.доллороор)									
I. УРСГАЛ ДАНС	315	221	430	121	-537	-957	-1,701	-2,485	-959	-1,699
Бараа	1,403	2,441	3,498	4,549	945	1,942	2,364	3,081	333	852
Экспорт Ф.О.Б (кредит)	3,349	6,738	10,316	13,914	3,431	7,443	11,064	14,750	2,852	6,261
Импорт Ф.О.Б (дебит)	1,945	4,298	6,817	9,366	2,486	5,501	8,700	11,668	2,520	5,410
Үйлчилгээ	-790	-1,374	-1,869	-2,592	-1,044	-1,692	-2,295	-3,317	-876	-1,487
Кредит	240	640	1,204	1,587	272	627	1,225	1,604	318	837
Дебит	1,030	2,014	3,072	4,179	1,317	2,319	3,520	4,922	1,194	2,324
Анхдагч орлого	-434	-1,024	-1,538	-2,233	-606	-1,451	-2,185	-2,671	-556	-1,234
Кредит	96	216	330	455	130	272	416	559	142	281
Дебит	531	1,240	1,868	2,687	735	1,723	2,601	3,230	698	1,516
Хоёрдогч орлого	136	179	338	398	168	243	416	421	141	172
II. ХӨРӨНГИЙН ДАНС	22	60	89	135	32	78	120	171	20	51
Кредит	22	63	95	149	36	87	130	183	21	57
Дебит	1	3	6	14	4	9	10	12	1	6
III. САНХҮҮГИЙН ДАНС: (зээлдүүлэг+/зээллэг-)	501	-58	-189	-1,477	-752	-921	-1,107	-3,330	-595	-1,525
Шууд хөрөнгө оруулалт (цэвэр)	-308	-848	-1,393	-2,172	-674	-1,632	-2,047	-2,727	-431	-970
Багцын хөрөнгө оруулалт (цэвэр)	-173	101	331	818	-7	-206	-220	-1,105	-76	-129
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд (цэвэр)	0	-1	-1	-2	8	0	-8	-13	8	15
Бусад хөрөнгө оруулалт (цэвэр)	982	690	875	-121	-79	917	1,168	515	-96	-440
Үүнээс: Бэлэн мөнгө ба харилцах	474	135	345	354	-229	840	1,095	1,075	-131	55
Зээл	80	-133	-117	-529	-89	-48	-187	-630	-133	-187
Худалдааны зээл	428	688	647	54	239	125	260	70	168	-309
IV. Алдаа болон орхигдуулга	243	134	84	-276	126	-99	223	-393	-258	-327
<i>Төлбөрийн тэнцлийн нийт дүн</i>	80	474	791	1,457	373	-57	-251	622	-602	-450
V. Нөөц хөрөнгө	80	474	791	1,457	373	-57	-251	622	-602	-450
ГВУН	77	456	760	1,398	359	-96	-307	540	-616	-492
ОУВС-гийн зээл	-2	-17	-32	-59	-14	-38	-56	-82	-14	-42
Тусгай санхүүжилт	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нэмэлт үзүүлэлтүүд:										
Нэрлэсэн ДНБ (сая ам.доллороор)	3,992	8,898	13,637	20,325	4,877	10,929	16,378	23,793	5,038	11,469
Гадаад валютын албан нөөц (сая ам.доллараар)	3,438	3,818	4,124	4,921	5,250	4,839	4,663	5,510	4,996	5,206
Гадаад валютын албан нөөц (сарын импортоор)	3.2	3.5	3.7	4.4	4.4	3.9	3.5	4	3.6	3.8
Валютын ханш MNT/USD (дунджаар)	3,499	3,482	3,475	3,466	3,392	3,386	3,384	3,390	3,454	3,511
Валютын ханш MNT/USD (хугацааны эцсээр)	3,518	3,433	3,460	3,411	3,376	3,381	3,381	3,420	3,488	3,581

МӨНГӨНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

	2023 Q1	2023 Q2	2023Q3	2023Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4	2025 Q1	2025 Q2
	(тэрбум төгрөгөөр)									
Гадаад цэвэр актив	3935	3998	6607	8959	9775	9865	8437	8704	5282	3923
Дотоод цэвэр актив	27004	27450	26604	28665	27625	31603	33366	34630	36202	39076
Дотоодын цэвэр зээл	25335	26874	26600	29106	28477	32296	34091	35343	37667	40652
Бусад цэвэр зүйлс	1669	576	4	-441	-852	-694	-726	-714	-1466	-1576
M2 мөнгө	30939	31448	33211	37624	37400	41467	41803	43334	41483	42999
Хадгаламжийн байгууллагаас гадуурх мөнгө	767	822	838	906	827	1040	961	978	916	937
Харилцах болон хадгаламж	30171	30626	32373	36719	36573	40428	40841	42356	40568	40652
	(өсөлт, хувиар)									
Жилийн өсөлт										
M2 мөнгө	16.8	13.8	20.9	26.8	20.9	31.9	25.9	15.2	10.9	3.7
Гадаад цэвэр актив	222.7	436.9	740.4	259.6	148.4	146.7	27.7	-2.8	-46.0	-60.2
Дотоод цэвэр актив	6.9	2.1	-0.3	5.5	2.3	15.1	25.4	20.8	31.0	23.6
Дотоодын цэвэр зээл	-0.5	0.3	1.6	13.5	12.4	20.2	28.2	21.4	32.3	25.9
ЗГ-аас авах авлага	171.3	216.7	152.0	91.3	57.9	53.9	30.1	64.2	13.4	36.6
Бусад салбараас авах авлага	8.7	10.6	12.3	19.8	18.5	24.8	28.5	27.0	28.9	20.6
Улсын байгууллагаас авах авлага	-5.9	-13.5	-13.4	-16.7	-8.6	13.2	0.2	13.1	4.6	76.3
Хувийн сектороос авах авлага	9.5	11.8	13.6	21.7	19.8	25.2	29.6	27.5	29.9	25.5
	(нэгж хувиар)									
M2 мөнгөний өсөлт дэх оролцоо										
M2 мөнгө	16.8	13.8	20.9	26.8	20.9	31.9	25.9	15.2	10.9	3.7
Гадаад цэвэр актив	10.3	11.8	21.2	21.8	18.9	18.7	5.5	-0.7	-12.0	-14.3
Дотоод цэвэр актив	6.6	2.0	-0.3	5.0	2.0	13.2	20.4	15.9	22.9	18.0
Нэмэлт үзүүлэлтүүд:										
Мөнгөний эргэлтийн хурд	1.9	2.0	2.0	1.9	2.0	1.8	1.9	1.8	2.0	1.9
Нэрлэсэн ДНБ-ий өсөлт (хувиар)	44.1	32.7	32.0	30.8	17.9	18.8	16.2	13.5	15.2	12.0
Инфляц (ХҮИ-ийн өсөлт, хугацааны эцсээр, хувиар)	12.2	11.6	11.0	10.4	7.2	6.5	6.4	6.8	9.1	8.2

